Copertă şi ilustraţii de
IULIAN OLARIU

Cîntare Bucovinei

*A*DU-ŢI AMINTE... Basmul noi l-am trăit.

Un veac de om a trecut şi nu am băgat de seamă.

Lucrurile scad şi cresc, vremurile s-au mutat, aleargă umbra după umbră şi suspinul după suspin. Noi am rămas neschimbaţi ca Dragomirna.

Doar cel ce caută-nnapoi se uimeşte mereu de aceeaş mirare, că fuge iute timpul oamenilor care se iubesc.

Prinşi de mîini, de-o viaţă mergem alături, şi dragostea pare la început.

Cine mi-a spus că omului i se urăşte?

Am fost singuratec şi nemîngîiat că nu ştiam din ce cuib să te iau. După ce te-am aflat, am străbătut zodiile nedespărţiţi. Din munţii tăi parc-am plecat aseară.

Codrii veneau cu noi, ne însoţeau apele culcate, ţara ta întreagă cu turmele-i de holde şi ca nişte cirezi cu creştetele la cer.

Jurîmprejur, cîrjile cu steaguri, cu beteală şi panglìci ale pămîntului vostru jucau din foile lungi.

Logodna s-a petrecut la scăpătat. Cînd vreau să mai văd stelele de atunci, le găsesc păstrate-n ochii tăi. Curată şi neturburată ţine logodna, neîntrerupt. Tinereţea gîndului e-n toate zilele nouă, şi gingăşia — mai proaspătă, pecît întîrziază.

Zilele noastre adună duminicile din zece mii de ani încă neştirbiţi, pe care lumea de-abia le va trăi în timpul ce va să vie, şi în toată dimineaţa şi seara basmul începe iarăş.

Cîteodată o lacrimă ascunsă cădea ca un mărgăritar pe împunsătura acului tău. Ştiam ce vis te întristează. Durerea ta era din acelea ce nu pot să fie vindecate cu leacuri şi descîntece obişnuite. Îi trebuiau oaste şi săbii, ca suferinţelor din veac ale Ziditorului de altare şi hotare. Într-o sută de ani, din lacrimile tale ai cusut, ac lîngă ac, stiharul întreg de mărgăritare, cu care trebuia să te înfăţişezi la Judecată.

Adu-ţi aminte ce nu poate să fie uitat, fărîmă a Bucovinei, din care te-am furat şi te-am dus departe. Pe subt stejari şi brazi, te-am ascuns de ochiul ager al şoimilor puşi să te păzească, şi ţi-am mînţit cu cîntece auzul, ca să n-ajungă pînă la sufletul tău mugetul buciumelor, care ne da de urmă, înfricoşat că poate te-a răpit întunericul din marginile pădurii.

Te-am purtat pînă la plute, şi cu plutele devale. Caii ne-au scos în şesul mare, pe Siret. Şi nu ne-am mai temut că ne dovedesc ciorile Stăpînirii şi rînduiala împărătească înfrîntă.

Adu-ţi aminte... Acolo, dedesubtul salciei despletite şi arţarului ca un pom de fluturi, ne-am făcut unul altuia spovedania de odihnă, ascultînd veşnicia tăcerii dintre rîuri. Caii păşteau cu căpăstrul pe coamă, lîngă urechile noastre.

Ne-am închipuit, în pădurile în care se strînge noaptea din lume, ale Moldovii, că eram cei doi singuri oameni dintîi. Mai simţeam încă pipăitul de zămislire îndrăzneaţă al Celui ce ne-a făcut în zorii zilei, şi

mă supăra plăcut, subt inimă, o coastă. El ne-a lăsat de capul nostru, să ne croim drum deosebit.

Adu-ți aminte. Pasărea care s-a coborît din creangă-n creangă, pînă deasupra capului nostru, era o vrabie din streaşina casei tale. Ți-a spus ceva şi i-ai răspuns. Şi s-a întors acasă.

Cutreierasem peste seminții şi tărîmuri, ca soarele după lună, fără să-mi pot potrivi oglindirea înflăcărată în argintia ei oglindire. Am ajuns în piscurile voastre. Luna căutată mă aştepta într-un gorun. Că eram şi soare şi imn, şi os şi văpaie, în zilele acelea, şi ca un copilandru muncit, născut din cremene şi nevinovăție.

Am poposit în Bucovina ta, între marile cucoane în odăjdii arhiereşti, ale ținutului vostru, cucoanele spicului de grîu şi ale cîrjelor de păpuşoi. Auzindu-vă graiul, parcă scris cu slovă veche, l-am ascultat, ca nişte şoapte săpate pe piatră. Netede ca luceafărul vă erau bărbăția şi hotărîrea.

V-am văzut înnălbind inul, depănînd cînepa, doborînd movila fînului cu furca, adunîndu-vă turmele cu vorbe de cărturari, stăpînind taurii, strănepoți de zimbru, cu căutătura; femei întregi, cu tulpina subțire şi cu sprînceana dreaptă, fecioare tefere, nume neşovăite. Voinicii, puternici şi mari, ca lespedea crucilor înnalte, munceau neîncovoiați, răbdînd apăsarea şi jugul, care nu li s-a putut niciodată ridica pînă la grumaz.

O sută de ani nu s-a clintit un fir de păr din locul lui, şi s-au simțit mai străini străinii, în țara înstrăinată. Satele, bîlciurile, horele, forfota voastră albă, de straie şi bondițe domneşti, i-au învăluit şi înnecat. Rîvnind la fete şi soții, ei s-au ales cu junghiul împlîntat din aruncă-

tură, unde trebuieşte, şi au priceput că Bucovina e a voastră, şi că nu vă temeţi de nicio mînie.

Iar clopotele voastre vioaie i-au făcut să nu dea biruinţele uitării.

Îţi aduci aminte? Mi s-a prins sufletul de zulufii tăi, ca o ceaţă. Fata cu ochii vineţi, sprintenă şi căprioară, cu şoldurile drepte în catrinţă şi suman, cu umerii lungi în iie, de flăcău fără mustaţă, cu glezna de cocor, mi-a ieşit nainte.

Ochii au întrebat-o: «Tu eşti aceea, care mă aşteptai, făgăduită din neştiut?», şi ochii au răspuns: «Eu sînt aceea».

Mîna ta slabă, de Domniţă, cu furca subsuoară, nu se lăsase să fie niciodată apucată, şi ţi-ai uitat-o dusă la buzele mele. Mirosul ţi-era, ca şi azi, de foi de nuc şi de livadă, şi am ştiut că erai tu.

Uitîndu-se în mine adînc, privirea ta mi-a spus că-mi eşti logodnică pe viaţă, şi, răspicat, şi pe moarte. Strîngerea mîinii a fost un jurămînt. La voi jurămîntul e aspru şi este ţinut.

Şi fusul nu contenise a se învîrti. Numai încetinise...

Nu m-ai întrebat cine sînt, nici de unde viu. Ai ştiut în datina sufletului, ceea ce nu se cercetează şi nu se învaţă. O proorocire îţi spusese că o să vie, odată, un călător şi că ai să pleci cu el din Împărăţia blestemată.

Îţi aduci aminte? Cum să nu-ţi aduci aminte? De vreo treizeci de ani vorbim, ca de o taină mare a noastră, numai de asta, în toate zilele, într-un chip. Nu surîzi tu, ca atunci, şi acum, cînd treci de-a fuga, prin ogradă, pe lîngă mine, depărtînd, cu mîinile în coarne, ţapul de la lăstari?

Ți-aduci aminte... Într-o păşune de-acasă, de la tine. Din cusătura în care înțepai cu firul de mătase ruginie, ți s-au mutat degetele de la sine, şi, dusă cu mintea la zarea rostogolită pe stînci, degetele tale mi-au căutat în păr, aproape adormite. Venea fără voie dezmierdarea maicii tale, cu care aţipeai. Am cunoscut atunci că te legaseşi în mine şi ți-am sărutat călcîiul din iarbă. Se trezea la lumină, alături de el, bumbul galben, în cheotoarea lui de gulere albe, al unei flori de muşeţel.

Şi din codru, preoții vîntului citeau pentru voi molitvele murmurate ale binecuvîntării.

Mi-ai povestit, îți aduci aminte, sălbatecă, blajină şi cinstită, războiul tău cu Împărăția.

Satul tău, despicat de granița zgripțorului împărătesc, despărțea surorile, frații şi bunicii, unii de alții. De la Ileana la Domnica, la gospodăria de peste drum, legea cotropitorului făcuse două țări. Neamul ți se străduia neputincios, sugrumat pe mijloc de veriga de fier, bătută de-a dreptul pe şale şi ferecată cu lanțuri de ocară, în steiul graniței negre. Şi chinuitul tău sat de răzeşi avea poruncă să nu se mişte, să se întoarcă sau să se întindă. Nu era voie să i se audă lanțul.

Pomii tăi rodeau într-altă țară, şi-n mijlocul bătăturii curmate, sta omul cu puşcă al Împărăției, ca să-i plăteşti coşul cu prune culese din livadă.

Aveai şase ani şi erai de-o şchioapă. Treceai cîntînd peste pîrîu, cu o ulcică de smîntînă. Doi oameni au strigat să stai şi te-au pus între puşti şi te-au dus la vamă. Şi era în ajunul Învierii.

Ai stat închisă pînă ce dreptul Împăratului a fost plătit, de o sută de ori prețul smîntînii. [...]

Ți-aduci aminte... Te-ai sculat din iarbă, povestind, şi, cu pumnul strîns, te-ai întors către vamă şi ai jurat-o să se prăbuşească.

Zimbrul vostru care păzeşte Putna, ascuns între mînăstiri, e

fugărit de către doi, trei împărați ca să-l prindă viu şi să-l înțepenească. Tu l-ai văzut. Cu coarnele lui de fier clătina granița pe dedesubt, să o răstoarne.

Ți-aduci aminte... Fugisem din ținuturile lui şi întemeiam amîndoi, dincoace de munte, departe, în matca de baştină a țării, căsnicie. Îți aduci aminte. Nerăbdător de vestea pe care ți-o aduceam din oştire, te-am strigat de afară, de subt zarzărul din fereastră: «Nevastă, vama s-a prăbuşit!».

Şi-ți mai aduci aminte, după ce toate granițele de robie s-au prăvălit?

Ne-am dus în țara ta, cu daruri pentru surori şi nepoate, şi am intrat prin miazăzi. Nu mai era vamă. Dar şi satul pierise, de şase ori secerat cu focul şi fierul, din două părți.

Şoseaua Sucevii, arată cu plugul, se pierduse în semănături. Primăria şi clădirile Împăratului intraseră în țărînă, ca o îngrăşăminte. Intraseră în ea, ca să-i îngraşe cartofii, şi Împăratul, şi Împărăția, şi pajura cu două pliscuri întoarse, unul în răsărit şi altul în apus. Zarea întreagă se mişcase din loc, şi încheieturile nu i se mai cunoşteau.

Am umblat ca niştе fugari aiuriți. Nu ne-a venit să ne spunem unul altuia adevărul şi ne furişam în de noi. De unde era gospodăria Burzilor şi Macaveilor voştri, pornea, către pădure, un cimitir care nu mai fusese. Am păşit printre morminte. Am căutat pe maică-ta Ileana, care cînta frumos, pe Axinia, pe Maranda. Am căutat pe Tecla, pe Minodora, pe Varvara. Ne gîndeam fiecare, în sinea lui, să prindem şiragurile de mărgele, aduse de noi, măcar la gîtul crucilor de lemn.

Şi nu era niciuna la crucile şterse.

Ți-aduci aminte de unchiaşul cu pletele albe? Odihnea la mărul pădureț, în umbra carului, cu un cîine.

— Ia spune, tată, unde-i satul nostru? l-ai întrebat.

El a făcut un semn cu mîna, careva, undeva, încotro, în lumea ceealaltă.

— Satul nostru nu mai este... Dar cine eşti dumneata? te-a întrebat.

I-ai spus şi nu te-a mai cunoscut. Nu-şi mai aducea aminte, îți mai aduci aminte?

Ți-aduci aminte? Ai plîns şi m-ai sărutat. Eu eram şi satul tău, şi neamul tău, şi morții tăi...

Dar satul se înfiripa din nou, într-altă parte, din sămînța satului pierit. La noi acasă, dincoace, acum; caprele, oile, vitele, cîinii, copiii tăi... Venise Bucovina pe Siret şi Prut, şi Mormîntul din Putna, pe care călcase ciubota Împărăției, a sălăşluit în țara mare.

Pe o palmă de țărînă

PE CÎMPUL DINTRE POMI, iarba e lăsată să răsară şi creşte în voie şi neştire. Nu trebuie turburată tihna pămîntului, care doarme şi visează buruienile frumoase cum îi trec lui prin somn. Cazmaua şi plugul n-au ce căuta în livada păzită de dîre de umbră şi de dîre de soare, în care joacă horbota frunzelor legănată de o adiere. Cîinii stau întinşi în jurul mesei de lucru, la distanțe alese după umbră, şi se mută cu ea. Doarme pămîntul subt ei, şi dorm şi ei cu pămîntul: e o înțelegere între toți, să se farmece unii pe alții şi să-i legene volbura trează, care îşi închide ochii numai la înnoptat.

În fiecare an alte flori se ivesc să umple cîmpul. Venite nu se ştie cum, ele n-au mai fost pe la noi niciodată. Anul trecut grădina fusese galbenă de sunătoare. Iat-o albă toată: un văl de mireasă aşternut pretutindeni. Aş căuta iarba nouă în botanica lui Bonnet, care asortează plantele după frunză şi cuprinde toate buruienile din Europa, şi cu numele ei latinesc m-aş duce în botanica lui Panțu, să i-l aflu pe cel țărănesc, rumânesc.

Mi-e lene şi lehamite de ştiință: nu mai vreau să ştiu nimic, vreau numai să mă uit şi să mă dau în vîntul subțire, — cu frunzele, cu trifoiul, cu bălăriile; cu fulgii norului, care se duc lin, ca o luntre către Citera. Între două rînduri de copaci se zăreşte lacul lui Bőcklin, brăzdat, în drumul eternității, de o barcă de fantome. Acolo e mai frig, unda înnegrită a lacului e rece. Aici e cald, şi floarea cu tulpine lungi, crescute dintr-o rădăcină, aduce o aromă de cimbru crud: sfeşnice cu cîte zece-douăzeci de lumînări de om sărac, închinat la icoane.

Ce-i ăsta, ciulin ori scaiete? Nu pune mîna să iei măciulia, care a găsit cu cale să fie carmină. Îmbrăcat întreg în zale şi ghimpi, ca să-şi ocrotească giuvaerul disprețuit de grădinărie, îți va sîngera degetele ca o spadă apucată, în luptă, de tăiş, zmuncită cu palma. Cine se atinge de mîndria lui crîncenă, izolată după o pravilă aspră? Îl ocolesc de departe şi vrabia, şi gîngăniile, şi pictura, înnodat uscat ca sîrma şi nedecorativ, crăcănat, iarbă a Diavolului singuratec şi deşert.

Zeci de plante, cu floarea uşoară ca macul fragil, dărîmată decum se atinge de minuscula ei batistă stacojie bondarul sau lăcusta, ridicate pe un fir de mustață ori pitite într-un cuib de troscot, sînt galbene şi roşii, dar în zeci de feluri galbene şi roşii, către violet, către jar, către ceară, către palid şi aprins şi roz. Albul e întodeauna alb, albastrul e numai albastru, verdele e în toate şi peste tot verde, ca în frunza cîntecelor plugăreşti.

Dacă ştiința nu ne-ar fi stricat poezia, cu afirmarea că generația spontană a fost un mit, afirmare pe care şi acum turburarea că nu ştim de unde începe viața şi pentru ce, o primeşte cu o rezervă intrigată, am fi zilnic ispitiți de basmul că florile, nesupraveghiate de laborator şi ierbar, se schimbă unele într-altele de la sine şi că aceeaş sămînță dă astăzi muşețelul şi mîine păpădia...

Acasă, la noi

Ai băgat de seamă... De cinci ani, decînd ne este casa gata, nu a venit nicio pereche de rîndunele să-şi puie cuibul în streaşina noastră... Nu-mi place. Nişte rîndunele sînt o binecuvîntare. De ce ni se refuză nouă?

Am pregătit într-adins locuri adînci, de cuiburi. Am aşteptat mereu primăvara. Au zburat împrejurul casei toate, şi nu s-au oprit. Le-am chemat din pridvoare cu gîndul: «Nu veniţi şi pe la noi?», urmărindu-le zborul ascuţit.

Singure vrăbiile, care zboară puţin, s-au vîrît printre grinzi şi ţigle, ca nişte şoareci cu aripi. Le preţuim. Le-am lăsat locuri şi lor, să intre de-a gata în dosul bîrnelor din acoperiş. N-au aşteptat să fie rugate, şi pretutindeni chenarele casei sînt pline de ele. Cînd s-au tencuit balcoanele, am găsit un întreg hotel de vrăbii instalat într-un tavan: o mînăstire de chilii cu galerii. Le-am lăsat o firidă deschisă, ca să se poată vîrî stolurile, care se pogoară în meiul şi mălaiul de la găini.

Vrabia e a noastră, stă cu noi toată iarna, şi cînd curge vîntul pe găurile podului, cînd plînge noaptea şi trozneşte zidul, mă gîndesc la aţipitul ei în paiele adunate din toată lumea şi făcute colac.

Rîndunica e o străină fără patrie şi care vine la noi din ţările depărtate, ca dansatoarele creole: aş fi voit să plece toamna cu o amintire bună de gospodăria noastră, şi să o povestească pe la Piramide. Dezlegarea lor de pămînt şi puterea de a se despărţi de cuibul întemeiat, locuit două anotimpuri, interzic familiaritatea obişnuită cu vrăbiile casnice, gata todeauna la mîncare. Ai aruncat o mînă de boabe:

vin de nu ştii unde o sută, şi dacă le dai firimiturile de la prînz, sînt atît de prezente, încît ţi s-ar părea că ai scuturat un pîlc din faţa de masă, ca un prestidigitator. Destinul lor îngust şi cîmpenesc, de şesuri sure, n-are glorie şi tragedie. El nu se măsoară cu furtuna, cu marea, cu trăznetul, cu piscul. Zborul pitic din ungherele mici e utilitar şi scurt şi calculat pe baliga proaspătă a calului de căruţă. Între zburătoare, aripile lor sînt ca nişte papuci de lînă, pentru trecut peste drum. Vrabie gospodină, tu te simţi fericită că ţi-ai asigurat un apartament şi că ai cumpărat lemne de iarnă. Acum poate să viscolească, ţi-ai zis. Tu o să stai la cald, ascunsă lîngă coşul bucătăriei. Să fim fără grijă: omul din casă nu stă nemîncat şi nici nu mănîncă tot. [...]

Orişicum, firea ta potolită mă mulţumeşte, şi dacă vii ca un stol de cartofi din grădina sfîntului Francisc în livada mea, tu nu-mi turburi nici amorţirea, nici lectura şi nu ţii să mi te arăţi cu coarne şi picioroange, să mă sperii cu o podoabă agăţată şi cu fanfaronada unui ghiers plagiat. Tot aşa şi ţarca se înnalţă ca un hieroglif, şi viermele de catifea albastră, cu coarne de-a lungul spinării, spînzură de firul de mătase întrerupt, care l-ar fi tricotat.

Porumbiei

Ne pare rău că nicio rîndunică nu se hotărăşte să-şi facă în streaşina noastră, cuib. Amatoarele de un colţ tihnit n-au lipsit, şi cîteva adunări s-au făcut în fiece an prin împrejurimi... Rîndunelele au plecat cum au venit. Ne-au cîntat de cîteva ori, pe firul de telefon, la rînd, din harmonici, şi ne-au părăsit. Locul nu era bun. Vînturile măgurii noastre sînt aspre, şi puii puteau să răcească, uitîndu-se în jos din lojile lor de lut.

S-au prezintat doi porumbiei amăgiţi de o primăvară vremelnică, devastată de intemperiile următoare. Un porumb vişiniu, cu guşa înflăcărată de însufleţiri de metale, şi o porumbiţă albă, cu capul de papagal. În creştetul ei, un moţ cochet, cu cîrlig, atesta origini de aristocraţie.

Ne-am gîndit că au făcut şi ei ca oamenii; că porumbiţa unui columbar de neam a fugit cu porumbielul unui coteţ de peste drum, — şi le-am făcut primirea meritată unor îndrăgostiţi, care vor să-şi întemeieze o gospodărie de porumbi săraci.

— Iacă, şi ei au apucat-o ca noi, zise careva din casă, cu vorbe moldoveneşti, din Moldova Putnei lui Ştefan. Cînd ne-am luat, acum douăzeci şi opt de ani, aveam două părechi de tacîmuri «Cristofle», şase farfurii de Limoges şi două pahare de Baccarat, cu picior. Unul s-a spart, cel rămas ne slujeşte, o dată pe an, la doi şi la patru, cu copiii. Aveam un pat, un dulap, o scoarţă bucovinească, patru prosoape de cînepă, şi altceva nu mai aveam nimic, decît ştii tu ce. Te iubeam şi tot aşa te iubesc şi azi. Să înzestrăm porumbieii...

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREȘTI

Locul fusese ales, loc primejdios. Într-un ungher al streaşinii, o a doua streaşină se lăsa oblic, în adăpost. În această subsuoară de două pante, porumbieii s-au hotărît să se instaleze. Proastă aşezare! Ce puteau face? Ne-am uitat la bucuria lor şi i-am văzut pupîndu-se sferturi de ore întregi, ca într-o romanţă şi ca într-o carte poştală de pe vremuri, cu loc rezervat, pe o panglică, pentru ceea ce simţea corespondentul. Şi le-am furnizat din abundenţă materiile prime: dîre de lînă dintr-o broboadă, cîlţi dintr-o saltea, fulgi şi şuviţe de resturi de mătase. Şi ne-am ascuns, ca să ne uităm, cu discreţia cuvenită unor oaspeţi de bunăvoie ai gospodăriei.

Cînd le-am dat mătasea, aşezată pe iarbă, stăpîna casei a zis:

— Cuconiţa e boieroaică. Nu se poate confort fără «crêpe de Chine». I-am mai dat şi o lecuţă de catifea şi un peticel de lutru...

Toate materialele noastre au fost utilizate, întocmite cu fire de fîn şi paie, şi ne-am mirat mult de materialul personal cu care făceau porumbieii să adere materialele de construcţie. Varul şi l-au preparat singuri, precum înţelegeţi, şi, în trei zile, apartamentul fu gata.

Întîia noastră grijă cotidiană era hrana frumoşilor noştri musafiri, dar porumbieii se au bine cu găinile, căci ai noştri ciuguleau printre ele, din boabele lor, fără ca vreo găină sau vre un cocoş să-şi ridice ciocul din pămînt. [...]

Într-o noapte de idilă, s-a iscat vîntul, ca o namilă pe acoperişuri, sărind paralitică pe olane noaptea întreagă. Fiara s-a scărpinat de hornuri, a stat în tot întunericul între streaşini, şi laba ei păroasă a spart cuibul, a speriat porumbieii şi i-a gonit... A doua zi, vîntul mi-a rupt toată ziua ţiglele, a zguduit cu urlete şi gemete casa, şi tocmai a treia noapte s-a dat jos de pe casă şi s-a dus printre buruieni.

Soarele a venit şi a întrebat ce s-a întîmplat în lipsa lui de trei zile. Şi s-au întors şi porumbieii. Rochiţa albă a porumbiţei era terfelită de ploaie.

— Unde or fi dormit, săracii? a întrebat stăpîna casei.

Ne-am gîndit să ajutăm descurajarea lor, şi, iarăş, nu ştiam cum.

Ei nu şi-au reînceput clădirea nici a doua, nici a treia, nici a patra zi. Vorbeam noaptea de ei, învăţaţi cu glasul lor de sughiţ. Nu-l mai auzeam. Apăreau pribègii, în zbor înconjurau casa...

Le-am făcut noi un cuib, solid, sigur, fix. Şi ne-am suit pe casă şi am aşezat cutìa de lemn a cuibului la locul de unde căzuse celălalt. În jgheab am găsit două ouă... le-am pus în cuib...

Porumbieii nu s-au mai întors. I-am jignit. Cuibul e tot acolo, şi ouăle sînt în cuib...

Numai vrăbiile se mai gîndesc la noi. Boeme negospodarnice şi nepricepute la inginerie şi arhitectură, ele şi-au improvizat cuiburi dintr-o barbă de fîn, care atîrnă pe dinafară.

— Să nu punem mîna ca să le dregem cuiburile pentru iarnă. O să fugă şi ele şi rămînem singuri...

Buna-Vestire

DOUĂ RÎNDUNELE s-au hotărît, în sfîrşit, să-şi prindă cuibul de casa noastră.

Lucrul nu e atît de simplu pecît mi l-am închipuit atunci cînd le vedem din depărtare. Migraţiunile lungi şi repetate pe an de două ori nu au făcut din rîndunele nişte aventuriere şi nişte boeme, mulţumite cu puţin şi indiferente la confort. În provizoria lor sălăşluire printre solstiţii, ele se comportă ca şi cum s-ar fi asociat cu eternitatea şi nu le-ar sta în drum viscolul şi îngheţul. Toate prudenţele sînt prezente, şi nicio socoteală nu lipseşte la zidirea unei încăperi pe patru luni.

Părechea s-a oprit în toate pridvoarele, a examinat fiecare ungher, şi locul ales a fost vizitat de mai multe ori, cîteva zile în şir, pe lumină, pe umbră, pe linişte şi pe vînt. Dimineaţa, în răsărit, se întorc să se documenteze din nou. Pe uşa deschisă a balconului ele mi-au intrat în odaie şi s-au asigurat că nicio primejdie nu vine din casă. Mi-am deschis ochii cu două rîndunele aşezate pe stinghia de la cap a patului meu şi am surîs. Ele au văzut ochii şi surîsul şi au zburat, ocolind plafonul odăii. Din perină le-am putut urmări conturele, liniile arîpii, despicătura elegantă a cozii cu egreta fină, spînzurată încovoiat, culoarea negricioasă-albăstruie, pata de vişină a guşii, într-un înconjur alb, şi litera ciocului caligrafică, de peniţă. Nu văzusem niciodată atît de aproape o rîndunică, şi pasărea care săgetează lumina şi azurul mi se păru uimitor de frumoasă.

S-au strîns, înnainte de a începe lucrul, mai multe: inginerii, tehnicienii sau şefii de echipă însărcinaţi de comunitatea rîndune-

lelor să ia cunoştinţă, în vederea marilor convocări viitoare, de adresa fiecărei părechi. Consilierii s-au aşezat în dreptul locului ales şi au deliberat. Instinctul fusese desigur exact, şi logodnicii s-au simţit autorizaţi să-şi construiască un cămin.

Clăditul începu de la fund. Temelia trebuia să fie creştetul unui mosor de porţelan, izolator al firului electric, zidit subt streaşina de adăpost.

Nădăjduind să le uşurăm sarcina, am făcut o groapă cu mămăligă de noroi. Materialele noastre nici n-au fost cercetate. Se găseau altele mai departe... Le-am surprins, niţel jigniţi, adunîndu-le de la o distanţă de o jumătate de kilometru, dintr-o băltoacă, luînd cu ele o fărîmă transportată la cuib. De vreme ce nu o purtau în vîrful ciocului, am putut deduce că o păstrau în interiorul gurii, din care o vărsau, ca dintr-o linguriţă, pe un punct. Probabil că nu greşeam prea mult, bănuind că minusculul hap de pămînt ud trebuie cimentat cu o salivă aglutinantă.

Întîia zi, capsula de porţelan a fost înconjurată pe circonferinţă cu un cerc de mărgele de lut, — şi s-a făcut seară în absenţa noilor căsătoriţi. A doua zi, dunga fundului a crescut într-o parte, şi în şase zile, mi se pare, atîtea cîte acordă Sfintele Scripturi facerii lumii, cuibul a fost isprăvit.

Două zile nu s-a mai arătat nimic. Un suspin secret ne spunea că în cele din urmă locul a fost găsit defectuos. Ne înşelam. Ne-am bucurat. Prietenii plecaseră în căutarea altor materiale noi, pe care le-au descoperit, este sigur, la mare depărtare. Întoarcerile lor se făcură rare, şi soţii veneau şi plecau odată. Folosindu-ne de o absenţă, am pus un scaun în pridvor şi ne-am uitat. Pe fundul cuibului concav se aşternuse o saltea de fire de păr de cal albe, întocmite împletit, fiecare fir fiind trecut prin celelalte şi urzit cu ele: operaţie făcută cu două ciocuri.

Începură să vie fulgii. A cincea zi, puful crescu pînă la gura cuibului şi se revărsa ca o spumă peste margini. Din această zi cu puf, unul

din soți n-a mai lăsat cuibul singur, și dacă nu ne temeam să nu ne găsească spionîndu-le viața, am fi încercat să vedem dacă pe pilota de fulgi fuseseră ouăle ouate.

Ne-am obișnuit să presupunem că tovarășul din cuib era soția. Seara, soțul se despărțea de ea, cu un cîntec de harmonică amestecat cu mandolină. El nu are loc în odaie și pleacă. Unde-și petrece noaptea? Într-un pom, în vreo altă streașină? Bănuiam că în vreme ce femeile păzesc ouăle, fiecare în cuibul ei, bărbații se adună pe undeva și petrec noaptea împreună, după o rînduială care trebuie să menție solidaritatea stolurilor permanent pînă în toamnă, cînd se vor strînge toate triburile, de plecare. Sau poate că paza și-o asumă noaptea eroul căminului și poate că femeile sînt acelea care se retrag într-o utrenie necunoscută...

Destinul romantic pare corectat de creația cuibului, și soții intercalează în raporturile lor distanțe și o moralitate de severități pentru garantarea progeniturii, în datoriile căreia fac amîndoi abstracție de plăcerile independenței. După ce au iubit, ei se devotează. Viața lor nu are altă semnificație. Amanții de pe firul electric sînt acum niște tovarăși consacrați unei generații, fără să fi putut să trăiască pentru dînșii peste iluzia unei secunde.

Și pecînd monotonia se repetă cu singurul scop aparent de-a trece viața dintr-un exemplar într-altul, păstrîndu-se datina și forma, dincolo, în prisacă, albinele se nasc cîte două mii pe zi într-un stup, și viața lor, istovită de corvezi, ia sfîrșit înnainte de a se fi folosit, ca niște gospodine pricepute la dulceață, de agoniseala celor cincisprezece ore de muncă din zori pînă la înnoptat.

Sînt amănunte pe care le cunoști demult și pe care le afli noi de cîte ori ți le aminteși. Cine a numit-o regină pe mama stupului, osîndită să oue și să procreeze de trei și de patru ori pe minut? [...] În marea seninătate a zărilor s-au întîlnit două puncte de întuneric dens. Bărbatul moare în aer, și regina se călugărește, refugiată în schitul din care nu mai iese a doua oară și în care va muri, ucisă de o

pretendentă, de o nouă regină, încă ameţită de starea ei larvară şi trezită subit la succesiune şi la dragoste de o secundă.

Bărbatul e acest bondar bondoc, fără treabă, grosolan şi naiv, inutil, întreţinut şi nul. El nu ştie să muncească, din inocenţă; ştie numai să mănînce. E singurul pericol al prezenţei lui în stup, unde regula chinoviei nu permite nicio tresărire de instinct. În interiorul mînăstirii, sexul este suprimat, şi, ca să se simtă flăcău un minut, bărbatul are nevoie de văzduhul înnălţimii. Muncitoarelor le este interzisă dorinţa; ele nu cer nimic, muncesc, roabe, — cîte douăzeci de mii, — ale stupului, cu frenezie. O singură femeie poate să cunoască dragostea, şi o singură dată, o singură secundă — regina. Dar, pe încetul, bărbaţii, trîntorii, sînt eliminaţi... Albinele îi împing jos de pe faguri. Ei se deplasează cu greu, biruiţi de presiunea aproape amicală a cîte zece, douăzeci de lucrătoare.

Şi îndată ce-au căzut în fundul stupului, nu li se lasă răgaz: tăbărîte pe ei, albinele lucrătoare le rod arìpile, ca să nu mai poată zbura înnapoi prin stup, şi, neputincioşi, flăcăii virgini sînt scoşi afară şi aruncaţi, pe urdiniş. Nicio putere dumnezeiască nu-i mai poate scăpa de moartea nopţii reci, îngenunchiaţi la porţile republicii şi pocăiţi fără păcat.

Ei bine, albinele lustruite, pe care le vezi, au pleşuvit, şi-au pierdut scama care le catifela, înfruntînd vîntul şi florile şi trecînd de cîteva ori pe zi încărcate, cîteva zeci odată, îmbulzite pe tăietura de puşculiţă în urdiniş. Legea e aspră, dar e singura lege: albinele cară, şi regina face pui.

Trebuia cineva să mănînce recolta dulce a strădaniei, fructul ascezei.

O mănîncă omul.

Cuibul

CÎND OMUL va îngrămădi atîta ştiinţă încît să nu-i mai rămîie inteligenţii lui niciun mister, cum va mai primi el să trăiască, să se supuie şi să aştepte desfăşurarea şi finalul unei vieţi de mai nainte cunoscute?

Omul are norocul că găseşte, la fiecare veac, drumul — şi, după ce a dat în direcţia unei singure erori toată cultura pe care inteligenţa lui putea să o producă, adoptă cu uşurinţă alta, croieşte un drum nou, după o descoperire, sau se întoarce la altul, părăsit demult, cu alte speranţe. Omul are norocul că poate greşi cît mai des, fără părere de rău, cu neadormitul vis de o perfecţiune actuală şi viitoare. Omul are norocul că se distrează, că face războaie pentru o idee, — el crede,— pentru un instinct; că munceşte mai mult decît cercetează şi că moare, în definitiv, la timp, aducînd cîte foarte puţine firimituri, într-o mie de ani, din marele necunoscut.

Credinţa cu care rîndunica îşi construieşte cuibul subt streaşina mea, din noroiul de peste drum, aglutinat cu paie, aduce aminte de cazna oamenilor de a-şi zidi palate şi de a dură proprietăţi, din care nu se alege nimic. O prăjină lungă va sfărîma cuibul într-o zi, cînd stăpînul casei îşi va da seama că piatra de la intrare se acoperă cu scuipatul cuibului din dreptul ei. Dacă ar şti rînduneaua că munca ei va fi sfărîmată, că puii-i vor fi doborîţi, nu s-ar mai iubi, n-ar mai cloci ouăle, ci, singuratecă, în mijlocul unei lumi de profunde şi definitive singurătăţi, ar aştepta, pe crucea bisericii, să pice de slăbiciune şi neputinţă, protestînd împotriva naturii, care se joacă de-a zburătoarele, prin greva tuturor organelor ei. Dacă ar şti de moarte şi de

viața căreia îşi pregăteşte odrasla, îngrădită de instinctele şi de viața pisicii, rîndunica n-ar mai străbate zările către zonele calde, nu şi-ar mai osteni arìpile, n-ar mai prinde muştele şi fluturii aerului trandafiriu, n-ar mai culege din zbor, căzînd amenințătoare şi primejduită, bobul de apă cu care se adapă din unda marilor lacuri, ciupite în liniştea zilei de ciocul dibaci.

Dar natura se zbenguie cu făpturile ei pînă la capăt. Le închide, ca nişte cutìi frumoase, şi le deosibeşte conținutul, aşa încît să nu poată comunica ființă cu ființă, despărțind zburătoarele între ele, şi pe ele de celelalte făpturi, şi aşezînd în construcția fundamentală a vieții împotrivirea speciilor, agravată de duşmănia individuală.

Chiar între oameni, cîți se aseamănă între dînşii, ca să se poată înțelege? Cîți vorbesc pe de-antregul aceeaş limbă? Unul singur îşi cunoaşte limba lui, şi nimeni nu i-o poate în totul pricepe. O carte ar ajunge în toată lumea, căci tot ce se poate gîndi despre lume încape într-o singură carte. Nu! Mii de cărți nu desluşesc din tine nici începutul. [...]

Zbor în sus

FLUTURII URCĂ VIERMII-N VĂZDUH, în zboruri nevinovate de serafi, şi grămezile lor din vişini şi zarzări dau iluzia reînfloririi. În trandafirii deschişi, luna bate cu frumuseți compuse din reverie, miracole şi efecte de balet. Perfecțiunea delicatelor lucruri, cărora nu le lipseşte nicio reminiscență şi asemănare, evocă imposibilele albituri şi răsfrîngeri, cristalul, porțelanul, mătasea, mierea, laptele şi parfumele, şi splendorile imposibile ale amănuntului exact rafinează sensația pînă la ilaritate. Ți se pare că participi la un sistem de znoave inventate pentru copii şi ilustratori, că lacrima de rouă nu trebuie să fie atît de diafană şi conturele atît de gingăşe. Dar însuş cîinele ciobănesc, care trebuia să strice atîta ideală şi evanghelică armonie, printr-o săritură în trandafiri după un arici, a rămas încremenit în demența superfinului şi mîrîie împresurat, asaltat de pictură şi pastel.

Ghimpii ascunşi subt gulerele înfoiate înnăspresc abia orgiile excesului de inefabil. [...]

Broasca e singura vietate pe care n-o înțelege nici pisica, dusă pe gînduri la spectacolul săriturii de clovn. Laba ei se întinde rigidă şi şovăitoare ca un băț de tobă catifelat cu un glomotoc în vîrf. Ar vrea să capete convingerea că jivina mică se mănîncă. Dar se descurajează. Contactul e glacial. Totuş, pisica studiază toată vara băşica de muşama, umedă, cu ochi şi picioare, simțind că e o mîncare ce i-ar umple gura de bale înghețate şi de care i s-ar apleca.

Între broaşte, apare ca din cer albastru un brotăcel. Culoarea lui verde-sincer e ca frunza primăverii, şi pe el nu-l îngreuiază o traistă

palidă, cu mațe. Ager, electric şi instantaneu, arcurile lui interioare au expansiunea bruscă. Într-o secundă, el a sărit de mai multe ori şi s-a lipit de zid şi s-a dezlipit, răpindu-şi fluturele ațintit de jos, devastator şi vorace. Am luat în mînă ființa cu scheletul de zmarald, şi s-a zbătut cu o energie zvîcnită din toate mădularele-i hotărîte să scape sau să se frîngă.

— Du-te! i-am spus.

Şi brotacul mi-a pierit din palmă.

Țestoasa

O GRĂDINĂ ADÎNCĂ e ca o gară de popas, un minut, în calea pasărilor călătoare. Din sud la nord şi încrucişînd pe toate spetezele văzduhului zările opuse, trec, unele greoaie şi altele iuți, arìpile molcome ca evantaliile sau diafane ca nişte batiste pierdute dintr-un balcon.

Rareori străbate cerul un haiduc singuratec, solemn în poalele màntiei lui despicate şi străin în spațiu ca un ascet. De obicei, leneşe sau rapide, pasările călătoresc părechi, soțul şi soția, desprinşi de stoluri pentru voiajul de nuntă, pe seama lor. De jos, ne încercăm să distingem specia căreia îi aparțin, amestecînd ştiința strîmtă cu emoția nemărginită. O părechе s-a odihnit într-un anin, în care noaptea concertează turburătorul suspin al privighetorii. Erau pasările galbene cu deschizătura penelor albastră. S-au vorbit să nu întîrzieze, soarele scăpătînd într-o fereastră din fundul lumii, cu gratii de aur şi cu o perdea de foc. A trecut, ca o sfoară neagră, şi un rînd de pîlpîiri de petice înşirate. Un hultan, zugrăvit cu dungi, ca un fluture cu cioc, sta încremenit în vînt, parcă lipit de ceva care nu se va mai mişca din loc niciodată. E de bănuit că vùlturii de bronz ai biruitorilor romani s-au inspirat de la imobilitatea lui.

Ne vexează şi ne umileşte atitudinea de indiferență față de noi, inexistenți, pentru opinia lor, şi în mîndria şi în dragostea noastră. Noi le asortăm într-o zoologie, pe care pasările refuză să o cunoască. Le-am strînge niței colea, subt bărbie, mîngîindu-le capul rebel şi sălbătecia. Ireductibil, niciuna nu ia seama la noi şi nu capitulează. Mă jigneşte şi-mi place. Aş vrea pasăre şi pe om. Probabil că un sentiment de răzbunare pentru ostilitatea categorică a fiarelor, l-a făcut

pe om vînător. Ai ţintit, şi şoimul cade. Cu ce te-ai ales? Cu mîhnirea că l-ai ucis în deşert. Şi cadavrul lui frumos, te dispreţuieşte.

Pămîntul, pe subt pomi şi iarbă, aduce şi el călători, tot atît de străini ca şi zburătoarele de sus. Descoperirea unei familii de arici, care ies la plimbarea nocturnă, prin boschetele de mahonia, cu copiii lor, reproduceri mici ale unui părinte bursuc şi ai unei maici cu ghimpii vîlvoi, ne bucură ca o ispravă genială, în care n-avem niciun merit personal. Cum s-au făcut în perfecţiunea lor admirabilă, cînd au fost făcuţi, de cine şi de ce s-au făcut?... Iată şi o luminoasă şopîrlă, cu scîntei de safir şi zmarald, fugind de noi pe o dungă de argint, ca steaua care cade înnecată în azurul negru. Şi cîte miracole nu leagănă, din cădelniţi de flori mişcate de aer, grădina, cîte minuscule scăpărări nu sar din iarbă-n iarbă în colcăirea ei nevăzută? O insectă cheamă din întunericul pomilor pe cineva să o ajungă: pst! pst! O libelulă suie drept, montată pe două foiţe de sticlă. O lăcustă! M-am pomenit cu ea de-a dreptul pe carte: nu te mişca! E mai frumoasă ca pagina pe care o citeşti, şi în splendorile lumii, anonimă, nu poartă niciun nume de catalog.

O ivire din bălăriile aromate, extraordinară! Broasca-ţestoasă.

— Avem şi o broască-ţestoasă! ţipă cineva, bătînd din palme.

Într-adevăr, un capac oval se deplasează şovăind prin buruienile mici: a ieşit la lumină.

Un ciob de primăvară

ODAIA DĂ ÎN STRADĂ, peste petecul de grădină cu pomii în desfăşurare, împrejmuit cu zăbrele. Au înflorit caişii deodată, peste noapte, mai nainte ca frunzele să li se fi desfăcut. Le-am găsit dimineaţa furcile ramurilor cu totul albe, ca şi cum ar fi fost înmuiate în lăpturile groase ale nopţii şi ar fi îngheţat pe ele varul de argint al lunii, şi de sidef, covăsite proaspăt în fildeş. În două zile, caisul s-a îmbrăcat în bumbacul selenar şi a stat în geamul meu, — prevestitor de bine, — ca o panoplie cu mii de steaguri mărunte, ca nişte roiuri de fluturi albe, spînzurate în aer deasupra tulpinii.

— Sînt albiturile cu horbotă, spălate aznoapte, ale stelelor, întinse la uscat şi uitate pe ramuri, şopteşte gîndul, din desişul lui, trezit la basme şi poveşti.

Într-adevăr, într-altă noapte, cămeşile, iile, batistele şi scufiţele minuscule ale rufăriilor cereşti au pierit. Poate că un iepure cu coşul în spinare, a venit, le-a încărcat pe toate şi, pe o cărare neştiută, umblînd în două picioare şi răzimat în băţ, le-a dus în dormitorul curat al virginalelor lacrimi. Poate că o lăcustă mare, albastră, le-a cărat pe scara Căii Lactee într-o roabă cu roata şi spiţele de cleştar. Poate... Florile caisului au pierit, iar în locul lor se ivesc frunze, crescute din ceas în ceas, şi acoperă pomul întreg, cu gingăşe îmbrăcăminţi adiate.

Pe rîndul caişilor, au înflorit spumele violete de liliac, purtate pe vîrfuri, ca nişte pămătufuri de fulgi de scuturat vechile portrete ale bătrînilor casei. Ce modistă harnică şi-a expus, de Florii, pălăriile în verdeaţa fragedului liliac? Dar penele lui de struţ au fost furate, una

cîte una, jumulite de mîna mică şi sălbatecă a copiilor, agăţaţi de garduri, ca să prade avutul imaterialilor fabricanţi din uzinele Botanicii subterane.

Deasupra florilor din grădină, pe atlazul azurului palid, alunecă săgeţile rîndunelelor, ca într-o stampă.

Şi va înflori, iată, şi gutuiul, după ce frunzele au crescut deplin, ca să primească florile rare, aşezate cîte una, cu o simetrică economie, în cuiburile lor. Locurile le-au fost rezervate din vreme în punctele unde frunzele se întîlnesc cap în cap şi brodează, pentru evenimentul ştiut şi ţinut secret al unei flori, un leagăn rotund, un blid neted, în mijlocul căruia se va legăna ceaşca albă-trandafirie a florilor de porcelan.

Gnomul meu bătrîn şi naiv s-a urcat în pomii ţepoşi. Din colivia lor pentru cuci, el numără, însemnînd pe răboj cu briceagul, petalele ce se deschid. Dar fermecat de frageda drăgălăşie, Gnomul se uluieşte şi îşi crestează degetul arătător. O boabă de sînge se scurge pe faianţa catifelie a florilor de gutui.

Lăstunii

Într-o ființă de o sută de grame, legănată de un zbor ascuțit, ei reprezintă regula întreagă a vieții și cinstea naturii. Au venit din depărtările mari ale mării, cu aripile de culoarea talazului din orizont, singurateci ca marea, singurateci ca zarea. Trecerea lor dintr-o lume într-alta, despărțită de bărăgane de valuri, nu o știe nimeni, și nimeni nu o poate povesti, frămîntată de furtuni înnalte și de negrele vijelii cerești, care scutură, din adîncuri necunoscute, constelațiile și zodiacul. Așezată pe un fir de telefon, rînduneaua poartă prestigiul universului văzut dintr-o planetă mai pură, fără descompuneri și putregai, unde vegetația și carnea au însușiri de metal și corindon.

Abia scoborîtă din întuneric și din lumină, ea își pregătește cula, în care sălășluiește un anotimp, curată în deprinderile ei, stăpînă de sine stătătoare, neîmpărtășind cu omul și cu gîngania parazitară obiceiul de a-și fura cuibul și de-a dormi în gunoi și sudoare străină. O casă pe Argeș, o casă pe Mediterană, o casă în Egipt, printre morminte de regi, bisericile, turnurile, stîncile sînt pline de clădirile ei uniforme, — ca niște urcioare de lut spînzurate de streașini. În osteneala zidirii își găsește îndreptățirea de a se odihni și de a visa în bordeiul ei aerian, disprețuind poteca pe care își tîrăște momîia omul în cîrji, și drumurile gata făcute. Unde coboară începe, și sfîrșește plecînd, nouă pretutindeni, neostenită în perpetua ei mobilitate și renovare. A sosit, a stat, a plecat.

Lunatecii, chemați în somn către slăvile sticloase, se întraripează ca să urce turla catedralei, dar zborul lor șovăielnic se oprește la cruce. Ar voi sufletul să se ridice mai sus, să escaladeze cerul și, pribeag prin-

tre nori, să se risipească în zări, ca un parfum întors în floarea lui, deslînat de azur. Omul scoboară însă pe brînci înnapoi, îngreuiat de spinare şi de genunchi şi purtînd în şold rana robului sîngerată. Rînduneaua zboară la aştri.

Ea nu a lăsat, despărţindu-se de o perspectivă de plopi şi de un lac străjuit de sălcii, nici păreri de rău, nici datini împletite cu aripile, ca nişte spini. La pămînt s-a uitat atîta timp cît a construit, cu dumicaţi de lut, un balcon în dreptul stelelor albe. Un pămîntean s-a putut apropia de fulgii ei de înger albastru: a zburat. Însă mînă omenească nu a mîngîiat făptura ei, inexistentă cînd a pus-o în palmă şi s-a uitat la cadavrul ei de floare. Din clopotniţa din care a căzut pînă la mîna ta, îndrăgostită de pipăirea zburătoarelor, o gămălie de suflet a găsit timpul să piară, ca să-ţi lase între degete o aripă nesimţitoare. Lumea pe care o cauţi ştie să rămîie mută şi absentă de cîte ori te îndrepţi către ea, să-i încerci sonoritatea.

Iată, cîntă lăstunul, la desfacerea zilei de petale. El s-a deşteptat pecînd luceafărul i-a trecut dincolo de cuib, odată cu izvoarele din fundul pădurii, odată cu iedera şi cu frunzele licăritoare ale fagilor albi. Şi pe marginea streaşinii tale el cîntă, începîndu-şi ziua cu biruinţa. Ca o harmonică minuscùlă, vocea lui mare, în care sună glasuri de mai departe, continuă cîntecul lăsat de privighetoare neisprăvit, în bătaia lunii.

Sculaţi, copìi! Cîntă lăstunii la fereastră, sucind ecourile în sute de alte cîntece fărîme, — şi faceţi aripi şi voi, ca să scăpaţi de mînjirea ţărînei.

Şopîrla

O ŞOPÎRLĂ de atlaz şi peruzele s-a strecurat în sînul movilei din bolovani, de lîngă cucùtă. Ca să fie şi în mers elegantă, Bijutierul a dat mersului acestei suave jivine cu trei vîlvătăi în arşìță, — albastre din dungă, galbene din spinare şi verzi cînd a fugit, — o mişcare de întîrzieri şerpuitoare, rectificînd săgeata, cu ondulări. Tot El te-a zămislit? Pentru ce grumaz de fecioară?

Vişinii noştri

O IDEE cu care nu te poţi deprinde: că vişinul s-a făcut singur, cu boabele lui de roşu mărgăritar: o vişină vie într-un guler de frunze negre-verzi. Dacă pe strugure l-a gîtuit în ciorchinii năvăliţi de gămălii, asfixiate de strînsură, vişina şi cireaşa delicatul Bijutier al tainelor minuscule le-a depărtat de ramuri cu o aţă. Cîte patru-cinci mărgele spînzură de cîte patru-cinci fire de ciucure, cercei desfăcuţi, clopote mici, mute, bumbi deslînaţi, îmbrăcaţi într-o ştofă de felul buzelor în surîs.

Lăcusta

LĂCUSTA VERDE, mare, s-a prins de năframa ferestrei. E un ac de zmalțuri transparente şi lucii, şi inima ei ar putea să fie toată de aur, ca luminişurile de amănunte ale nervurilor din arìpile strînse. Dar a făcut un pas pe floarea oltenească a peşchirului urzit din bumbac şi mătase. Şi capul, ca de mînz grotesc, redus la fragment, şi l-a frecat, ca muştele, cu două picioare, compuse ca spicul de orz. Ochii ei... Cine a binevoit să-i facă atît de minunat de mici şi să-şi piardă timpul şi să-şi cheltuie geniul ca să-i înțepe cu un vîrf de mare lumină? Tot El, tot Ăla, tot Dumnealui?

Octava

LÎNGĂ VOCI trăiesc tot atît de multe glasuri fără voce, ecourile fără sunet. Cine s-a dus atît de departe înlăuntrul vieții, ca să păstreze din cifrele ei numai punctul, şi din punct numai o sutime? Dincolo de viola rătezată mut, în umbră, de arcuş, mai sună un cîntec, care nu se aude. Cine duce vioara şi amnarul ei cu zece fire de păr? Nu mai e nici vioară, nici arcuş... Dă un cîntec care nu mai e cîntec, o vioară care nu mai e vioară... Cum se petrece şoapta cîntată a neînchipuitului ascuns?

Ah! fluturii ăştia...

*E*i! CATIFEAUA numai de pulberi a fluturilor care vin, aşa, ca gîndul, diafani aproape cît un gînd, impalpabil ca întunericul şi ca o lumină, între mùrmur şi aduceri aminte, ca o floare care nu e o floare, — cum s-a echilibrat şi din ce feluri de ştofe, într-o formă inconsistentă într-un contur? Au plîns viorile şi s-au făcut fluturii? Au oftat nădejdile? S-au făcut speranţele trup?

Un giuvaer

CEL CARE a făcut piscuri şi talaze şi le-a pus cuiburi de vînturi şi le-a însufleţit cu voci, este, desigur, bărbat. Furtuna, vijelia şi trăznetul sînt frămîntări de bărbăţie: neliniştile lui erump, doboară, prăbuşesc, despică şi dărîmă. Acelaş să te fi gîndit, şi să te fi rotunjit tot pipăitul lui aspru, ars de fulgere şi scorojit de piatră, cireaşă neagră, cu gustul de zmeură oţăţită, care atîrni de urechi, pe grumazul şi obrazul gîdîlat al copilei mele, ţigănită la soare?

Haşchia care cîntă

GREIERII, însă, iată-i pe o coardă nouă, o singură coardă, lovită după ploaie, fiecare pe a lui, cu un bob de lemn. E greierul galben, ca o uscăciune, pitpalacul nopții. El încearcă să taie, cu o foarfecă neştirbită, firul de sticlă, în unison cu foarfeca groasă a unui glas mai depărtat, de nevăzut mai mare. Bijuteriţa voise să încerce o lăcustă de noapte şi să împodobească iarba cu ea şi streaşina casei cu un păianjen argintar de goluri.

O văpaie

M-AM LUAT LA-NTRECERE cu luna care înnălbeşte grădina, atingînd sfiiala plopilor, lungi, şi am aprins o lampă afară, ca să bonghinesc pe foile unui caiet de buzunar. De două ceasuri întregi aş pune creionul pe hîrtie, şi tot mai frumos este ceea ce nu se poate scri. De àltfel, lampa îşi ia lumina din lună, cum îşi ia litera neagră, din noapte, condeiul.

Un zmalț

UN FLUTURE şi-a prins de păretele alb ciudata bijuterie şi s-a fixat ca un model de copiat. Triunghiul lung al arìpilor negre, ca două echere, pare decupat în catifea transparentă, brodată cu discuri portocalìi, înconjurate cu argint de aluminiu, şi abdomenul, construit din inele împărechiate, galbene şi negre, pare să aparție mai repede unei flori exotice decît unei gîngănii. Izbutesc să-l iau pe un ochelar, şi examinarea viermelui cu àripi a putut să fie făcută minuțios. Nicăieri nicio urmă de plictìs, nicio pauză, niciun punct lăsat pentru altădată, nicio amînare, nicio speranță descurajată că poate să fie cîndva mai bine făcut amănuntul decît atunci cînd a fost proiectat. O încredere în faptă, admirabilă.

Pe tot ce pune mîna Meşterul ăsta isprăveşte, că durează o vecie sau o secundă. Steaua şi fluturele de o singură seară, s-au lucrat cu aceeaşi băgare de seamă şi cu aceleaşi unelte.

Ai mai văzut ochi atît de frumoşi, încredere în viață mai definitivă, siguranță de sine mai inflexibilă?

O broască a mîncat fenomenul, ca pe un Irod întreg în odăjdii, şi nici n-a usturat-o înghițitoarea.

Şi aşteaptă să vie altul...

Furnicile

E UN ZOR LA FAȚA PĂMÎNTULUI, o circulație, o forfotă, care, zgomotoasă, ar fi asurzitoare. Dacă îi pleci pînă la nisip şi brazdă, ochii rămîn uimiți de o activitate față de care munca noastră, cu toate biurourile, piețele, atelierele şi fabricile ei, este o copie incoloră. Iute, accelerat şi fulgerător, mii, milioane şi miliarde de furnici se grăbesc pînă la frenezie, printre pietre şi ierburi, să se folosească de orele calde, rare, ale anului. Comparativ cu omul, ele duc în gură un volum şi o greutate egale cu Cercul Militar sau cu Universitatea.

Nici Atlas nu poate ridica un cal la spinare, şi furnica îl duce cu uşurință şi rapiditate. În zigzag, printre accidente de pardoseală cît stîncile Omului şi Alpii, armatele vaste ale furnicilor au ieşit la lucru. Ele n-au nici zece, nici opt ore de lucru, întreite cu timpuri de odihnă şi răgaz. Ora lor e continuă şi nestînjenită. Ele ştiu ce ştiu şi nu pot pierde din vreme o secundă. Adineaori era una la poartă, şi abia te ții, cu paşii tăi de uriaş neputincios, după ea: a şi ajuns la marginea grădinii.

Bănuieşti că furnica nu se hrăneşte şi nu doarme decît în epoca iernii, cînd, claustrată în pămînt, ea îşi permite să lenevească lîngă o aripă de muscă tezaurizată de-cu-vară. Craterele scunde ale muşuroaielor indică şantierul de activitate. Zidarii şi inginerii dintre furnici construiesc fortăreața interioară, aruncînd afară vagonetele microscopice de nisip, scos din galerii şi odăi. O muncă metodică, neîntreruptă şi curată, săvîrşită în ordine şi disciplină, este evidentă. Ca şi

albinele, furnicile nu discută ordinul instinctului şi al comitetului de direcţie, care deliberează în muşuroaie; nu se îndoiesc, nu analizează. Ele nu cunosc scepticismul şi lipsa de încredere în osîrdia lor. Ele se duc, cercetează, umblă şi aduc. «Nimeni nu vine cu mîna goală!», sună ordinul statului-major, şi, într-adevăr, fiecare furnică îşi transportă merindea pe un an întreg a stupului, a patriei. Cîrtiţa nu se încumetă să supere Statele Interioare, coropijniţa se teme. În mai puţin de un minut, un milion de ace străpung animalul, şi insecta năvălitoare, ofrandă de-a gata fără altă oboseală, e pusă la conservare în magazia cu alimente.

Acolo, desigur, o jandarmerie inflexibilă păzeşte comoara, împotriva poftei de mîncare exagerate, şi un Furnic autoritar şi experimentat prezidează poliţia porţiilor fixe. Un chelar bătrîn, căruia i s-a interzis să guste, ţine încuietorile de la cămări, — şi toată furnica vine să-şi ia dejunul în ulcea, ca în mînăstire călugării negri, la chelărie şi arhondaric. [...] Cînd alimentele oferite de la sine, prin capriciile accidentului şi ale morţii, nu sînt cu îndestulare, furnicile ies la atac şi tîlhărie, tabără pe un scarabeu căzut din lumina lunii şi-l cuţitează... Eroică se petrece şi se desfăşoară lupta cu şopîrla bolnavă şi cu omida albastră.

Omida, din care va trebui să iasă marele fluture nocturn, cu pene de păun şi în manta pistruie cenuşie, se legăna pe o foaie de sfeclă adiată şi moale ca o sofa. O sută, cred, de furnici i-au săgetat spinarea, i-au amorţit capul, i-au înţepat ochii, şi victima îşi frămîntă splendoarea, în trîntă cu adversarul, care o răpune, o desface, — şi o duce la magazie...

Te înştiinţez că n-ai să pui piciorul în grădina mea, fără învoială: să nu calci pe furnici.

Grădina mea e o-ncăpere de ţări. Sute de State s-au înfiinţat pe drumul dintre stînjenei şi duzi, pînă la clopotul meu. Ţi le arăt prin zăbrele: vezi muşuroaiele astea? Sînt cam risipite. La tot pasul o

gaură e o cetate de nisip, în primejdie să fie astupată. Ploaia oarbă o înnecă oridecîteori vîntul aduce nori încărcați cu potop şi trăznete, şi ele oarbe. E lumină mare, dar ce folos că nici lumina nu se vede pe sine şi lasă grindina şi fulgerul să strice cuiburile, de cîteva ori pe an... Aşa că, să umbli-ncet şi să le ocoleşti. Ia-o pe margini, ca să nu omori din uitare sau greşeală cărătoarele de merinde şi muncitoarele roabe, care scot din pămînt dărîmăturile răscolite. Colea, în fund, prin văgăuna dintre două pietre, încep strîmptorile dinlăuntru, chilii şi schituri, în care se adăpostesc, miile de surori ale aceluiaş cin.

Părintele Veniamin repeta vizitatorilor, care veneau să cumpere miere din stupii lui, o poveste veche cît lumea şi nouă de-aşijderi cît lumea.

— N-am priceput de ce furnicile şi albinele se orînduiesc în cete, şi din stupii şi muşuroaiele lor îşi fac întemeieri deosebite. Am o sută de stupi în livadă, fiecare cu matca lui, şi dacă se iveşte o matcă nouă, îşi face o ceată a ei şi fuge cu ea, ca să nu fie ucisă. Lucrătoarele pot să fie o sută de mii, regină — numai una. Aşa e, poate, şi la furnici: n-am pătruns în buduroaiele lor. [...]

Stupii stau părete în părete. În loc să muncească toate muştele laolaltă, ele se despărțesc, şi toate fac un lucru la fel: miere şi ceară. Nu face, să zici, un stup miere, altul lapte sau pîine, să aibă de ce se duşmăni, cu toate că şi atunci s-ar putea înțelege la schimb, căci după felul cum trăiesc şi lucrează, albinele sînt făpturi înțelepte. Ia uită-te la fagurii şi celulele lor. Ce altă ființă ar putea să le clădească aşa, cu fețe ca diamantul şi cu muchiile măsurate la fel? Ele au dezlegat în de ele o taină gingăşe: locul cel mai puțin cu încăperea cea mai multă.

Nu-ți vine să crezi, tată. Cîte un stup e hoț şi tîlhar. Vezi stupii ăştia goi? Cîteva muşte se mai tîrăsc din loc în loc buimace, în cîte un cimitir de mii de ale lor, moarte la fund. Cămările li-s pustiite, bucatele le-au fost luate şi grămădite în buduroiul de còlo, cel mai mare, cu norodul cel mai des şi mai îndestulat. Dacă nu m-aş teme de Domnul, i-aş da stupului aceluia foc, să ardă de viu în flacăra cerei topite.

Pe furnici încă nu le-am prins cu asemenea năravuri. Tot ce mi se pare că am dovedit la ele e că se bat uneori, cîte două muşuroaie, unul cu altul, dar nu pentru jaf. Naiba mai ştie de ce. Mi se pare că din mîndrie: să nu se spuie că un muşuroi e mai puțin viteaz ca muşuroiul de lîngă el. Iată de ce furnicile sînt ale mele, şi vreau să păşeşti cu mare băgare de seamă, ca nu cumva, la scăpătat, cînd se adună cu mătcile lor, se culcă pe aşternuturi curate, să lipsească vre una. Noi nu putem face nici atît: o furnică.

Cri-Cri

M-AM POMENIT într-o seară cu o vizită neaşteptată. Pe masă, printre manuscrise şi condeie, apăru, la etajul unde sălăşluiesc, într-o insulă de asfalt, un greiere elegant. N-aş putea spune cît a fost el de surprins de prezenţa mea în mijlocul unui talaz de hîrtii mîzgălite, răzimată-n cot şi silind un alt greiere, mic, prins între degete şi înmuiat în cerneală, să facă slove minuscule, identice în inutilitatea lor cu cîntecul lui de clopoţel cît bobul de mazeri. S-a oprit pe masă şi a stat să se reculeagă. Îmi închipui că m-a văzut şi că a rămas confuz de ciudata mea îndeletnicire, el, care cunoştea munca spicelor, rumegatul vitelor, ghitara vîntului şi osîrdia cîrtiţei oarbe.

În faţa lui am avut un sentiment speriat, modificat de un sentiment îngeresc. M-am ridicat respectuos de pe scaun şi, fără să vreau, l-am salutat:

— Bună-seara, domnule Greiere-de-Cîmp, încorsetat în platoşe lucii, de mare cavaler. Cărei intenţii datoresc onoarea vizitei domnieitale? Stăteam în cot, scîrbit de lumini artificiale şi de zgomotul cetăţii unde cîrtesc în singurătate. Cine te-a trimis? Cum te-ai strecurat pînă la mine, nestrivit de automobile şi nemîncat de vrăbioi, înnainte de a intra în oraş? Scoate biletul; îmi închipui că te-au trimis copiii mei cu o scrisoare. Unde i-ai lăsat? În trifoi, sau, cu ochii pe jumătate adormiţi, în scaunele lor de răchită? Ce ţi-au spus cînd ai plecat?

Greierul răspunse, într-adevăr, fără să se mişte de lîngă tampon:

— Cri-cri!

— Dac-ai venit să-mi ţii de urît, să mă ierţi că nu am unde te adăposti! Pîlnia telefonului, cînd o cînta în urechea ta, obişnuită cu

Cri-Cri

M-AM POMENIT într-o seară cu o vizită neaşteptată. Pe masă, printre manuscrise şi condeie, apăru, la etajul unde sălăşluiesc, într-o insulă de asfalt, un greiere elegant. N-aş putea spune cît a fost el de surprins de prezenţa mea în mijlocul unui talaz de hîrtii mîzgălite, răzimată-n cot şi silind un alt greiere, mic, prins între degete şi înmuiat în cerneală, să facă slove minuscule, identice în inutilitatea lor cu cîntecul lui de clopoţel cît bobul de mazeri. S-a oprit pe masă şi a stat să se reculeagă. Îmi închipui că m-a văzut şi că a rămas confuz de ciudata mea îndeletnicire, el, care cunoştea munca spicelor, rumegatul vitelor, ghitara vîntului şi osîrdia cîrtiţei oarbe.

În faţa lui am avut un sentiment speriat, modificat de un sentiment îngeresc. M-am ridicat respectuos de pe scaun şi, fără să vreau, l-am salutat:

— Bună-seara, domnule Greiere-de-Cîmp, încorsetat în platoşe lucii, de mare cavaler. Cărei intenţii datoresc onoarea vizitei domnieitale? Stăteam în cot, scîrbit de lumini artificiale şi de zgomotul cetăţii unde cîrtesc în singurătate. Cine te-a trimis? Cum te-ai strecurat pînă la mine, nestrivit de automobile şi nemîncat de vrăbioi, înnainte de a intra în oraş? Scoate biletul; îmi închipui că te-au trimis copiii mei cu o scrisoare. Unde i-ai lăsat? În trifoi, sau, cu ochii pe jumătate adormiţi, în scaunele lor de răchită? Ce ţi-au spus cînd ai plecat?

Greierul răspunse, într-adevăr, fără să se mişte de lîngă tampon:

— Cri-cri!

— Dac-ai venit să-mi ţii de urît, să mă ierţi că nu am unde te adăposti! Pîlnia telefonului, cînd o cînta în urechea ta, obişnuită cu

muzica lină, te vei înfricoşa. Dumneata eşti un neastîmpărat; te cunosc: îţi place să fugi şi să te întorci, să sai în sus şi să te piteşti în iarbă. N-am iarbă decît în peizajul de colo, şi iarba-i de ulei, şi peizajul cu geam: ai vrea să intri şi te opreşte sticla.

Du-te înnapoi! Odihneşte-te puţin. Ai să străbaţi două judeţe întregi, Ilfovul şi Prahova. Haide, sînt orele zece şi un sfert, şi vreau mîine dis-de-dimineaţă să fii îndărăt, să-mi deştepţi copiii cîntîndu-le «cri-cri» în horbota perinei şi să-i pupi din partea mea pe cercelul urechii.

Greierul a înţeles.

— Cri-cri!

Şi se aruncă de pe masă în întuneric. [...]

O l o a g a

S-A ÎNVĂȚAT să se apropie de mine, după aprinsul stelelor mele, o broască. De cincisprezece zile își petrece noaptea lîngă piciorul scaunului meu, holbînd un ochi cînd la mine, cînd în luceafăr, neputînd afla cine-i aduce muște, fluturi și gîndaci: steaua sau namila din scaun. S-a învățat. Pot să-mi mut fără supărare cotul, pot să-mi șterg ochelarii, pot să aprind țigara. Broasca examinează și înțelege, și nu o sperie nici Țuluc, cîinele care mă păzește. Ea știe deosebì zgomotele și identifica direcțiile. E o broască pămînteană, care n-a știut de baia din heleșteu, oloagă printre verzele ca niște baletiste, adăpostită de buruieni și legume. Ea nu are mantaua fluturilor, pe care-i mănîncă fără remușcare, tunica și tricoul șopîrlii, pana sidefată a lăcustii. Carnea ei moale, cu varice, e îmbrăcată cu mușama jupuită și, cînd e mai nouă, în pegamoid, calitatea treia. Dar mîna ei cu trei degete e grasă și atrofiată ca laba unei odalisce care se deplasează prin harem în poziția turcă. Cînd s-o scula în două picioare, zice molia de frunză, cine știe cît va fi de lungă. Dar broasca nu s-a sculat niciodată de jos, — și acum tușește, înnecată cu un scarabeu.

Eroarea face parte și din lumea bijuteriilor lucrate cu àripi lungi și cu migală. Scarabeul a căzut din lampă de-a dreptul în gura paraliticului broscoi, inatent la coaja cu care era blindată gînganía sacră și necunoscînd anatomia capului ei. Ca rinocerul, splendida gînganie a faraonilor purta, deasupra nasului, încovoiat, un corn.

Lighioana

LIGHIOANA, căreia nu-i lipseşte nimic ca să fi putut să fie albină, nu are totuş nimic, dacă trebuie să fie adevărat că individualitatea e indicată de un rezultat.

Ea zboară ca o albină, întocmai, atîrnînd în aripi ridicate mai sus de viermele ei. Cîntă ca o albină, aleargă prin tot văzduhul grădinii ca o albină şi se întoarce ca o albină la stup. O colonie s-a stabilit într-o crăpătură a odăii şi, ca şi albinele, lighioanele, copia superficial izbutită, se ajung unele pe altele pe drum şi intră cu sutele, pe lîngă omul din fereastra deschisă, fără să-l supere şi fără să fie supărat. Deosebire de costum: corset vărgat cu galben de pucioasă.

Ce aduc ele-n traistă din harurile cîmpiei? Nimic. Decepţie: una a venit cu o muscă mare la spinare, decapitată, şi i-a dat un brînci în copia ei de stup. Nobila reproducere se hrăneşte cu muşte! ca un păianjen, din asasinat spurcat. Abatorul general: o fereastră de coridor închisă. De fiecare muscă din geam, încăpăţînată să iasă prin sticlă, după ce a intrat fără prìcină inteligentă pe uşă, se apròpie eleganta lighioană, care dansează cu ea, cuprinsă din spate, cu perversitate, cîteva figuri. Cu o nevăzută foarfecă, rapidă ca un secător, capul muştei e retezat şi mîncat peloc, în mijlocul luminii, şi corpul cade ca o păpuşă de elastic. Ea îşi opreşte, prin urmare, fără întîrziere procentul ce i se cuvine din partea colectivităţii: cinsprezece la sută craniu cu sînge. Deosebire de morav.

Nici legala celulă de albină nu a fost înlăturată din activitatea acestui plagiat. Numai că ceara e copiată într-un material uscat, şi fagurele

nu are conținut, — şi poate că nici problema volumului matematic al fondului hexagonal, verificată de Rèaumur pentru albine, nu prezintă niciun interes la copia fidelă. Lighioana nu ştie să facă miere, şi austeritatea severă a maicii albine, jertfită benevol legilor de sclavie ale republicii, îi este necunoscută, şi toate virtuțile abnegării, subalterne ale unui scop, sînt din punctul ei de vedere inexistente. Ea nu crede în realitatea abstracției de sine şi în absența prin prezență, şi reprezintă o specie în dezordine şi o semințe răzvrătită, asigurată în existența ei prin fuga dezorganizată şi prin mizeria aventurieră a moralului utilitar. Regula de viață fiind «Mănîncă!», ea cum ar putea să îndure foamea, să se interzică şi să se abnege? [...]

Groapa de mătase

O DATĂ CU MUŞTELE şi cu ploşniţa insinuantă, natura ne-a trimis, strecurați prin desimea pereților, şi păianjenii, care-şi întind plasa pe unghere. Deasupra capului meu, lucrează de două zile cel mai iscusit minuscul arhitect, care aleargă toată ziua pe schelele ermitajului construit în dantelă. Picioarele lui harnice nu se prind, ca aripa muştei, de firul uns cu un clei perfid şi nevăzut nici ochiului dibaci, al vînatului favorit.

Lumina lămpii cheamă seara pasările cerului meu de tencuială şi var, în spirale pînă sus, în păinjeniş, unde cad în groapa de mătase. Sforțări considerabile şi de prisos încearcă să sfarme capcana, şi după fiece încordare, zburătoarea singurateculuí din cuib se împotmoleşte mai afund în farmecul pînzei fluide. Musca se luptă şi cîntă. Chiotul ei povesteşte primejdia şi pune în formulă muzicală simțimîntul că totul e pierdut.

Iată-l şi pe castelan, atent pîn-atunci. Se apropie cu prudență, uitîndu-se în năvod, unde se zbate, înnecată, o pradă de două ori mai voluminoasă ca el. Păianjenul ar fi omul, şi musca locomotiva. Ce cabluri grosolan încrucişate i-ar trebui omului ca să prindă taurul prosteşte şi să-l stăpînească strîns, ca păianjenul musca?

El s-a oprit la un pas de vînat. Îl priveşte. Întinde cu finețe un picior. Pipăie. Cu o microscopică seringă injectează exact. Țipătul muştei sporit se face strident. Încă o lungire de picioare, şi se porneşte dansul agoniei. Păianjenul se deşiră precipitat, ca un mosor cu mişcare mecanică, în jurul potîrnichii, împletită şi încurcată în firul balelor

textile. Vocea muştei s-a întrerupt. Ca un copil în scutec şi ca o mumie, corpul zvăpăiatei, care mi-a stricat liniştea lecturii, e răstignit, înfăşurat, imobilizat într-un ghem.

Atunci, sacul cu musca e luat la spinare şi scos din perdeaua de aer, care trebuie să rămîie liberă şi întinsă pentru viitoarele aventuriere, către fund, unde, ca o provizie hibernală, e agăţat într-un cîrlig: gospodarul păstrează merindele conservate. Liniştit, el s-a întors la ploşniţă, cu golirea căreia era ocupat cînd musca i-a lovit antena.

Priceperea şi mijloacele păianjenului sînt sigure; sigură şi tehnica lui, de constructor. Dar de unde ştia el că în mrejele lui va cădea negreşit musca, fără să se ostenească să o atace peste fruntarii, dincolo de domeniul lui de artist şi de bandit?

I-aş dărîma cu mătura poligoanele trase la echer cu compasul abstract şi frumuseţea labirintului de borangic. Nu mă îndur... El pedepseşte un plagiat, o àcvilă imitată, care, zburînd, bîzîie. Orgolioasă de-o arìpă acordată pentru mutarea orizontală între gunoaie, musca încearcă linia de sus, care duce la cer.

Un fir de văzduh străjuieşte drumul la stele...

Murgul

Ce vrei, Murgule, aşa e progresul. Tragi de cîteva mii de ani căruţa pe secetă şi ploaie, şi te-ai poticnit de-abia acum. Ţi-a luat-o înnainte maşina: uite cum suie de repede dealul, pe care, tîrîş-grăpiş, gîfîim amîndoi: tu cu oiştea, eu cu biciul. Afurisită născocire are maşina asta înlăuntru. Şi să nu crezi că e cine ştie ce! Porneşte de la rîjniţa de cafea; o roată vîrîtă într-o roată mai mare, şi tot roţi, numai roţi încîlcite. O roată ca turta, în faţă, dă mişcare roţilor pe dungă, şi, pieziş, din roată-n roată, înlănţuite unele de altele, mişcarea se duce la osii şi roţi încălţate cu gumă.

Omul, Murgule, decînd a înţeles mişcarea rotundă, a pus stăpînire pe toată mişcarea. De o sută de ani el gîndeşte rotund şi din ce în ce mai rotund, şi din învîrtitura peloc el scoate mersul înnainte, de-a-ndaratele şi în sus. I-a fost greu pînă ce a priceput cum se pot întovărăşi roţile anapoda, în cercuri orînduite, şi tot uitîndu-se în cer, de unde vin toate pildele pămîntului, a pus lumea pe mosoare şi tăvălugi şi a plecat cu ea repede şi lin.

Potcovarii noştri, Murgule, au murit. Baroasele, foalele şi vetrele în care scăpărau tăciunii — s-au dus. Ca să-ţi pui un rînd nou de papuci de fier, cînd începe potcoava să se tîrască şi să sune subt copită, noi trebuie să şchiopătăm o poştă, pînă la ţigan. Numai acolo mai putem vedea piciorul calului luat în poala omului şi curăţit părinteşte, cu razul. Cu potcoave noi, eşti, Murgule, vesel ca un copil în haine de Paşti, nechezi a primăvară şi te întreci cu automobilul.

Stai, Murgule, nu te zori: să treacă el întîi, că trece iute. Celor ce trec repede, şi oamenii le fac de bunăvoie loc... O! am simţit la ce te

gîndeşti, cînd în grumazul tău, povîrnit de oboseală, se trezeşte timpul, şi coama ta sărăcăcioasă e despletită de vîntul haiduciei. Bărăganul era al tău, pînă la margini, şi toate poveştile şi cîntecele sînt ale tale. În povestire, şi cînd nu vei mai fi tu, calule, pe lume, tot calului îi va şedea mai bine decît maşinii. Am bătut pe Făt-Frumos să se facă şofeur şi nu a vroit. L-am tuns şi i-am pus o şapcă şi un mintean de piele: îi veneau ca unei cătane neghioabe. Am luat-o pe Cosînzeana şi am pus-o în limuzină: i-a stat prost. Să-i lăsăm în iarbă, Murgule, să se joace de-a buşile prin pelinurile şi muşeţeii mari: ei nu se grăbesc cu 120 km şi 45 H.P. Pînă ajunge ăsta la Paris, pe drumurile mari ale Europei, în super-six, ei de-abia s-au întors pe partea cealaltă şi le-au ajuns candelile stelelor, scoborîte prin întuneric, pînă la nas. Lăcusta le sare pe la urechi şi cîmpia fluieră din clopoţeii ieşiţi la descîntecul lunii.

Nu vrei, Murgule, să te scot de la căruţă şi să-ţi dau drumul slobod prin lume, să o colinzi? Vecinul meu m-a rugat să te vînd, ca să te înhame la poverile lui. Murgule, nu se poate. Uite. Să ieşim din uliţi şi dintre case şi să ne ducem amîndoi pînă în locurile înfrunzite, unde înfăţişarea lumii începe să nu mai semene cu asta. Şi acolo, să ne lăsăm traista, hamurile şi biciul şi să ne ducem însoţiţi, ca nişte prieteni pribegi, pînă ce ne vom pierde amintirea, o zi, o lună, un an, o viaţă...

Vrei, Murgule, să fugim amîndoi, departe, pînă în pustietatea apelor, în jos, şi pînă la deşertul Tăriilor, în sus, către piscuri?

Ireversibilitate

CE BINE MĂ SIMT între animale şi cît le respect! îmi spunea ieri, la grajd, Ioniță Ciugulea, ridicînd cu furca şi lopata băligarul. Şi ce frumos miroase şi baliga asta cinstită! Cînd mă trimiți, jupîne, cu laptele, în oraş, de-abia aştept să mă întorc la vitele noastre. Acolo pute, jupîne. Şi nu-i o putoare simțită atît cu nasul, cît cu sufletul, jupîne. N-aş da o sută de domnişori cu carte pe o singură vacă proastă, care nu ştie a scrie şi citi jurnale.

Ioniță, netezind vaca pe spinarea mătăsoasă, încovoiată la mîngîierea cu țăsala, a mulțumire, o întreba: «Nu-i aşa, Joiță?», şi Joița, părînd că înțelege, scoate un muget afirmativ.

Atîta ştie să facă, lapte, dar îl face curat, feciorelnic, bun de gust şi alb. Apoi, găina îşi dă oul, — întodeauna la fel şi parcă venit din stele, jupîne. Ursu latră, — atîta ştie, dar latră bine. Mîța toarce. Cocoşul cîntă. Bibilica îşi grăieşte cuvîntul ei: ştie numai un cuvînt, dar nu şi l-a călcat niciodată. Coțofana se deosibeşte, ca şi grangurul, ca şi sticletele şi privighetoarea, după auz. Cucu zice «cucu», — îi place să-şi spuie numele tare, pe toată lunca. Iese bufnița din limba ei? Nu. Dacă nu le vezi, le află de departe urechea. Curcanul face numai ca un curcan. Rața face ca rața.

Se arată uliul dînd ocoale cerului din fundul Tăriei. L-au simțit pasările toate, şi gîsca şi-a întors capul cu un ochi către el, în sus. Îşi adună bobocii, cloşca îşi cheamă puii. Primejdia e pe aproape.

Ce-mi place mie, jupîne, e că niciun dobitoc, cum îi zicem noi, deştepții, nu ia pielea altuia, penele altuia, glasul altuia, şi că fiecare rămîne ce este, ştiind că de multe ori i se trage moartea pentru că vrea să fie numai ca el. [...]

Baia vrăbiilor

DE-A LUNGUL DRUMULUI GRĂDINII, floarea crîşmăriţei şi-a ridicat, în vîrful baghetelor înnalte, florile ciufulite, cu înflăcărări şi nuanţe. Tulpina zveltă, dintre pămînt şi corolă, măsoară pe firul ei plăpînd şi totuş rigid, însă fragil ca un pai, corect perpendiculară, o distanţă, pe care bobul de rouă diamantin o parcurge, alături de vaca-lui-Dumnezeu, pînă la prînz. Din desimile florii, bătută ca un puf de pudră pentru poşetă şi ruj «Rachel», cînd scoboară gămălia lui cărămizie pestriţă, gîndacul rotund pare inima chiar a crîşmăriţei, trimisă pe fir în jos, în peţit. Rîndul întreg are atitudinea şi detaliul echilibristicei chinezeşti — o farfurioară de porcelan pe sfîrcul unei nuiele de bambùs.

Autoarea sîrmelor şi ţevilor vegetale are materiale personale pentru fiecare soi, între linoleum, utilizat la verze, şi zmalţurile textile ale dovlecilor, unşi cu apă de mătase şi retuşaţi, cu opal lichid şi uleiuri de atlaz. Iată-i dormind naivi, cu burta-n sus, toţi dovlecii, ca puii căţelei, improvizaţi din catifea şi borangic, iar mai departe, scroafele negricioase şi alburii ale bostănăriei, adunate în turmă deosebit. Gàmele olăriei cu glazură sînt expuse în panouri de tivgi pe toată întinderea gardului de sud.

La crîşmăriţe, gătite cu căciuli şi berete de solzi, materialele mate au consistenţa postavului dur şi a hîrtiei sugătoare, lucrate după un desen decorativ individual şi împrumutînd boielilor o ştofă care se vopseşte frumos, de la stinsul dulce pînă la aprinsul violent, cu o paletă de excepţii. Roşurile prezintă o ţinută în intensităţi şi un accent care fac fragedul aspru iar vişiniul exprimat cu sînge cald. Pastelul, pe care nu-l izbuteşte zambila mortificată şi suav maladivă, şi pe care

l-au încercat şi trandafirii, pentru Zinia cîrciumărița e o jucărie şi un secret demult depăşit. Le Verrier era, de la vîrsta de patru ani, un matematician şi, ținut în brațe, dinaintea tablei, de profesorii Politehnicei, el dezlega cu un tibişir, aproape onomatopeic, problemele grele ale Universității.

Indomptabilă ca pantera şi lipsită de slăbiciunile pentru mediocritate ale rozei şi de docilitățile ei blajine, crîşmărița nu se supune buchetelor şi ceremoniei, care face coroane şi glorii, deopotrivă, şi pentru geniu şi pentru imbecilitate. Cristalul îi stă rău, şi majolica: numai oala de lut poate să-i dea înnapoi ceva din prestigiul ei de suliță cu funde, şi de sentinelă. Voinicia o prinde iarăş în picioare.

Pe înserate, florile trebuiesc adăpate, şi luceafărul scapără în stropitoare, din care curge ploaia scînteii. Am îndreptat țeava cu apă în crîşmărițe şi în aştrii portocalii cu genele negre ale heliantei. Se înnopta lin, şi fumul vetrei, împînzit în aerul de jos, aducea mirodeniile gătejelor răşinoase şi miresmele crăcilor uscate, de vişini, puse pe foc.

Dar cineva se juca în dreptul firului de apă aruncat la rădăcini, pitindu-se pe àripi, ridicîndu-se pe àripi, dansînd între mărgelele de răcoare şi ciripind în graiul ei, înțeles de floarea-soarelui, de crîşmărițe şi de dovlecii ascunşi subt umbrèle. Am socotit că fuge şi am mutat din loc aruncătorul de apă. Era o vrabie, o vrabie civilizată, care primea izvorul idilic din pădure prin mijlocirea unui cauciuc.

— Face vrabia baie! au strigat bucuroşi copiii...

Subiectivul

Î*n* GOSPODĂRIE, fetița are atribuțiunile gingășe, tăind florile destinate buchetului din ulcea, de la prînz, cînd familia se adună la masa albă, cu farfurii albe, cu tacîmuri lucii, pentru fiertură. Ea pune șervetele și paharele și aduce pîinea cu două coltuce, din cămară, umple solnițele și, cu vîrful rotund al cuțitului, întipărește sării un desen din succesiuni de urme. Tot ea pune scobitorile în jgheabul de sticlă, și în mijlocul șervetului îi pune Măicuții o surpriză și Tăicuțului o pupătură nevăzută, pe care clientul părintesc al mesei totuș o cunoaște și o ia de la locul ei cu o pupătură a lui. Gospodina cea mică are o mie de scrupule și de griji, ca nu cumva să sufere careva de o lipsă, — de puțin piper, de o maslină sau de niște ardei pisat.

Dimineața, fetița Tăicuțului, care se scoală mai devreme fiindcă se culcă de timpuriu, îi aduce somnurosului cu mustăți strachina cu ouă din cuibarele vizitate. Cîte zece minuni imaculate, pe care le face zilnic găina, fără vanitate și cu simpla publicitate a unui strigăt revelator, se suprapun în strachina de pămînt. Satisfacția îngrijitoarei de ouă e incomparabilă: lecția învățată îi provoacă un simplu sentiment de spălătoreasă care a clătit o batistă spălată și de alte spălătorese. Oul e o lume nouă, la fiece răsărit, o lume cu soare pe dinlăuntru, cu lună pe dinafară, fragilă ca o petală de camelie, și în care stă închis, subiectiv, un pui cu ochii negri, de aur...

Caniculară

Zvelтă, tu eşti ca o ramură legănată, cu cireşi în sprîncenele frunzei. Încovoiate de vîntul Dunării, îmblînzit în papură şi catifelat în undă, ramurile aleargă-n zarea de azur, după tiparele pe ştofă de peruzea ale meşterului zugrav japonez. Aşa te tot scobori şi tu, şi te ridici, alergînd în cîmp după un fulg, împresurată de boance sau depăşită de mătrăguni. Tu eşti şopîrla cu două cozi a cîrtiţelor din muşuroaie, domniţa neagră a greierilor, a cărăbuşilor din amurg şi a tuturor gîngăniilor cu àripa de scoarţă ori străvezie.

Te coace soarele moşiei, laolaltă cu porumbul, — şi adierile ostenite, din depărtare, te răsfoiesc lin, şi pe tine. Între porumburile de cinci ori mai înnalte decît fragedul tău dulce trup, despărţit în dragoste şi bucurie, din fagurii mei plini, alergi ca o divinitate minusculă printre fîntîni. Iată cucuruzii noştri, într-adevăr, ca nişte izvoare ce-şi aruncă spicul sus şi apele-n lături, ţîşnite drept şi întoarse rotund. Şi din vîrful ştuleţilor strînşi pe subţirimea şoldului lor, ca nişte zuvelci, curge fum de mătase...

Iubirea mirelui nu este mai frumoasă la cîntat decît îndrăgostita grijă, temere şi milă suavă a părintelui tău, ţigancă din sînge şi columbă din suflet, din sîngele şi din sufletul meu.

Numai pentru tine s-a trezit vioara pămîntului meu îngropată şi limpezimea zborului de sus. Făptura ta instantanee şi nouă, mai uşor de rănit ca piersica şi mai fragedă decît carnea strugurilor şi decît polenul, s-a zămislit între minunile de fiece oră ale vieţii, din giulgiile luminii, şi păzită, ca să nu se strivească, de zăvoarele şi încuietorile cu lacăte neclintite ale munţilor de cremeni.

Sai de grumazul meu, ca să te duc atîrnată prin grîu, prin lăcuste şi brotaci. Luminile ochilor tăi rîd în luminile mele, şi gurita ta spune

jucării. Umărul a început să cadă oblic şi să capete linia unei aristocraţii, a căreia taină o cunosc bine jivinele nevăzute, cu clopoţei în glas, din pomi şi buruieni. Subsuoara ţi se ruşinează şi se închide cu o cocoşare naivă a spinării, şi pe piept ţi-au încolţit două boabe de orez. A! te-am prins şi o să te mănînc... Aşa, pupă fruntea, pupă ochii şi mîngîie cu degetul tău, imposibil de mic şi articulat dumnezeieşte, ocolul urechii, căci ea te aude şi ea mă îmbată de tine.

Te-ai speriat de o viespe care te-a găsit în flori şi nu a ştiut bine să aleagă: o viespe galbenă ca helianta, cu inele negre şi corset. O să pupăm de trei ori şi o să treacă; fiecare o să pupăm de cîte trei ori, — şi dacă vom mai pupà încă de trei ori, ce are să fie? O să treacă de mai nainte şi înţepătura viitoare. Muşcătura viespii trece, fata mea...

Şi te-ai mînjit toată cu nisip şi ţărînă, cu buna noastră ţărînă, care ne dă pepenii, prunele şi cartofii. Fiindcă te sfiieşti n-o să mă uit deloc, şi o să te scald, de sus, cu ploaia stropitòrii de trandafiri. Şi n-o să mă uit nici cînd vei păşi din albia de subt caişi în peşchirul tău albăstrui, întins pe iarbă. O să te învelesc, chiorîş, întreagă, şi o să te iau învelită, şi o să te duc să te şterg, tot fără să mă uit. Dar ce-o ieşi din peşchire, — talpa lungă şi de pe acum ondulată, călcîiul bălţat de arşiţă, unghiile şi moalele tălpii, şi mîinile şi coatele, şi cît se vede din coapsa, rotunjită, — vai! — de pe acum; — ce-o ieşi e al meu şi va fi sărutat cu de-a mărunţişul. Poţi să rîzi şi să te gîdîli numai la gîndul că măruntaiele mici sînt, înnainte de masă, ale mele.

Te-ai jucat cu busuioace şi ele ţi-au împuţit pălmile cu mîros de sănătate. Ai rupt cu dinţii o prună cu brumă şi ţi-a umplut nasul şi bărbia de dulceaţă. Aici o să te şterg cu batista. Şi vrei puiul cel mai mic şi mai nou de raţă, să-l ţii niţel la sîn...

Despre tine, copilă, autorii de cărţi şi piese de teatru, şi poeţii fără mîzgă, au scris că minţi şi că trădezi. Rînza lor, ofticată de orgolii nesătule şi de iluzii anemice, s-a răzbunat de inocenţa, de puritatea şi de nobila ta castitate. Fiecare chelner şi pedichiur al cugetării a aruncat în frăgezimea ta, nevinovată de-a fi sacră, o furculiţă şi un

briceag. Emasculații, șașiii, meschinii și maimuțoii cu floacă la chelie și cu pălăria de trubadur științific-literar, au făcut în jurul zîmbetului tău de garoafă un tărăboi sentimental de fiară gonită. Tu ești pantera, vipera, otrava, nefericirea acestor monștri care nu știu să iubească și nu pot fi miluiți cu un devotament; zgîrciți, sărăcăcioși, necăjiți din stîrpiciune, pizmași, grandilocvenți și deșerți.

Dar filosofia și cumințenia mascată mor, odată cu ipocrizia și lașitatea generozității. Dacă nu au murit detot, vor muri pe curînd. Paguba lor este bătrînă. Biruitoare e cinstita dumitale naivitate, fetiță; dreptatea stă întreagă în piciorul tău legănat în soare, în peșchirul tău de baie și săpunul cu care te-am albit de pămînt și pe care l-am pus pe capătul copăii; ca să te spăl și mîine cu apă rece, face mai mult decît romanul, teatrul și filosofia.

La urmă detot o să-ți pui o pupătură și în pantofi...

Zdreanță

O GRADA E UN REFUGIU al tuturor animalelor prigonite de concetățeni, aruncate, alungate, bătute, flămînde, cu care nu se onorează omul în herghelii, turme şi cirezi. Cîinii şi mîțele fac ce fac şi ajung pînă la noi, dar niciun cal, niciun porc, nicio vacă, nicio oaie, nicio capră nu ne-au sărit niciodată zaplazul, să vie să caute adăpost. Ne-ar fi dat şi aceste cvadrupede, în schimbul tratamentului de prietenie, cîte ceva: nițel lapte, nițică lînă, o leacă de slănină, un ajutor la arat. Ne vine numai poezie, numai durere, numai dragoste, numai sentiment, dar niciun sac de mălai, pentru mămăliga lor.

Vine o pisică pestriță ca un Luchian, albă ca o statuie, cenuşie. Mama Fatalitatea o prevede pe fiecare cu o particularitate. Uneia-i stă bine pata pe un ochi sau cărarea simetrică din frunte; alta, mînjită cu galben şi roşu, ori vînătă pînă la două labe cu ciorapi, se apropie, — pis, pis! — şi, elegantă, se suceşte cu pîntecul în sus, pe spate. Un pisic în mizerie tîra după el o sfoară de coadă frîntă, apucată de o uşe: acum e frumos, e proprietar şi ciordeşte ca un țigan, cu o seninătate de înger.

Cred că am ajuns între căței şi mîțele din lume celebri. S-a răspîndit vorba între ei că sîntem şi noi nişte cîini şi pisoi deghizați. Sîntem speranța lor. Ne urmăreşte pe fiecare cîte un pribeag, confuz într-o răspîntie, înfricoşat de larmă, de automobile şi tramvaie. O vorbă e de ajuns: se agață de ea şi vine.

Pe Zdreanță l-am găsit prăbușit în irișii aleii. Era ca o sarică flocoasă, bălțată, cocoloșită. Și-a ridicat capul pătrat, năpădit de buruienile unei chici, care-i acopereau ochii și botul cu barba încîlcită. Cînd un cîine nu mai seamănă cu cîinele, e cîine «de rasă». Îmi aducea aminte de fotografiile din cărțile canine englezești și de ființele de lux, purtate prin parcurile din străinătate, cu o curea spînzurată de un deget de mînușe. I am mai văzut în Champs Elisèes și pe la Kursaal pe Lèman. S-a muncit să se scoale: fusese desigur bătut în spinare. Șovăind într-un șold, ni se arată în mărimea lui, cît un miel, dar ca un clovn împiedicat în nădragii de cîteva ori mai largi decît măscăriciul. Părea ca un copil îmbrăcat în izmenele părintești, rupte de jurîmprejur. Schimonosita făptură s-a lipit numaidecît de noi.

— Adoptat! zise cineva.

— Aprobat! răspunse unanimitatea.

Tonul i-a ridicat moralul. Apucînd-o înnaintea noastră, l-am putut cunoaște în toate amănuntele lui internaționale. Înnainte de toate, am căzut de acord tacit că e băiat. Asta se vede fără document scris. Și era tînăr. Era ca un animal ieșit din așternutul lui cu o țoală tîrîtă după el, cu o plasă cocoloșită, de pescar, în spinare. Trebuia botezat. Să-i zicem: Ursuleț. Diminutivul era moale și inexpresiv. Să-i zicem: Maimuța. Ar fi fost ceva. Trebuia o poreclă mai zvăpăiată. Ne uitam la pèticele și cîrpele de cîlț bălțat, spînzurate de el. I-am zis: Zdreanță, — și s-a prins. I-a plăcut și lui.

Într-o lună de zile rufăria i s-a primenit. Unde-i albă e albă pură, unde-i neagră e de ciucuri de catifea. S-a schimbat și masca și încălțămintea. N-a mai rămas din zeghea lui nimic, și straiele noi îl îmbracă într-un costum duminical, croit pe măsură.

Și-a luat rolul în primire cu un spirit totalitar, și într-o săptămînă s-a instalat uzurpator. Hoțu, care a mai apucat cîteva dictaturi și a mai fost scuturat de ceafă, e sceptic. Mîrîie a neîncredere și îndoială. Dar Zdreanță are priceperi și chibzuieli și a mai învățat ceva la noi, ceva pe care-l știa numai el și l-am aflat și noi. Înțelege cotcodacul

găinilor din bătătură, şi-l interpretează exact. Pîndeşte locul de unde se laudă găina indiscretă că a mai făcut un ou, şi o ia într-acolo. Aşteaptă. Se uită în dreapta, în stînga, de-l vede careva. Se mai opreşte. Tiptil, se furişează, se strecoară, intră în stufişuri. Ştie că oul nu-i al lui, ci al nostru. Îl fură şi-l mănîncă.

Ieri încă nu-l mîncase pe cel găsit în mărăcini. Se ducea cu oul în gură, să-l guste la umbră. M-am întîlnit cu el şi l-am întrebat: «Ce ai în gură?» — şi n-a mai avut ce face. Cu băgare de seamă l-a pus în iarbă, jos. Ştia că se sparge.

Scrisoare de prieten

OMUL ÎŞI PLĂTEŞTE greu dreptul la inteligenţă: cu conştiinţa că este muritor.

Indiferenţa faţă de moartea proprie poate că este reală, şi probabil că este, în împrejurările de eroism, cînd moartea devine o regulă, ca într-o revoluţie şi într-un război, — înlesnită, bineînţeles, şi de speranţa excepţiunii. Dacă există într-adevăr omul din doctrină, dezlegat de pămînt şi de viaţă, şi dacă acest om poate să primească ideea morţii personale, în timpul unei inspiraţii sau în cursul unei activităţi sau al dragostei pentru fiinţele care prelungesc şi amplifică fiinţa.

Viaţa urmează pînă în amănunte o perfectă ordine, dar moartea iese din stăpînirea echilibrului matematic, stabil şi păstrat impecabil în fenomenul vieţii, ca un act fantezist de dezordine şi anarhie. Cărturarul cade pe linia întreruptă a unei activităţi şi mai todeauna în momentul unei deslușiri mai clare a conştiinţei de sine, — şi de cele mai multe ori moartea trădează aşteptările părintelui, ale copilului, ale soţului, ale fratelui, şi gingăşiile lor. Este monstruos ca acelaş puls de viaţă, care i-a întocmit extraordinara urzeală, şi care creează continuu anatomia psihică şi materială a lumii, de la gîză şi de la aştri la om, oglindirea gîndită a lucrului fizic şi a celui misterios, să se dezintereseze de moartea unui Pascal sau Goethe şi să sufere insulta unei înlănţuiri şi logici limitate.

Adolescenţa se ispiteşte să creadă că moartea vine la timp, ca o consecinţă de activitate isprăvită şi cu sentimentul creatorului că şi-a finit resortul. Bătrînul fabulei, simţindu-se, spune basmul, că i se apropie sfîrşitul, îşi adună copiii la pat şi, înnainte de a închide ochii,

le dă poveţele următoare... Acest fel de a termina viaţa ar fi de o tehnică admirabilă, ca botezul unui transatlantic, în ceasul de a fi împins din şantier în ocean. Nu suferă nimeni şi nu rămîne dezolat. Aproape că mai trebuie să povestească basmul, că, după primirea binecuvîntării şi a poveţilor, sufletul părintelui s-a depărtat în aplauzele familiei, fericită de secreta armonie a lucrurilor din lumea asta.

Natura s-a îngrijit ca dragostea carnivoră, care-i altă dragoste decît a prieteniei, a înfrăţirii şi a sentimentului părintesc, să se ivească la o vîrstă cînd inima nu funcţionează de acord cu capul şi cînd pauzele spiritului critic, înşelat de tertipurile vampirului, sînt favorabile înmulţirii. Natura are nevoie de tumult. Toate compartimentele ei, pline ca nişte corăbii ale lui Noe, cară belşuguri uriaşe de indivizi ai speciei anumite. Ca să fie sigură că progenitura e garantată, ea fabrică miliarde de masculi şi de femele, căci, în cazul catastrofelor-cataclisme, continuitatea nu se opreşte. Cum? Orbeşte? Viaţa, care se zămisleşte pe o scară atît de vastă, are dreptul să se dezintereseze şi de libertatea lipsei de răspunderi? [...]

Copiii mei dacă-mi fac vreo supărare, m-am obişnuit să întîrzii şi să nu mă trădez, ca să nu le las nici amintire dizarmonică, şi mă silesc să dau unui act soluţia pe care sensibilitatea lor o acceptă. Tăcerile lor subterane, din care apar ca nişte vegetale delicat complicate, la suprafaţă, sentinţe şi judecăţi rezumative ale unei vieţi interioare cu neputinţă de urmărit, mă turbură. Lacătele sufletului se nasc şi rămîn încuiate. Toate încercările de alunecare cu o rază fină în obscuritatea în care germinează gîndurile, dau în zid opac. Nu ajung iscusinţele şi subtilităţile pentru a prinde din florile ascunse, ce şi-l cern, un praf de polen. Pentru că dragostea noastră, dureroasă şi gentilă, e fără închipuire de adîncă, uneori, cu intuiţia preocupărilor secrete, copila mea îmi pune pe obraz mîna ei uşoară şi mă sărută.

Te gîndeşti că mori la netimp şi că-ţi laşi copiii fără neîncetatul sprijin mai ales moral. I-ai crescut fără principii şi fără dogme, cunoscînd din vreme că zestrea fundamentală a rezistenţii şi a echilibrului

o au, dar evenimentele neîntrerupte ale zilei şi săptămînii sînt raportate, fiecare din ele, la un criteriu ce se descifrează insensibil singur: lipsa de prejudecăţi. Nicio dorinţă nu ia forma obligaţiunii şi niciun fapt nu este gîndit după o codificare.

Cîteodată, o aluzie la dispariţia noastră e destinată să rectifice eroarea eternităţii. Aş vrea să-mi intercalez sugestia într-un episod sufletesc vesel, dar nu pot nici pentru mine, nici pentru copii, de teama cinismului, care răneşte mai mult decît realitatea, învăluită în ambalajul lui murdar. Legănîndu-mi fetiţa pe un genunchi, subt un vişin, i-am vorbit, încet, cum are să fie împărţită casa ei între fraţi. Ea o să se mărite odată, şi odată şi el o să se însoare... Aş fi de părere să nu se despărţească niciodată unul de altul... Fratele cel mare s-a înstrăinat şi e un om înnafară de rînd şi un artist: el nu are să le turbure viaţa...

— Dacă totuş ar veni vreodată înnapoi în ţară, ostenit şi deziluzionat, ceea ce n-aş putea să mă gîndesc că poate să se întîmple, o să împărţiţi viaţa în trei, i-am şoptit fetiţei.

Ea se uita, dintr-un timp, la degetele ei, care deveniseră nervoase. I-am spus:

— Ia uitaţi-vă la mine, voi, ochii ăştia frumoşi.

Ochii nu se ridicară. Şi am strămutat ideea brusc:

— Trebuie să mai punem un vişin în locul ăsta gol.

Dar capul copilei mi se aplecase detot pe piept.

— Iar o să fie o zi caldă astăzi, am mai spus.

Şi am simţit atunci lacrimile ei pe mîna cu care îi mîngîiam faţa pe dedesubt. Şi ca să nu apară şi ale mele, care s-au trezit deodată, m-am sculat cu ea în braţe şi am pus-o într-o pătură de iarbă.

— Nu, nu-i adevărat... Tu n-ai să te faci niciodată mai mare decît atît, şi amîndoi rămîneţi la zece şi la nouă ani. Şi tata nu mai pleacă niciodată de lîngă voi, pentru că trebuie să vă dea în fiecare zi o ciocolată şi o carte.

Şi copila mea, zîmbind ca de un vis fermecat, scoase din secretele sufletului un suspin.

Spectacolul

DACĂ RELUAREA LA OPERĂ A LUI FAUST constituie, la vremea lui, un eveniment muzical şi un prilej de comentarii, nici reprezintaţia de mare gală a tuturor orchestrelor continentale şi de văzduh, ca la miezul-nopţii de Luni în capitală, nu este de trecut cu vederea. Mai ales că grădinile sînt încă emoţionate, auzul nostru a rămas sonor şi însufleţirea e de atunci în frămîntare.

Rareori s-au adunat mai multe instrumente ca să celebreze o ieşire din sărite a duioasei naturi, atît de gingăşe cu florile şi atît de brutală cu monumentele mari. Viorile ei sînt vînturile încrucişate pe coarda fină. Contrabasiştii, artiştii tobelor şi elementarului saxofon şi de trompetă, au căzut pur şi simplu de la pupitru, înlocuiţi cu gurile de foc. Trăznetul plin, despicat, sau de finale rapide şi descrescînde, sînt indicaţii de şef de orchestră, meşter în amestecarea tuturor uneltelor în punctul unic al unui sunet subit.

Războiul ceresc a durat două ore. Probabil că simţul urechii, căpătat la necesităţile încete ale experienţei, nu a făcut parte din primul proiect, şi exploziile zgomotului au interesat numai în schiţa lor decorativă, de linii universale ştirbite şi de tresăriri de lumini. Căci natura s-ar fi sfiit să alăture de un timpan vibrător torentul gemetelor rupte de scrîşnire ale hăului mare, — şi ar fi renunţat, de bunăvoie, ca un poet de neam, la un efect.

Poema dărîmării simulate a Gomorei a început prin cojirea bolţilor de cîteva rînduri de cuirase subţiri suprapuse. Mii de valuri de asemenea tinichele de nichel şi platină au fost zmulse şi zvîrlite de sus,

în hohotul haosului entuziasmat şi hilar. Mii de ciocane de lemn netezeau materialul în foi zbîrcite de zmunciri în prăvălire, — şi cuiele ploii se înfigeau de la sine, pornite de sus. Cînd venea fierul roşu şi albastru să cositorească pe margini negura cu orizontul, tabla era întinsă precis. Atelierele de potcovărie, cu cleştele lungi, vîrîte în rugul de jar, construiau o dată pentru anul întreg pingelele cu măsele, ale armăsarilor Sîntului Ilie, care aleargă zi şi noapte pe crestele de cremene ale lumii, ca să orînduiască necontenit sentinelele obosite de veghea pe lănci, în piscuri. Între Himalaia şi Alpi se toceşte repede opinca pînă la copită, şi depărtările trebuiesc străbătute la timp. Ce s-a întîmplat că întunericul a fost sfîşiat pe toată lungimea lui şi că bolţile au crăpat odată?

— Mi-e frică! plînge copila, trezită de lună, care s-a izbit de părete şi s-a spart.

— Nu e nimic, bunul Dumnezeu face repetiţii pentru un sfîrşit adevărat. A scos recuzita din Apocalips şi mai adaogă cîte ceva.

— Ce-or fi făcînd rîndunicile şi porumbiei? întreabă copila.

— Fiecare la postul lui, ca să nu-i fure somnul, străjuieşte. Auzi? În streaşini puii stau de vorbă cu vrabia lor.

Cînd împuia Natura lumea cu uriaşi, se gîndea că ei or să înfrunte mai repede fenomenul, dar toţi aceşti uriaşi au pierit. Muntele nu putea să-i ascundă. Dar i-a venit Naturii ideea mai bună, a lucrului mic, din ce în ce mai mic, pînă dedesubtul puterilor ochiului, — ca să scape ceva orişicum, dacă evenimentul muzical din noaptea trecută s-ar putea încheia cu un răsărit într-o baltă.

Haiduc

NEPUTÎND SĂ AJUNGĂ în climele calde, unde crocodilii răcnesc la soare şi şopîrlele zac înmuiate în ârşiţă, broasca s-a vîrît în pămînt şi a postit şase luni pline, de schivnicie. Am căutat-o cu plugurile şi cu sapa şi nu am dat de dòlmenul ei ascuns, în care a dormit în genunchi, metalizată de o voinţă de fachir.

Dacă astă-seară picioarele ei au uitat să sară, şi pasul şovăielnic şi tiptil, de şoarece gros, duce împleticita povară a unui trup în care se găseşte mai mult văzduh decît plămădeală, Haiduc, tu nu trebuie să te miri. Ochiul tău consternat se deprinsese anul trecut cu broasca broască, sprintenă şi rapidă, e adevărat, dar şi asta tot broască e, numai că modificată. Pămîntul a tescuit-o, şi o foame venerabilă i-a uscat resorturile şi uzat încheieturile. Cînd te uiţi tu, ea se întinde şi se încearcă. Nu ştiu de ce i-a ieşit în cap un cucui cocoloşit, care-o face să semene cu un ciorchine, şi n-aş putea să presupui prìcina pentru care i s-a boboşat spinarea. Opărită la subsuori, ea merge, vezi bine, ridicată în patru labe, şi tocmai cîrjele jivinii te interesează.

Nu mai lătra-o, că nu te aude: urechea e încă nedestupată. Şi nici nu te mai feri: puiul ăsta de mîţă berc nu-i în stare să-ţi facă niciun rău şi nu ştie cel puţin să-ţi răspundă. Şi dacă te repezi să pui gura pe ea, te păcăleşti şi te sperii şi poate că te vei simţi obligat să fugi din ogradă, izgonit de un morb sensaţional. E rece, Haiduc, rece ca nimic din toate cele reci de pe faţa pămîntului, rece şi moale şi searbădă şi inconsistentă. Îţi strepezeşte dinţii prin simplu contact, bagă de seamă. Ai mai pătit-o tu o dată, vara trecută, cînd te-ai dat la omidă

şi ai crezut că o poţi birui. Îţi aduci aminte ce ţi s-a întîmplat. Te-a gîdîlat păinjenişul ei şi ţi-a rămas lipit de nas, ai strănutat şi te-ai simţit nebun.

Lumea e plină de lucruri care nu se mănîncă, ia aminte, dragă Haiduc. Discursul meu instructiv e experimental: nu te mai încrede în asmuţirile creierului tău zănatic şi primitiv, ia-te după creierul meu, căruia nu i-a chelit pieptănătura degeaba. Eu am citit şi am observat: tu nu citeşti, şi ţie îţi lipseşte spiritul de observaţie obiectivă. Eşti un animal cu coadă şi păr şi n-ai dezlegat încă nici o enigmă. Auzi?

De unde naiba să mă asculte Haiduc! El m-a auzit şi atît, şi de înţeles, să mărturisească Axinte, că nici el n-a înţeles. A dat ocol de mai multe ori broaştei, care venise să ceară luminii niscaiva muşte şi ţînţari ademeniţi de lampa streaşinei şi fulgeraţi. Şi-a arătat măselele splendide, a sărit în sus de cîteva ori, dintr-o bucată, şi broasca, răbdătoare cu lungimea şi rigorile monastice ale sezonului, şi-a pierdut răbdarea cu Haiduc, s-a pus în poziţie şi l-a stropit pe bot... Terorizat de un amănunt şi stupefiat de asemenea armă, care seamănă cu o şotie de bîlci, cîinele a căzut îndărăt şi, sculîndu-se cît a putut mai iute, s-a pus pe goană şi nu s-a oprit pînă în fundul grădinii.

— Am uitat să-ţi spui, strigai în gura mare, ca să mă audă Haiduc, că avea pulverizator.

Gioni

*A*Ş VREA SĂ-I SCRIU corect fonetic numele, şi mă împiedică ortografia *i*-ului scurt.

Dar e vorba de un pisoi alb, de patru luni, nu de gramatica română. Un mormoloc orb, ivit într-o seară şi ajuns în gospodărie o personalitate cu neputinţă de înlăturat. Nu foloseşte că nu ţii socoteală de el. Îl dai pe uşe, se întoarce pe fereastră; îl laşi la fereastră, se luptă cu geamul, şi trebuie să i-o deschizi. El se amestecă-n toate, cu o siguranţă şi o autoritate atotbiruitoare. Această voinţă humoristică nu-i mai mare de-o şchioapă, şi răstoarnă, pe lîngă obiectele ce-i stau nainte, cînd îşi alege un drum imposibil printre flacoane şi figurine de bibliotecă, toate principiile şi regulile întemeiate ale gospodăriei, fără să ţie seamă de trecut, de civilizaţie, de artă, de cultură, de stiluri, de tradiţii, de nimic.

Prea puţin îl priveşte pe el că eşti om serios, şef de familie venerat; vrea să se joace cu tine, şi dacă refuzi, nici asta nu-l interesează: te atacă. Te pîndeşte, din faţă, din spate şi din profil, ca pe o vrabie, se frămîntă niţel pe brînci, şi a izbucnit. Ţi-a sărit în obraz, îţi roade nasul, te muşcă de urechi, — şi-l laşi. Neruşinatul a găsit o lume gata făcută pentru fanteziile lui, şi totul îi aparţine acestui autocrat de un kilogram. L-am pus de zece ori în balanţă să-l cîntăresc şi i-am spus: «Stai, măi Gioni, numai un minut, să văd cît atîrnă cei o mie de draci din tine».

— Dă-mi-l încoace, să-l junghinesc, cere fiecare din casă.

Dar îl păstrezi pentru tine, ca să-l junghineşti pe seama ta, pe genunchi, pe masă, pe canapea, pe covor. Junghineala e să-l întorci

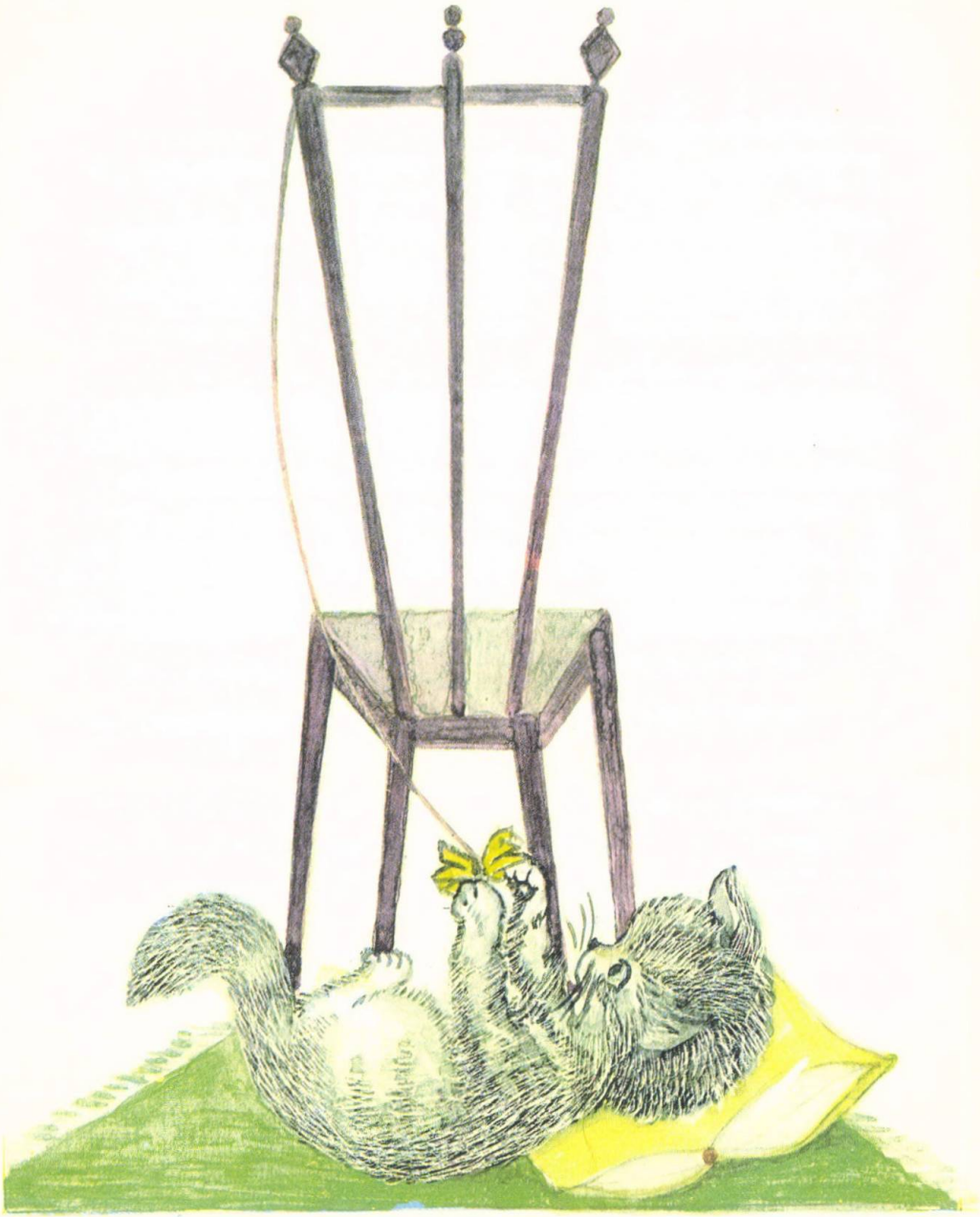

pe spate, să-l împungi cu degetul, să-l apuci de-o ureche, de coadă, de un picior. Afurisitul se apără şi te junghineşte el. A fugit şi se întoarce. Îi place.

Naivitatea lui, nelămurită între unghii, cu care nu ştie încă ce trebuie să facă, şi între dinţi, a învăţat să muşte ca un căţel şi a uitat de gheare.

Cîtă vreme trece din mînă-n mînă prin aer, el se supune şi atîrnă moale, abandonat, ca o zibelină de grumaz cu ochii de sticlă: singura lui tihnă între mii de acrobaţii. De unde atîta invenţiune la un cap cît un ou şi atîtea puteri neastîmpărate la un pumn de viaţă? Uite cum îi arde căutătura! A mai văzut ceva! Iar a sărit! Un ciucure al perdelei se mişcă alene în deschizătura balconului de peste grădină. Şi se mişcă şi salcia. Dar Gioni e deştept, nu se aruncă pînă-n frunzele ei: ştie că trebuie să treacă peste o prăpastie. Gioni ştie tot.

Ce e grav şi solemn a hotărît natura să fie şi prost. El converteşte totul în joacă: ţigarea pe care o fumez, agăţîndu-se de fumul ei, condeiul cu care scriu, cartea în care citesc...

— Fii cuminte, Gioni, ăsta e un volum gros, iscălit de doi filosofi şi scris de niciunul din ei. Lasă-mă, vreau să mă adîncesc în monumentala ei măgărie.

De unde! Gioni nu gustă filosofia şi-i roade pagina substanţială.

Dar m-a compensat cu o săritură anapoda, de artă japoneză. Înţepenit pe labe, din prìcina unui dop legat cu aţă, pe care voìa să-l ocolească, şi, cu coada vîlvoi, a dansat lateral, ca şi cum ar fi fost de cauciuc şi pus în mişcare cu maţul comprimat de o băşică. Această figură genială i-a fost plătită lui Gioni cu o bucată de cîrnat.

Bob

A VENIT, ca toate pisicile din cronicile gospodăriei, de-o şchioapă, bolnàv, urduros. Coada îi era strîmbă, prinsă într-o uşe. Culoarea lui galbenă ne amintea de unul ca şi el, defunct de vreo douăzeci şi cinci de ani.

Un pisoi pribeag n-are ţinută şi toaletă. Pentru luxul blănii şi spălatul cotidian e nevoie de răgaz, de siestă, de întinderea confortabilă pe canapea, pe o pătură moale şi caldă de soare şi iarbă. Cînd vînezi, flămînd şi pribeag, fărîma de hrană urîtă, din măidane, te laşi murdar şi cu straiele mînjite.

Problema e întodeauna aceeaş cu fiecare nou-sosit. Mîţele şi căţeii ne ştiu prin instinct problematici şi sentimentali. Niciun cîine, niciodată, nicăieri, nu ne latră, şi o vorbă rostită cu accent ne trădează: sîntem de-ai lor...

«Ce facem cu el?» sau: «Ce facem cu ea?», după ce o indiscreţie a cozii le-a determinat genul exact. Înşelarea e rară: cînd vizitatorul e prea de curînd născut. Poate că nici natura nu e încă bine hotărîtă ce să ceară de la prunc: egoism sau obedienţă?

Întîi, lui Bob i-am dat să mănînce lapte de la capră. Indiferent, orice nou-venit îmbucă numaidecît orice-i pui dinainte: ardei copţi, fiertură de fasole, mămăligă... De-abia după cincisprezece zile începe să aleagă, să prefere şi să insiste. Atunci şi mantaua i-a ieşit la lumină. Cojocul boţit a căpătat moliciuni şi lustru.

Am căzut de acord să-i fie numele Bob. Nu ne-am gîndit la *boabe*, la *bobi* sau la *bob*. Ne-am gîndit că *be*, *o*, *be* sună bine-n *Bob*, ca să-şi înveţe numele mai iute. De àltfel, cînd strigăm catalogul, fiecare vine

de-a fuga la apel, fără să se împiedice de polisilab. Fetița, Baciu, Zdreanță, Hoțu, Jia, Schija, Musca etc. aleargă precipitat. Ultimul fel de mîncare: tărîțe cu varză.

Pisicile, admise la prînzul familiei, te fac să înțelegi, pipăindu-te prin partea scaunului, cu ghearele crispate. Bob e acum o gogeamîte făptură: trebuie să-l ridici de jos cu mîinile amîndouă, greu ca o dăsagă de porumb, dar bun ca un ieromonah. Violența nu-l impresionează; nu o înțelege, nesimțitor la strigăt și zîd! Dacă ai ridicat un șervet să-l alungi, Bob închide ochii și rezistă, — și cedezi. Și i-a redeschis puțin, o crăpătură: nu s-a întîmplat nimic. Era sigur.

Bob are dreptul să ia loc la masă, cîștigat prin atitudinea lui filosofică, de gînditor. E o personalitate. Se ridică din scaun cu labele în dreptul farfuriei și, ca un președinte, se uită vag, distrat de o reverie. Întinde mînușa dreaptă și trage blajin un crîmpei de miez, pregătit de prevederile gazdei. Cînd s-a păcălit, a tras o țigare sau cutia cu chibrituri...

Ignoră adversitatea cu cîinii, din temperament. Între Bob și Baciu, prevăzut cu un bot de mare calibru, s-a încheiat un contract. Baciu poate să-i apuce în gură capul, să i-l mozolească și să-l tîrnuie cum îi place, pe brînci, pe spate, culcat pe șold. Numai că, din cînd în cînd, Bob îi aduce aminte anume clauze din contract, scăpate din vedere, cu o semnătură: o rapidă unghie pe nas, drept în vîrf. Baciu ezită, pricepe și schimbă procedura. De unde îl înșfăcase de ceafă, acum îl ia de la coadă. Îi place și lui Bob, dar și asta pînă la un punct... Bob e rezonabil. Ține să se respecte măsura.

Întrebarea familiei privește un eveniment încă nepetrecut: Ce s-ar face Bob dacă s-ar întîlni cu un șoarice, Doamne ferește?

Madona neagră

PISICA NOASTRĂ NEAGRĂ, cu ochii de sidef şi sulf, a fătat. Fantoma ei de catifea a scos din sîn şi i-a pus în coşul căptuşit patru boboci orbi. Lumina pornită din Vega n-a putut încă ajunge şi scăpăra în ochii lor absenți. Tricotați din lînă pestriță, neagră, gălbuie şi cenuşie, ei par nişte tîrligi despărechiați, rămaşi prea mici în leagănul unui prunc, şi, prinşi cu gurile de țîțele darnice ale mamei, sînt ca nişte viermi mari îmblăniți, ieşiți din pămînt, de subt coş, ca să mănînce mîța de vie.

Copiii sînt fericiți de noul eveniment şi, aplecați deasupra cuibului cu furnici păroase, ascultă vocile lor de vrăbii, împletite subțire pe mùrmurul tors de pisică, sfinx răsturnat leneş pe orizont şi supt de pantere. Ei sînt uimiți de venirea ciudată a tuspatru pisoilor deodată şi nu s-au lămurit, decînd îi examinează, nicidecum. Imaginea supărătoare a berzei aducătoare de pisoi o resping amîndoi, cu necaz: ciocul imens al pasării de apă, pe care o cunosc din balta Cernavodei şi din poze, nu i-ar fi putut purta decît găuriți, ca într-o furculiță, iar zborul celor patru berze s-ar fi auzit în văzduhul casei, ca zgomotul covoarelor scuturate. Altceva este aci. Ei ştiu că puii au fost «înnăuntru»; cum se găsesc fără semn, acum, pe dinafară? Foarte tîrziu, Baruțu, cu o violentă sinceritate, afirmă că pisica i-a «vă'sat» şi deci fenomenul s-a petrecut pe «guhă», — şi afirmația lui îl satisface, şi a satisfăcut întrucîtva şi pe Mițu, care, mai mistică şi mai apropiată de instinct, rămîne dubitativă şi visează cu ochii duşi. Tăriile misterelor întinse străbat lumea, înlănțuite unele de altele şi încovoiate, ca nişte fire telegrafice cu mărgăritare fugace.

A doua seară, pisica s-a strecurat în odaia noastră şi ne-a găsit la masă, întîmpinată de cuvinte mîngîietoare, diminutivate, pentru a fi mai fraged înţelese, şi de mustrări.

— Cum ţi-ai lăsat singuri copiii?... E obosită, mîţa mamii... Papă puţintel sosuc şi pîinişoară...

Dar instalată pe un scaun, madona neagră şi-a uitat pisoii detot, şi această lipsă de sentiment, brusc revelată, ne vexează.

— Du-te repede şi vezi ce fac! o îndeamnă Măicuţa.

Insensibilă, mîţa îşi ia firul de unde l-a lăsat şi toarce.

O descoperire: cuibul e gol! O presimţire: i-a mîncat! O dereticare generală verifică presimţirea. În odaia pisicii toate obiectele au fost răsturnate, întîi cu delicateţe. Şoapte la ureche, ca să nu bănuiască de pe acum copiii celelalte mistere, criminale, ale naturii, argumentează în sensul că, după cum s-a mai auzit, mîţele şi căţelele îşi mănîncă puii cei dintîi. Pîntecul pisicii este, evident, mai mare decît era acum un ceas. Trebuie pedepsită. Frumuseţea jertfei de a naşte este pătată de un asasinat, care nu trebuie uitat nici la pisici. Renaşte teoria cîinelui mai bun sufleteşte şi mai devotat decît pisica, reputată duşmănoasă. Murindu-i stăpîna, o pisică flămîndă i-a mîncat beregata; cîinele moare lîngă cadavrul stăpînului ucis. Dar calul! Cine se mai poate îndoi de virtuţile lui, comparativ cu pisica? Calul însă mănîncă ovăz şi fîn: n-ar avea ce face cu carnea de mînz.

— Stai că-ţi arăt eu ţie! ameninţă o femeie.

— Să nu te mai prind pe-acasă, că te omor cu cleştele, făgăduieşte altcineva. Ticăloasa! Blestemata! Ieşi afară!

Copiii nu pricep, şi lacrimile lor sentenţioase se ivesc şi pentru puii pisicii, care au dispărut, şi pentru pisica în primejdie. Cu multă greutate, împiedicăm o crimă nouă. Pisica a fost dată afară, şi acum se tînguie la uşă.

Ceasul de culcare coincide cu descurajarea. Cu capul plecat pe umăr, copiii străbat odăile, ducînd în mînă, trişti, părechea lor de papuci. Un oftat de dureri confuze le scapă printre lacrimile abia reţinute.

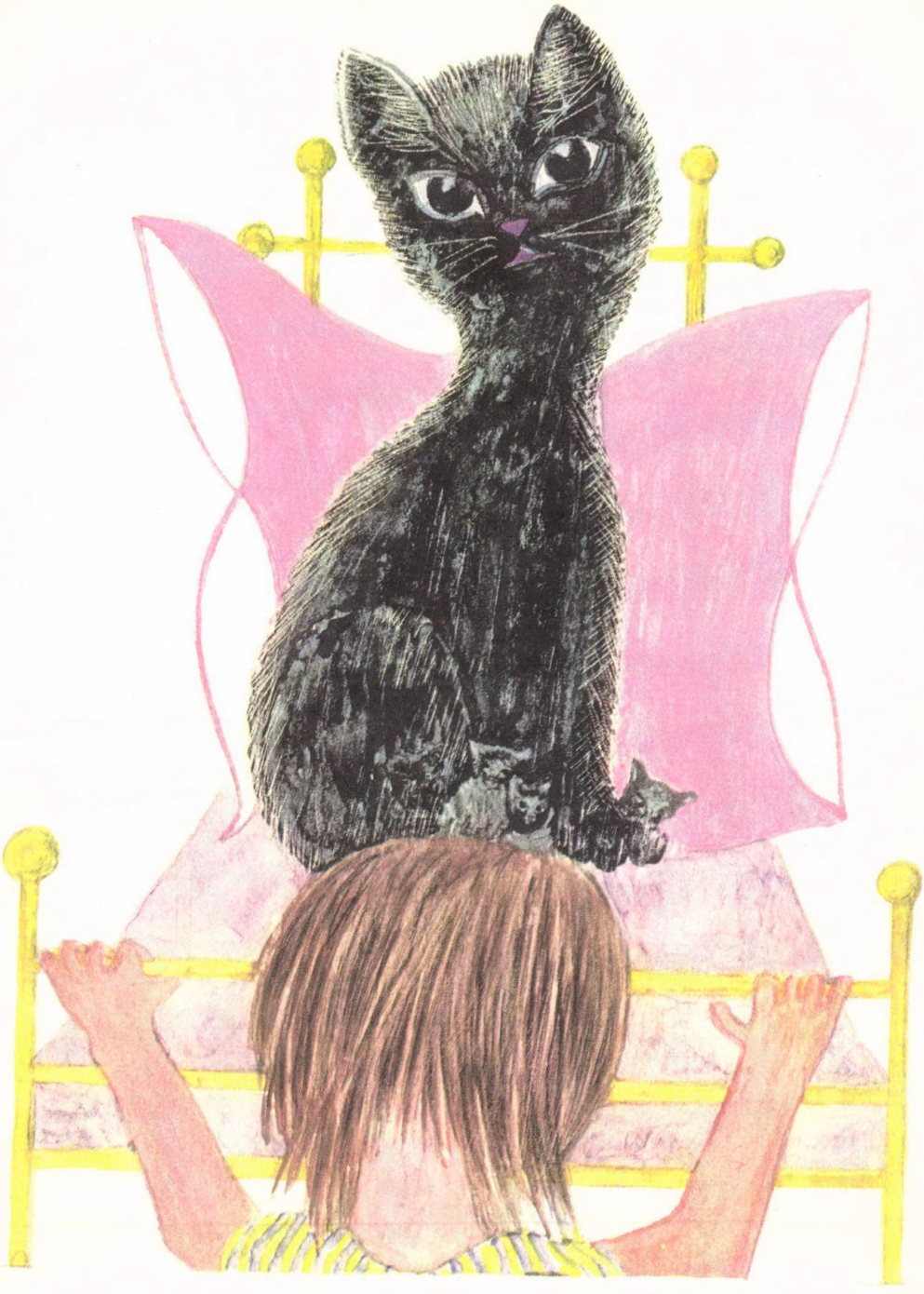

— După culcare, ai să vezi, nimic nu-i mai poate stăpîni, şi vor plînge toată noaptea, zice Tătuţu.

— Ce să le fac? răspunde Măicuţa.

Aprindem lampa, dezbrăcăm copiii, nesimţitori ca nişte manechine, şi, neputincioşi ca şi ei la surîsuri şi jocuri, părem un personal indiferent, de sanatoriu, manipulînd copii de clienţi. Cînd ridicăm plapuma patului Miţurii, dăm un strigăt cu toţii. Pisoii dormeau adînc, încrucişaţi, unul peste altul...

Mai iertătoare ca noi, pisica se întoarce de-a fuga, de-a lungul coridorului, pe unde îşi transportase puii la mai cald, se cùlcă împrejurul lor şi, lăptîndu-le setea, ne mulţumeşte cu ochii, deschişi în paftale de aur...

Băbuța

EVENIMENTELE GOSPODĂRIEI se petrec fără publicitate; naşteri şi morți, boli inexplicabile, mai adevărate şi mai de aproape decît asemuirile lor cu oamenii participanți la bufona istorie universală. Numai găina are un sens exagerat al conştiinței de creație. După fiece ou, dă de ştire şi alarmă că a mai realizat o capodoperă nouă. Are dreptate. Oul ei, perfecțiune totală, nu l-a putut face nici Dante. În marele lui orgoliu de schimbător al destinelor, omul se satisface şi cu creația unui găinat.

Dobitoacele sentimentale din curte slăbesc. Nici boțul de mămăligă, la care au ajuns treptat, nu se mai ajunge şi trebuie raționalizat. Cea mai încercată din toate e pisica Linx, cu toate că, pe subt ascuns, ca să nu vadă celelalte pisici şi să fie vexate, mai ales prințesa Alba, îi dau din porția lor cîte ceva şi copiii şi părinții.

Cu mare greutate acceptăm ideea că Linx a îmbătrînit.

Conturele i se topesc, laba şovăie, desenul admirabil în care a încheiat-o natura, al pleoapelor aproape triunghiulare şi al detaliilor trădătoare, ascunse în fine cusuturi cu o invizibilă ață de mătase, dispare lent în ceața săracă a blănii cenuşii. Purtată zece ani, scurteica s-a uzat ca biberul scump din căptuşeala mantoului unei cucoane bogate, decăzută din avuții. Mîța care odinioară sărea pe noi şi ne muşca a joacă pe fiecare, s-a resemnat la atitudinea ghemuită şi ea, ca pe o pàvură de biserică rotundă. Coada, subțiată, şi-a pierdut elasticitatea, mustățile s-au tocit. Gîndeşte cu ochii închişi, ceasuri întregi, strînsă lîngă apă, şi doarme cu nasul în ea. De la culcuş la farfurie ar obosi

prea mult. O sete continuă arată boala misterioasă şi temperatura de care, de patru luni, suferă Linx.

E băbuţa casei şi o ferim de toate neplăcerile existenţei, o înfofolim. E cald, şi pisicii i-e frig. Pe vremuri ni se suia pe umăr şi ieşea la plimbare, agăţată de unul din noi, cu preferinţă pentru bicicletă. Din fugă, ochii-i alunecau după vrăbiile din pomi. Se pitea mîrîind lîngă adăpătoarea zburătoarelor din streaşini, — un ghiveci în care se adună ritmic stropii proaspeţi, în ei cu o scînteie, de la un robinet. Ştia unde-i cămara şi la ce foloseşte. Fura din cămară. Se linguşea de picioarele pescarului şi de cobiliţa lui lăsată din spinare, şi fugea cu un peşte sfeterisit din coş. Ştia uşile, ferestrele şi sensul de a se deschide. Ştia ce se găseşte în anume dulap, încercat cu mînuşa. Linx ştia şi pricepea o mulţime de lucruri. Înţelegea unele fraze, înţelegea o situaţie. Uneori ne sfiiam să vorbim de rău, în auzul ei, o pisică, un cîine, pe curcan, raţele, de teamă să nu comunice mai departe, prin cifrul secret al curţii, todeauna solidară: o căţea îngrijea de puii unei pisici, o mîţă alăpta copilandrii unei căţele, un porumbiel dormea în coteţul cîinelui celui mare.

Linx nici nu mai aude. A rămas şi surdă.

Peştele roşu

Într-un urcior de cristal rotund, plutesc pe dungă, imobìli ca nişte frunze de aramă, peştii domesticiți ai aurorelor depărtate. Închişi în trei elemente, care sînt numai felurile deosebite ale unei singure şi aceleiaş divine materii: lumina — ei licăresc în aerul invizibil, în lichidul diamantin, în păretele vasului, construit în curba unui reflex; ca şi cum viața lor împărătească s-ar petrece într-un punct astral, străjuit cu luceferi. Rareori s-au alcătuit laolaltă mai multe şi mai ciudate însuşiri dezbinate, ca să dea naştere unui corci mai neasemuit.

Metalele, pietrele scumpe şi florile adunate la strigarea unei fantasme vrăjitoare, prin domnitorii lor, pitiți în peşteri şi scorburi, şi prin trîmbițaşi, s-au învoit într-o zi, pentru o singură dată, unele cu altele, să se căznească să dea la iveală o frumusețe nouă, iscată din închipuirea lor. Fiecare din dobitoacele alese ale pămîntului, văzduhului şi apelor a pus firimitura lui din ceea ce avea, ştia, dorea şi putea, pentru săvîrşirea minunatului mare lucru mărunt. Ele veneau ca rînduneaua cu bobul de lut în cioc, pe care-l striveşte pe marginea cuibului început; căci, după zàpisul scris pe o coajă de mesteacăn şi iscălit cu zeci de mii de nume, care de care mai gingàşe, făpturile şi jivinele aveau îndatorirea să aducă, la cîte un ceas din noapte, pe rînd, prafuri şi mărgele.

Muncindu-se cu stîncile, tîrîş, paraliticul şarpe, osîndit să umble fără picioare, să se sprijine fără genunchi şi să se arunce, din păduri în păduri, fără àripi, ca o nălucă mlădie, lungă, a venit cu cel mai

scînteietor solz al neamului lui de rubedenii multe, şi l-a pus dar, în tiriziile de foi de aur ale vraciului, însărcinat cu strîngerea materiilor prime. Şi şarpele a plecat ca un pîrîu care ar merge cu izvorul după el.

Într-o pungă de borangic, părăsită de o crisalidă, fluturii au adus cîte puţin din aproape nepipăita făină cu care ei se pudrează, în faptul serii, pe spinare şi pîntec. Contribuţia fusese dumicată cu economie de pe aripile tuturor fluturilor cu mustaţă de chiciură catifelie şi talc, această pulbere fiind cea mai scumpă şi mai rară din toate gătelile necîntărite ale lumii: ceaţa sufletelor călătoare, cu care gîzele se ciocnesc în zborul lor prin haosul ultramarin. Silicate, bicromate, fluorură şi oxalaţi de azur...

Păunița şi-a scuturat de scîntei arămii coada, znop cu spicul rotund, cu cinci curcubeie, în mijlocul cărora fulgeră ochiul de zmarald, cu lumina de micşunele, al fiarelor din Apocalips.

Mai darnic, şi mai jertfitor, sticletele şi-a dat ochii amîndoi, care au şi fost păstraţi neatinşi pentru peştele roşu şi puşi de-a dreapta şi de-a stînga obrajilor, deasupra penelor înnotătoare. Şi cum se făcuse beznă deodată, şi sticletele orb rămase locului, nemaiputînd pleca, milostivitu-s-a de dînsul piticul, care şi-a scos mărgăritarele negre din paftale şi le-a împrumutat sticletelui ca să vază.

Ariciul şi puii lui au fost aduşi pe o tavă cu lustru, rînduiţi unul lîngă altul, ca periile berce într-o trusă de voiaj. Ei au dat undrelele şi ăcele cu gămălie pentru şira spinării şi oasele fine, fără să cugete la undiţi.

Din tabachera uitată printre arici, s-a ivit capul broaştei-ţestoase.

— Mulţumim de bunăvoinţă, au grăit piticul şi vraciul; nu avem ce lua de la dumneata.

Şi broasca-ţestoasă a purces devale, ca un sărac.

Columba vişinie a dat puţină mătase din ştofa pîlpîitoare de luciri a guşii. Ursul, intrînd în încăperea muntelui cu ţurţuri de piatră, învăluită într-un nor albăstrui de muşte, ţinea o labă ca o mînă, în care ar fi păstrat ceva preţios.

— Am un bob de zmeură pentru el, zise ursul, gîndindu-se la chipul ce trebuia să se nască din daruri şi meşteşuguri.

— Pune-o aci, în foaia de aur, răspunse vraciul.

Dar prostul o pierduse pe drum.

Ca o mireasă, învăluită pînă la grumaz cu zaimfuri străvezii, apăru Efemera, zeiţa verzuie a libelulelor nocturne, îmbrăcată în aripi de patru ori mai lungi decît fiinţa ei de nefiinţă. Ea se aduse toată, şi toată se dete, ca un lucru în întregimea lui puţin.

Lebăda ceru pentru viitor locul de profesor de înnot, cu condiţia să-l prindă plutind şi să-l mănînce. Ea trebuì să se depărteze dimpreună cu tovarăşii ei, barza cu ciocul portocaliu, rata şi gîscanul coxalgic, alungaţi de cobolzi.

Florile fură nespus de gentile faţă de viitorul băietan, pus la cale de puterile zămislitoare de frumuseţi.

Primele-sosite, într-un şir de lungi legănări, au fost lalelele, ca nişte fecioare zvelte cu àmforele purtate pe creştet. Fiecare a vărsat în tidva de sidef a vraciului diamantul unui fulger de rouă, din cofele lor fragile şi multicolore, brăzdate de rîuri de cămeşi româneşti. Leandrii aduseră garoafele lor, trandafirìi ca miezul de pepene verde. Măceşul s-a desfoiat ca o ninsoare moale.

Păpădia dete bumbacuri pentru o saltea cît latul mîinii, care avea să fie cuibul de născocire.

Muşeţelul, chimenul, sunătoarea şi muştarul aduseră, în ploşti cît bobul de mazeri, doftorìi şi unsori. Izma dete picătura ei glacială, pentru ca apele să fie de-a pururea proaspete şi reci. Lavanda — sucul ei de zilnică întinerire. Tiparoasa — făclii pentru botez. Salcia, trestia, papura: planglìci au adus şi funde.

Apoi au sosit din pămînt viermii tuturor metalelor şi pietrelor, viermele de fier, viermele de plumb, viermele de agată, viermele peruzelii, şi fiecarele din ei cu prinosul lui potrivit: cîte o scînteie.

În pofida ghiersului lor oftător, pasările cîntăreţe nu aveau ce da, afară de bună-vestire, ca nişte lăutari ce ar fi trebuit răsplătiţi la urmă

cu semințe. Proiectul cerea ca noul-născut să fie splendid, însă tăinuit.

Întîrziații cerbi și ruşinoasele ciute ajunseră tîrziu la staulul cu daruri. Ei aduseră pe coarnele lor înnalte fîșia ştergarului albastru întinsă, care trebuia să fie scutecul cel dintîi al unui prunc, visat omenesc.

Şi se opriră înşelați în pustietate și màgii, care porniseră cu totul într-altă parte din țările lor parfumate, către Nazaret, însoțiți de șapte cîini cu lătrătura de lup. Vraciul și piticul încercară să-i lămurească.

— Ducèți-vă mai departe, peste mare, în țara lui Irod. Noi nu facem răscoală, ci numai artă japoneză. Ne-am pus de gînd să urzim limpezimile înghețate și să dăm universului de ape un peştişor cu icre de cilic și cu tricou de purpură, bătînd în verde-struguriu...

Peştele roşu, nemişcat în linia undei, înfățișează munca inspirată a miilor de bijutieri și zugràvi neştiuți, care au luat parte la făurirea făpturii lui de carne minerală, hrănită cu străluciri și adaptată cu luciu. El doarme, îngropat în soare, curat în zalele lui, rece și senin. [...]

Ceasuri și zile întregi, el zace-n echilibru, cu ochii fără pleoape, în acelaş punct, spînzurat în ața apei, ca de o undiță din stele. Din făptura lui, care nu mai poate să contempleze, decînd reveria i s-a făcut ființă și l-a învăluit, porneşte, ca din toate clopotnițele și din toți oamenii, un fir în necunoscut, pieziş, încurcat de vînt și netezit de bănuială. În rînd cu semenii lui, el trăieşte, dus cu mintea și nesimțitor, ca și cum s-ar afla singur în univers și mulțumit de singurătatea lui. Sînt doisprezece peşti în borcanul de cristal, ca doisprezece episcopi liturgisitori, în odăjdii, și niciunul nu-l cunoaşte pe celălalt, care-i stă alături, inflexibil, de cîteva luni. Zămislitorul i-a scutit să se caute după adieri și miròs, păstrîndu-le intactă silueta prestigiului ceresc.

Numai mîța izbuteşte să le supere suprema imobilitate și distanța. În zmaraldul galben al ochilor ei, sihaştrii borcanului de cristal s-au oglindit ca nişte adaose crepusculare. Bărci ancorate la marginea vasului cu lumini, ei se desfac și trec încet la fund, scufundați în rigiditate, în vreme ce norul fumuriu cu coama umflată fîlfîie vioi împre-

jurul liniştii imaculate. Ticăloasa ar face din atîtea tezaure, îndesate într-un trup sfînt şi geometric, o îmbucătură. Ea socoteşte că, vrăjită, fiinţa de văpaie va ieşi ca un şoarice roşu din borcan şi va veni să fie mîncată din dragoste şi devotament. Ideea o îmbată şi-o face seducătoare.

Cu botul trandafiriu, cu tîmpla, cu grumajii, cu şalele şi cu coada întreagă, pisica mîngîie vasul de jurîmprejur, se strecoară dulce. Nădăjduind că poate fermeca auzul, ea îşi drege un glas linguşitor şi mic, ca pentru privighetori. Insul nu va întîrzia să iasă şi să vie: vocea care-l cheamă este prea insinuantă ca să-i reziste. Peştele trebuie să fie un pui de papagal, iar borcanul o colivie, din acelea de care pisica a mai jefuit.

Mîţa s-a ridicat pînă la marginea vasului de cristal şi priveşte înlăuntru. Îşi duce laba albă înnainte, ca să prindă. Ca o cucoană catolică înmînuşată, şi-a udat mîna în aghiasmă. O scutură şi fuge.

În naivitatea ei ştiinţifică, mîţa crede că şi-a ars o labă în acid sulfuric şi că unghiile îi vor cădea de suferinţă.

Apa rece i-a carbonizat-o.

Pussy

CĂŢELUL PREDILECT, fiinţa răsfăţată a căsniciei, prietenul todeauna oportun, care cu surîsul în colţul buzei mă provoacă la joc şi, maliţios în privirea lui neagră, mă necăjeşte cînd citesc şi mă scoate din scaun ca să mă tăvălesc cu el pe covor, sta trist de cîteva săptămîni, bolnav de-o maladie de piele. Blana lui de mare lux, confecţionată pe şolduri dintr-o mătase albă cu firul imens, şi pe urechi din două şuviţe largi de velură neagră, se rărise, pieptul ieşea dezvelit şi vînăt la iveală, burta lui roză, pe care dintr-un precoce învăţ şi-o expunea benevol mîngîierii, se decolorase. O invazie de puncte negre se manifesta progresiv cu căderea părului pe trupul ca petala de trandafir a camaradului meu. Testiculele umflate erau înconjurate de-o purulenţă ciudată, pe care medicina veterinară i-a diagnosticat-o gangrenă şi i-a tratat-o cu pensulări exasperante, de arnică şi tinctură de iod.

Salvarea băiatului au fost foarfeca şi unsoarea de sulf. Pussy a fost tuns la domiciliu, după un model primitiv, cu cărări, trepte şi jgheaburi.

L-am regăsit pe Pussy, vindecat, cu carnea lui de ivoriu şi perlă de altădată şi în plină posesiune a adevăratului temperament. Numai că tunsoarea i-a redus individul la sfert, şi capul mare şi gîtul gros sînt aşezate pe un monstru mic, impresionant ca un copil dezbrăcat. Pulpele lui pline, şoldurile lui grase dau un preţ ridicul sutelor de mişcări şi atitudini pe care le traversează într-un minut, într-un vîrtej nebun de jocuri cu cîinele lui mare, care sînt eu.

Pussy nu-mi datoreşte în conştiinţa lui niciun soi de respect, şi, în ce mă priveşte, e un iconoclast şi un ateu. Cu capul dat pe spate şi culcat în pat, cu buza spînzurînd ca o margine prea largă de buzunar, cu ochii lui şireţi, populaţi de intenţii de canalie şi de farseur, Pussy pare un liliac catifelat, domesticit pentru uzul agreabil al apartamentului. Cînd se scoală cu o ureche întoarsă pe dos, căptuşită purpuriu, ca un sfinx de talia căsniciei, el se opreşte puţin în mijlocul odăii şi se gîndeşte, cu permanentu-i surîs în masca lui fermecătoare, se gîndeşte o clipă la o lovitură nouă, la un program după indicaţiile căruia se va conduce un sfert de ceas întreg. Ca şi cum a găsit o idee, sarcasmul persoanei lui de păpuşă îl duce spre o muscă lăsată pe-o pată de soare pe covor, către care năvăleşte deocamdată convins, ca să o gîdîle cu botul. Pe drumul către muscă, Pussy îşi părăseşte însă planul, brusc, în faţa unei inspiraţii subite, şi se întoarce către pantofii aliniaţi subt horbota patului, ia unul în gură şi mi-l aduce cu mişcări ritmice şi ameninţătoare. Figura lui spune: «Pofteşte de-l ia, dacă poţi». Atunci se încinge o cursă nebunească între Pussy şi cîinele mai mare din apartamentul lui. Îl urmăresc pe brînci printre picioarele mesii, pe subt scaune. El se opreşte, măsoară spaţiul cu ochii, apreciază pericolul din ce parte-i mai mare şi sare prin partea opusă.

Cînd izbutesc să-l prind, el refuză papucul, strîngîndu-l din toate puterile cu dinţii şi mîrîind cu un glas plin de inflexiuni şi cuvinte.

Acum, bijuteria asta a murit.

Cîinele

DEASUPRA MORMÎNTULUI, învelit cu frunză de toamnă, a trecut o noapte, a trecut o zi. M-am dus azi să i-l privesc, cu adîncă turburare. Iluzia că a fost cu neputință; uimirea că totuş el a murit, că a murit pentru todeauna, că nu o să-l mai întîlnesc ascultîndu-ne pasul, ridicîndu-se în două picioare, vorbind şi anunțînd sosirea flaşnetei, — sentimentul că toate acestea nu se mai întîmplă doare.

Mă duc la farfuria decorată cu flori, din care se adăpa; mă aplec şi mă uit în apă să-l văd... La masă, nu mai pot să stau decît cu picioarele zgîrcite subt scaun, atent să nu lovesc amintirea cîinelui, care aştepta la toate prînzurile la picioarele mele. Cînd îl loveam niţeluş, fără voie, el venea repede să cerceteze dacă a greşit cu ceva şi dacă l-am lovit ca să-l pedepsesc: lua o înfăţişare de «nu ştiu să fi făcut ceva, în orice caz nu m-am gîndit să-ţi fac rău», şi nu se mai întorcea la locul părăsit, decît după împăcare. Ne împăcam aşa: el surîdea din ochi şi legăna coada, eu mă lăsam pe capul lui şi-l puricam la rădăcina nasului, în gaura din frunte, îi morfoleam urechile ca pe nişte zdrenţe mari de catifea şi, în sfîrşit, cîinele ridica şi botul, ca să-i scarpin beregata. Dosul mîinii pe beregată şi pîntec, la încheietura pulpei, erau dovezile supreme de plăcere pentru el şi de prietenie fără umbră.

Ca să fie pipăit pe pielea trandafirie a pîntecului, constelat cu cîteva grăunţe de ţîţă, rînduite pe marginile unui buric negricios, cîinele căuta canapeaua din dormitor, şi între perinile canapelei se întorcea cu burta-n sus, deschidea simetric picioarele dinapoi, şi pe cele dinainte le strîngea, ca să facă loc, lăsîndu-le moi din încheieturi.

Figura în atitudinea lui exprima o mare mulțumire, arătîndu-şi reversurile şi devenind un cîine nou, cîinele cel de pe dedesubt, pe care îl cunoştea numai familia lui. Buzele negricioase, întoarse cu căptuşeala lor trandafirie, pestriță, mătăsoasă şi uscată, înfățişau o gură de peşte. Organ cu organ, construit cu delicatețe şi belşug, el era desfătat cu mîna, cu obrazul şi cu vocea. Singur buricul se gîdîla. Masajul energic al pieptului proeminent şi chilug îi da sănătate. Strîngerea uşoară a vîrfului labelor dinainte, în podul palmei, îi stîrnea un zîmbet satisfăcut, în auzul mîngîierilor fără sens, derivate din numele lui sau dintr-un cuvînt scîlciat: Muța... Maimuța... Țuşcanu... Fuşculanu... Țuşchi... Muşchi... Fuşchi... Mutanu... Mutan... Danu... Fanu... Panu... Mutănescu... Mutanski... Muscalan...

Labele lui, puternice în talpă şi fine în gambe, aveau pufuri între degete, variate... Cînd se întîmpla, în stradă, să calce într-un scuipat, de care-i era o evidentă scîrbă, el venea în trei picioare, scuturîndu-şi-l pe cel umed, ca să fie şters cu o frunză, cu o bucată de jurnal. [...]

Ceremonia nasului se petrecea de cîteva ori pe zi, pentru cercetarea temperaturii şi a sănătății lui inegale. Capul, prins în palmă, era ridicat cu botul în sus, obrazul ni se apropia de el şi primea sau un tampon de gheață, sau o sensație de aspră uscăciune, pe piele. Notele de liceu stabileau gradele de competență. Căldicelul se cifra cu 7—8. Recişorul cu 8—9. Frigul cu 10. Înghețul cu 12. Numărul polar era rostit sacramental, cu vocea mare, ca să-l audă toată lumea.

Natura împodobise pe Pussy cu cîteva varietăți de păr alb şi cu o a şasea calitate de păr negru, velur, rezervat urechilor, lucrate din ibrişim şi dublate cu atlaz de nuanță. Alb pe toată mantaua, culoarea herminei se termina în creştetul capului, subțiată ca o cărare între urechi, pe frunte, şi lățită din nou dedesubtul ochilor, cuprinşi vioi, negri şi adînci în petalele negre ale urechilor. El semăna cu o viziune albă, mascată cu ochelari de motociclist. În jurul gîtului,

valul părului suprapunea patru-cinci rînduri de gulere Stuart, argintii. Pe spinare, lîna devenea rigidă. Pe şolduri se friza în scîrlionți de mătase, pe pulpe aluneca ondulată, şi coada, groasă, era ca un scul bogat de bumbac şi mătase, desfăcut în vîrf. Pe picioarele din față firul devenea metalic pînă la labe. Deasupra labei se desfăcea un pinten mare, sincer, din care unul într-o zi s-a rupt.

În mers, învîrtită, coada atingea jumătatea spinării, şi tictacul cozii devenea rapid şi elocvent, îndată ce drumul îi era tăiat de un cîine simpatic. De obicei el frecventa tot atît de puțin semenii lui, ca şi Tătuțu pe alți tătuți. O vizită sumară în jurul cozii îl edifica imediat asupra străinului, ca o singură frază citită dintr-un autor. Dezgustat, el pornea înnainte.

Dar în vreme ce coada manevrà sprintenă pe şolduri deasupra, urechile căpătau o expresie de inteligență analitică. Firele urechii se ridicau încurcate, zbîrlite creț, şifonate, făcîndu-i cîinelui un cap de dantelă. Ochii, deschişi în întregime, se rotunjeau în negura pletelor capului, în cercuri de un efect de ametist şi aur. Cîinele cocheta în jurul unei domnişoare din căței.

Momentele lui de sarcasm şi spiritualitate! Uneori, răsturnat, el îşi răsturna şi volumul urechilor, odată cu capul. Urechile i se deschideau lungi, terminate cu vîrfuri ascuțite, desfăcute ca nişte àripi de liliac. Şi ochii se strîngeau cu o dorință de şiretlic şi haz.

Apoi, înfățişările lui de seriozitate, de melancolie, de filosofică interioară scrutare, de contemplare, atunci cînd, pe covor şi răzimat în picioarele dinainte, strîmbate fiecare în cîte o parte, lua înfățişarea unei statuete compusă caricatural! Căutătura lui fixă, de bleg înțelept, de «moş».

Plimbările lui, întodeauna supravegheate şi moderate de o chemare la realități, erau urmate de o scăldătură lungă pe țoale, de aruncături subite pe o parte, de o răsturnare, de o ridicare bruscă, urmată de altă cădere bruscă, urmată de tăvăleli imense, de gemete, de sforăiri rapide, încheiate cu o îngrămădire generală a velînțelor de pe

parchet. El sta un moment pe spate, cu picioarele în aer. Cu o labă distrată îşi sîcîia o ureche. Cu labele dinapoi sprijinite de un scaun îşi făcea vînt să alunece cu covorul pe parchetul ceruit sticlos. Sau, culcat pe o parte, imita şarpele călătorind tîrîş, ca un înnotător lungit pe umăr.

Din acest exemplar genial al formelor, al mişcărilor şi al vieţii sufleteşti, a rămas un mormînt învelit cu frunze gălbui. Şi va rămînea, poate, o povestire, pe care Tătuţu ar vroi-o frumoasă, la care va scri cu gingăşie şi durere, ca să-i lase amintirea întreagă. Şi poate că această literatură fără intrigă şi peripeţii va face pe cititor atent faţă de căţei, bun faţă de cîini, milos pentru lumea prietenilor statornici, a tuturor tovarăşilor cu patru picioare ai nefericitului şi sălbatecului om.

Povestirea unui cîine frumos e povestirea tuturor cîinilor; a cîinilor părăsiţi, izgoniţi, pribegi din oraşe şi sate, bătuţi, bolnăvi, ocărîţi de cîte un gazetar fără cămin, fără familie, fără ţărînă, cu aversiune faţă de un animal care nu se mănîncă şi nu cîntă.

Şi nu e nevoie ca un cîine să fie lup, mops, doberman, şpiţ, setter, griffon, ca să merite o atenţie respectuoasă. Toţi cîinii sînt cîini, de neam şi ne-neam, şi cei mai de preţ îs cîinii boemi, fără vatră, fără patrie, fără ogradă...

Hoțu

Îi vezi? Vrea să vie şi s-a izbit în trandafiri. I s-a întîlnit nasul cu ghimpii şi s-a oprit. Se gîndeşte pe unde să apuce ca să ajungă la mine. A ocolit, s-a mai lovit de un picior de scaun, a mai stat niţel şi a venit. Sînt şi Tătuţul lui, tătuţ de copii, de cîini, de pisici, de porumbiei şi de vrăbii, — şi trebuie să fiu tată bun pentru toţi.

Îi place să-i pui bărbia în palmă şi mîna pe frunte, să-i strîngi moale botul şi să-i cînţi legănat: «Hoţu mamii... Hoţu tatii... Băiatu... Mumosu...», simţitor la vorbele scîlciate, care se lipesc de inima lui, ca un arcuş de o vioară, pe o romanţă sentimentală. Cît l-ai dezmierda de mult, Hoţu vrea să-l mai dezmierzi, să-i spui tot felul de graiuri gîngăvite şi peltice, numai să nu rămîie singur cu întunericul lui, prin care calcă de-abia, cu mare băgare de seamă, decînd a orbit.

În sufletul lui s-a petrecut catastrofa căderii din lumină în beznă, ca o scufundare. A zăcut un timp de boală, pînă ce i s-au scurs luminile ochilor detot, şi a mai zăcut un timp de nedumerire, crezînd că nu a trecut încă noaptea, că a fost noaptea cea mai lungă din viaţa lui. Auzea glasul că-l chema, ca dintr-altă lume, dar nu înţelegea că lumea s-a despărţit pentru el în două, şi că el a rămas numai în lumea cealaltă, care aude şi nu răspunde. Aştepta să se facă ziua pe lîngă el. Ar fi voit să se scoale. Se ridica din culcuş, silindu-şi ochii orbi, ca un om care s-ar deştepta prea devreme şi iarăş ar adormi.

Cînd s-a desfăcut din somnul lui, a înţeles poate ceva, cu priceperea lui de cîine mic. A început să calce, cu sfială, să nu cadă cumva într-un gol. Şi-a dat seama că, dedesubtul piciorului pe care şi-l

duce înnainte, se împărechia pămîntul cu groapa, şi trăgea laba îndărăt, scoasă din spaţiu. O ţinea suspendată şi iar şi-o punea uşor să calce. Apoi se întorcea pe sfert, pipăind să-şi facă o altă potecă, şi se lăsa pe brînci. Nerăbdător şi consternat, se scula de zeci de ori de jos, ca să dibuie un drum prin întunericul lui, fără să ştie că noi îl vedem chinuit, şi nu-l putem ajuta. Simţindu-ne în apropierea lui, ar fi dat să se mişte şi nu cuteza.

O larmă de cîinărie a trezit pe Hoţu vechi în Hoţu zbîrlit, impetuos şi gata de atac. Cu toate că mărunt, Hoţu e luptător şi viteaz. A sărit din lada cu paie, sigur de puterile lui, ca şi cum i se întorsese vederea, şi s-a pomenit în mijlocul grădinii, ca un prost. Jurîmprejurul lui nu mai era nimic. A lătrat în deşert. Hărmălaia trecuse, şi Bursuc, care nu-l mai văzuse de patru luni de iarnă, îi mirosea botul, ca unui cunoscut pe jumătate uitat, şi-l mirosea şi Hoţu, fără să-l zărească. Poate că atunci Hoţu a înţeles: de-aci nainte va trebui să stea între ai lui pe nevăzute. În iarba de mătase, el a rămas în picioare, împietrit ca de o revelaţie şoptită, absent dintre toţi prietenii lui.

L-ai văzut?... Ar vrea să vie... Mă aude, întoarce urechea, ca un surd care încearcă să priceapă chiorîş. Merge de luni întregi aşa, cu capul plecat, îngreuiat ca o buturugă, şi nu mai caută-n sus, cu ochii lui vioi de altădată în ochii mei, pe care s-a învăţat să nu-i mai desluşească. De luni întregi merge pe întuneric, doarme pe întuneric, străbate grădina pe întuneric, răsturnat, cu picioarele-i scurte, de un bolovan, de un muşuroi. Se uită numai în pămînt. Dă din coada lui stufoasă, bine legată de şira spinării şi despicată frumos, de o cărare ca de pieptene, pornită din ceafa leonină, prin blană, pînă la vîrf.

Hoţu e trist. S-a resemnat.

O despărțire

ERAM ÎN VACANȚĂ, LA ȚARĂ.

În gospodăria improvizată, ni s-a pripăşit o cățea.

Ni s-a înfățişat a treia zi după debarcare, cochetînd, apropiindu-se cadențat şi pieziş, cu o expresie a fizionomiei, care semăna cu surîsul. E un cîine de țară, românesc, din neamul oropsit: botul fin, de vulpe, gleznele dinapoi nervoase, căciula urechilor retezată din născare, o cărare dreaptă de-a lungul spinării alege belşugul blănii pe mijloc.

În douăzeci şi patru de ore, decînd scoborîserăm din vagon, s-au ivit mai mulți solicitatori, aparținînd varietăților de cîine din împrejurime. Ei se arătau la zăbrele, ca factorul poştal, cunoscînd instinctiv inima noilor locuitori şi, ceva mai puțin romantic, atraşi de un miròs de bucătărie nou. I-am fi primit bucuroşi pe toți în gazdă, dacă insistența lor dură, şi i-am fi adoptat pe toți. Ocupăm o gospodărie izolată, ca o acuarelă, cu iederile uscate peste hornul vetrei şi marcată cu acel caracter de posomorîre pe care îl poartă casele pustii, tipărit aproape sufleteşte, plumburiu, pe toate zidurile, pietrele, lemnăriile, în arbori ca şi în pămînt şi chiar în țesătura luminii, ca pe ştofa veştmintelor mînăstireşti de utrenii şi în cărțile de strană cu frăgezimile dizolvate. Lătratul unui cîine în aburul nopții ar fi stat bine rusticului nostru aşezămînt.

Au venit să se uite în curte cîini bătrîni, căței şi cățelandri. Cel mai personal dintre duläi, cu o zbîrcitură de om şi de goril dedesubtul frunții, arbora o chică severă, de muzicant, îngrijită cu cosmetic, afectat, măsurat şi pedant. El ar fi stat zece ore la zăbrele,

cu condiția să nu-l invităm să intre, poftitor şi năzuros deopotrivă. Ne îndreptam spre poartă: el se scula în picioare; o deschideam: pleca, depărtîndu-se ca un ins turburat. Cînd i se părea distanța suficientă, rămînea pe loc. Închideam poarta: se arăta la zăbrele. Această înnaintare cu retrageri s-a petrecut de cîteva ori şi s-ar fi putut repeta, după aprecierea noastră, un an şi jumătate, cu aceeaş sterilitate, fără să ajungem să vedem cîinele de aproape, fără să-l mîngîiem. Dar dacă noi îi eram indiferenți, cadourile noastre nu erau refuzate. [...]

Un cățel cafeniu, lung cît un sul cu burtă, cu picioarele scurte şi strîmbe, ca nişte rotile, şi-a prezintat aerul lui de coropijniță, prostănac şi ironic, zgarda şi limba; o limbă imensă şi spînzurată, pe care s-ar fi zis că a găsit-o pe drum şi se duce cu ea să o mănînce. Era un simplu amator de porții suplimentare şi nu se gîndea să ne fie de niciun ajutor: cîine de bani gata, proprietate a unui morar din vecinătate. Deprins să fie satisfăcut la comandă, el intra în bătătură fără să fie poftit, triumfător, ca o lingură de scos ciorba, cu coada-n sus şi cu un cîrlig în vîrful cozii. Lătra imperativ o dată şi mai tăcea o dată. Poate că şi din prìcina fuduliei lui nemotivate, poate că şi din prìcina stăpînului, cu care se asemăna şi pe care nu-l puteam suferi, cîinele mi-era antipatic. Ca să scap fără violență de vizitele lui, mi-a izbutit numai amenințarea. Ivindu-se încă o dată în curte, m-am aplecat repede la pămînt, ca şi cum aş fi cules o piatră de jos. Aceste animale ştiu că pămîntul prezintă la suprafață fragmente vulcanice care pot sluji de proiectile. Vanitatea cîinelui-şopîrlă s-a prăbuşit imediat. L-am văzut schimbînd automatic atitudinea eroică a cozii, l-am văzut luîndu-şi coada subsuoară, ca şi cum şi-ar fi închis umbrela, şi precipitîndu-se cu maximum de viteză, orbeşte, înnapoi. Şi l-am auzit răcnind în triluri de groază şi de durere, parcă i-ar fi rămas coada la mine. Mă cunoaşte. De cîte ori trec pe la moara lui, mă latră, mă înjură, păstrînd însă depărtarea la care jivina ştie că piatra nu mai nimereşte sigur.

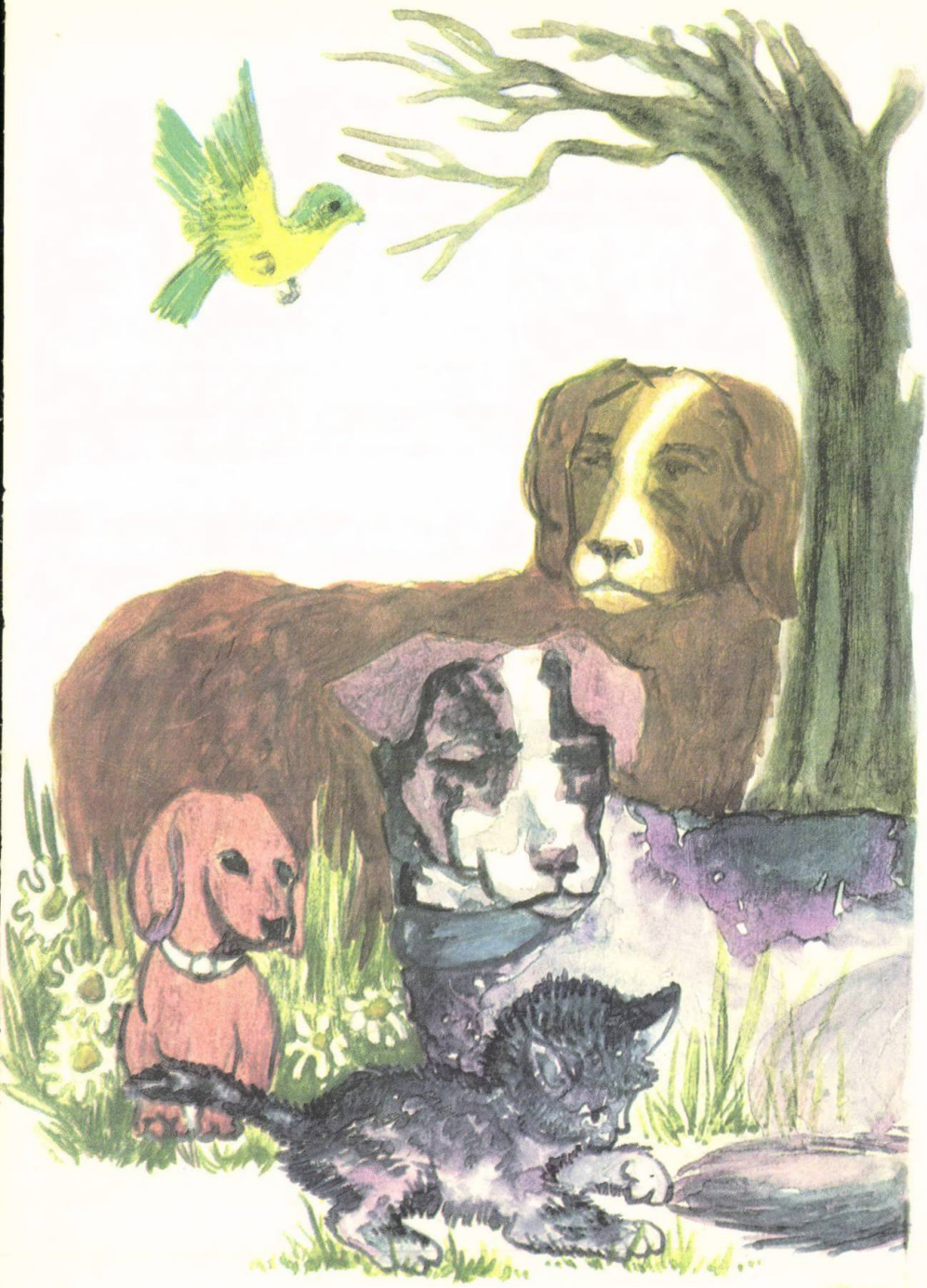

Unui alt cîine, care ar fi voit să intre în raporturi cu mine, îi lipsea vremea ca să înceapă. Blana lui bălană suferea de o perpetuă mîncărime de purici. Abia sosit, el se şi învîrtea, se încovoia în loc, şi gura lui, rînjită ca o maşină de tuns, pornea de-a lungul spinării, pînă la coadă, pe care de-aşijderi o melița amănunțit, ca un mănunchi de cînepă aspră. Sau, îmboldit de puricile ce-i înțepa şezutul, cădea paralizat pe unul din şolduri şi nu ieşea biruitor decît ca să intre în luptă cu puricile următor. Cu toată mila inspirată de acest boem, neliniştit de purici şi înnăbuşit de mîncărimi, ca un profet de idealuri, a trebuit să renunțăm la el, cugetul lui fiind mereu distrat, şi tortura lui, iremediabilă, tîrîndu-l dincolo de poarta noastră, dincolo de scopul în dreptul căruia se oprea o secundă.

Nu ne-am putut împrieteni nici cu aerul de fată-mare tristă al unui ogar corcit, uscat ca o prăjină. Capul lui aparținea altui animal, şi coada lui de mizerie, — un deget negru, de cincisprezece falange, — atîrna ca o sfoară cu noduri şi coinac. Singur pieptul, proeminent, lîngă deosebita concavitate caracteristică a pîntecului, aducea aminte rasa, din care aproximativ el se trăgea, ca un corset scump, luat la purtare în mahala, după ce cucoana l-a lepădat. Nimic nu pare mai odios ca o corcitură fizică sau intelectuală, care neputîndu-se exprima individual, ci numai imitativ, serveşte, cu emfaza pieptului sau cu linia cozii, sila că-ți aduci aminte şi compari. [...] Ogarul semăna leit chiar cu un conferențiar de filosofie mistic, pe care îl cunoşteam; mi se părea că este însăş progenitura lui directă, şi nu-mi era plăcut ca fiul filosofului să-mi servească de cîine, să-mi lingă farfuriile şi să se joace cu copiii mei.

«Fetița» însă a fost imediat şi unanim acceptată. Spontan, am numit-o cu toții Fetița, în suvenirea unei cățele grațioase şi inteligente, care ne-a murit. Genul avea, schematic, stilul primei Fetițe. Aceeaş ondulare de umeri, aceleaşi ritmuri de temperament. Întinzînd mîinile, mici cît nişte crăițe, copiii, cățeaua veni la ei intimidată, pudică şi gingăşe, ca subt o binecuvîntare de îngeri vii. Ea înțelese

numaidecît ce i se cerea. Veni la fiecare din noi, ne spuse ceva tăcut şi emoționant, se opri în fiecare odaie, stete în mijlocul ogrăzii. Apoi luă în primire proprietatea, inspectînd-o în toate ungherele, grădina, livada, şura, podurile, grajdiul. Lătratul ei inaugural se auzi rostit sonor în încăperile goale. În treacăt, se cunoscu, pe gunoi, cu găinile. Cercetă de jurîmprejur vaca negricioasă, delicat încornorată, cu cinci robinete trandafirii la pulpă. Avu o mirare dînd cu ochii de viţel — puiul cu fruntea frizată, cu pielea de căprioară şi cu botul mînjit cu lapte, desfătat de copii, incert pe picioare şi inocent. Singurul personagiu pe care nu l-a înţeles nici pînă azi, a fost măgarul.

O săptămînă mai tîrziu, Fetiţa dete naştere, în fîn, la şapte căţei botoşi, scurţi ca nişte cîrtiţi. Activitatea mamii se împărechia cu vigilenţa caraulei. De două, de trei ori pe oră căţeaua face şi acum înconjurul gospodăriei, se asigură că pasările şi vitele dorm, şi stăruie să capete convingeri în privinţa copiilor noştri. Îndată ce unul din ei se trezeşte, fugărit în vis, Fetiţa iscodeşte pe subt ferestre. Cîtă vreme a trebuit unei măsele să străpungă gingia copilului mai mic, căţeaua, ca un infirmier pregătit, a stat de pază pe prag.

Cad frunzele şi plouă, fumurile încep să se ridice din coşurile aşezate ca nişte morminte pe case. Noaptea vine devreme, locuitorii gospodăriei trebuie să plece. Încă nu s-au închis cuferele şi geamantanele: familia caută o soluţie: viitorul Fetiţei şi al căţeilor ei. Copiii sînt de părere să facem un tren cu opt vagoane mici, învelite cu vată, pentru cîini, şi să-l agăţăm de trenul mare. Părerea proprietarului nostru este să aruncăm căţeii şi să năpustim căţeaua în gospodăria pustie, dacă nu vrem să-i tragă el o bătaie şi să o silească să fugă. Să o luăm cu noi, acasă, nu se poate, şi să plecăm fără ea ni-i cu neputinţă. Cînd va sufla vîntul, la iarnă, prin obloanele noastre, copiii ne vor întreba ce face Fetiţa... În tăcere, ne gîndim la crima noastră şi nu sîntem în stare să făptuim.

O despărțire întristează sfîrșitul toamnei. Copacii se scutură pe acoperișul nostru de țiglă neagră, ca peste o gară mică, depărtată în cîmpie. Un tren cu păpuși, peronul plin cu păpuși, care plîng în batiste mici de mătase, parfumate cu lămîiță. Un orologiu de zahăr bate minutele de ciocolată. Oftează și hamalii... La picioarele noastre stă culcată pe covor cățeaua, cu șapte cîini prinși de ciorchinul țîțelor ei negre. Are încredere în cinstea și omenia noastră. Sufletul ei senin nu se îndoiește.

Mai stăm o zi...

Alba

PENIȚA SE-NCÙRCĂ în ortografie şi ar trebui readus pentru susceptibilităţile ei semnul chirilic. Dacă scrie mâța, ochiul citeşte *a*, iar circonflexul pe un *i* dă ochiului mița: ochiul obsedat de etimologìi şi de litera pură nu se poate lepăda de reminiscenţe. A latin şi I latin rîgîie şi sughit în circonflex.

Dar, orişicum, pisica e albă, din vîrful cozii în vîrful unghiilor, albă de jurîmprejur şi peste tot albă, ca tibişirul. Între toate pisicile şi-n toată lumea ogradei, Alba e o personalitate. Numai porumbielul cu coada rotată, la care se uită, ca la un coleg, mai mult ca la ceilalţi, e alb ca Ducesa. Îl vede că-şi ia zborul, din fereastră, şi că se întoarce după o spirală prin aer. Poate că-l admiră. Am auzit-o spuindu-i ceva, abia perceptibil. Bagă de seamă: vrea să-l mănînce! Nu-i cu putinţă alb pe alb: există o solidaritate a culorii...

Echilibrul acestui exemplar definitiv de mîţă, descoperit pe măidanul unde fusese aruncat într-o noapte de frig, puţin mai mare ca un ou, te lasă confuz şi visător, ca o stea cu pîlpîirea misterioasă din ungherul depărtat, în care răsare pe neştiute. Un contur de floare cu amănuntele stilizate pînă la fir, ocoleşte simetriile caligrafiate. Picioarele fine sînt puternice, şi labele de catifea viguroase. Grumazul elastic nu putea să fie nici mai lung, nici mai subţire, nici mai scurt, fără să strice ceva. Spinarea ondulată şi coada groasă, înrădăcinată nervos, şerpuiesc în mişcarea umbletului, după un ritm

elegant. Nimic nu-i improvizat şi nedesluşit în extraordinarul animal, leneş ca noaptea, agil ca o săgeată şi zvelt. Ochii sînt de aur adevărat, şi faţa, suavă, e limpede şi senină. Ptiu! bătu-te-ar norocul!

Şi cîte detalii, migălos îmbinate pe fericitele tipare ale perfecţiunii, n-are, centimetru cu centimetru, portretul şi giuvaerul gurii, scris cu nasul alături, ca două litere ornate. Desinată cu o linie trandafirie, sucită cu meşteşuguri de filigran, buza singură poate să preocupe idealul de expresie al unui artist o viaţă, ca zîmbetul Giocondei aninat de pensula lui Da Vinci. Îi examinezi punctele care trădează mecanismul infirmităţilor inexorabile ale naturii, conştientă că trebuie să le ascundă slăbiciunea şi accesul: totul e închis şi cusut cu cheotori de mătase, lucrate meticulos, ca petalele învelite, ale ciorchinilor albi de salcîm.

Nobila făptură m-a vizitat în zorii zilei, şi-mi dă bună-dimineaţa, torcîndu-şi rugăciunea murmurată, cu privirile în căutătura mea. E ca o statuie, scoborîtă din piatra ei, şi, animată de un spirit subtil, nu suferă să-şi vadă pe unul din prietenii casei furat de o carte sau de un condei. În privinţa asta pisica are intuiţii exacte şi nu greşeşte prea mult: omul e falsificat şi superficial, refuzînd să se supuie destinului îngust şi căutînd o scăpare în coteţul cu cărţi şi în moara de vorbe goale a tipografiei.

De mai multe ori, am înlăturat-o cu blîndeţe:

— Du-te, Alba; te aşteaptă-n iarbă un şoarice glumeţ, ca să se joace cu mustăţile tale, zbîrlite ca spicul de grîu... Du-te că te caută porumbielul, să te ciugulească de purici... I-auzi, la bucătărie se ascut cuţitele... Nici nu ştii cîtămai peştele spintecat îşi dăruieşte maţele la mîţe...

Nu vrea să plece, orice i-aş făgădui. S-a hotărît... O săritură o aduce pe masa cu cărţi.

— Nătăraule, nu mă vezi? M-am gătit cu o blană şi mai albă, mi-am lustruit unghiile pentru tine şi mi-am pus ochii de rubin.

Luna-Park

SIMȚINDU-SE CONCURATE mie la sută, teatrele lirice, de dramă şi comedìe, au închis la timp. Singur varieteul rezistă, naturii, din toate artele, repugnîndu-i meşteşugul scabros al porcăriei şi caricaturizarea actului sincer şi naiv, exploatat verbal pentru veselia stupidă. Încolo, natura bate toate dibăciile şi ruşinează toate performanțele, cu artişti născuți miliarde pe oră şi înzestrați spontan cu darurile acrobației şi vitezei. Piciorul are geniu şi fenomenalitate. Cît priveşte costumele, croiala, culorile, bogăția şi rafinamentul lor, ea reprezintă o garderobă, o perucărie şi un depozit de farduri, cu neputință de căpătat în comerț. Izbucnesc de pretutindeni şi gratuit cu o amploare şi o risipă dezesperantă pentru artele, ştiințele şi esteticile omeneşti reunite, clasice, simbolice, moderniste şi imprevizioniste laolaltă.

Pe un metru de pămînt cu iarbă, miracolele se succed rapide şi scînteietoare: între fluturele mascat, omida de catifele giuvaerizate şi lăcusta cu capul bont, de motan lest, joacă în ape şi străluciri actorii şi actrițele moleculare, şi în vreme ce artiştii sar şi fac tumba peste boabele de mărgăritar de rouă, trece în aer trombonul gros al cărăbuşului-rinocer, prevăzut în creştetul nasului cu un corn fioros şi inutil. Toba lui se întrerupe spartă de un părete.

Greierii în uniforma neagră şi greierițele blonde se joacă de-a capra, ca nişte clovni muzicali. Într-un muşuroi de o sută e zarvă şi păruială pentru o figură inexact executată, şi totul se reia de la început, lîngă floarea de muşcată împăduchiată de mucegaiuri mobìle verzi. Şi s-a făcut tăcere: vin scarabeii cu motor, o escadrilă. Jos,

broaştele, cu ochii ridicaţi la luna becului electric, înghit, de o oră, întreaga recoltă a luminii, care fulgeră şi paralizează viermii întraripaţi. Beregata lor lată, de piele de portofel, bate de activitate, şi mîţa, care ar voi să se joace cu obiectul de marochinerie vie, şovăie să puie laba pe rece, covîrşită de fiori.

Furnicile? dorm în lagăre fortificate. Albinele? visează o miere cu gustul pentru pliscurile fine, de dălii piperate cu o nuanţă de crăiţă.

Am inaugurat circul universal: Luna-Park. E lună într-adevăr, dar albinele ei îngheaţă pe faţa de masă albă, arena, în care încep să intre, val-vîrtej, numerele sensaţionale. Din burlan, pe vîntrele diafane de super-fir, construite din super-mătase, atîrnă regele echilibriştilor, gros ca buricul degetului mare şi cu picioare de schelet. Un gust particular îl face să prefere musca, musca vînătă şi albastră, supărătoarea imitaţie minoră a columbei şi a vulturului, special destinată deşeului naturii vertebrate, exterminată cu lăcomie.

Una, două, trei! Poftiţi: Domnişoarele cu văluri străvezii, de logodnice pudice şi pure, au intrat în circ. Sînt şapte purtătoare de candele, şi gambele lor fine abia deplasează povara de atlazuri şi crepurile de zaimf. Iată insecta-brotac, insecta-cal, insecta-peşte, insecta-elefant. Tiparele vieţii se repetă transpuse în reguli şi elemente şi micşorate după scumpetea materialelor prime. Aci, avem de-a face cu o colaborare a stelelor cu florile. Dincolo, azurul e amestecat cu sideful, pielea periei îmbracă un şarpe de trei milimetri, girafa insectelor e deghizată cu polen. Unele înnaintează comic, pe laturi, altele cunosc singura mişcare de-a-ndaratele sau se dau numai peste cap toată viaţa: un secol şi jumătate: nouăzeci de minute... Arena nu mai încape. Publicul se îmbulzeşte cu figuranţii; zeci şi sute de seminţii şi popoare s-au prezintat să ne placă, aplaudate entuziast.

Pînă acum, o singură formă se ascunde: insecta cu două picioare, o copie de cinci centigrame a omului, aproapele nostru. Îl aşteptăm la Luna-Park, să-l prindem subt un pahar de rachiu.

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREŞTI

Ouăle

CÎND SE ÎNTOARCE Măicuța de la găini, și numără ouăle pe masa învelită cu o față de cînepă groasă, e o sărbătoare. De le-ar fi scos din cer așa de frumoase, bucuria ei n-ar fi mai îngerească. În coșul de răchită rotund, adus pe sus și jucat în palmă, stau grămadă cîte cincisprezece, douăzeci, treizeci de ovale de faianță. Găinile albe le dau albe; galbenele și roșiaticile: ca fildeșul și pestrițe.

— Ăsta e al Boghetei! fac prinsoare. Îl cunosc după picățele! strîgă Măicuța. Cestălalt e al Coțofenei. (Avem o găină coțofană...) Pe astea le-au făcut picherile...

Măicuța nu și-a stricat graiul de-acasă într-atîta încît să-i zică picherei bibilică și picheroiului bibiloi.

— Fetele mamii! cum se îngrijesc ele să nu dăm bani pe ouă, de Paști. Dacă ești, Barutule, cuminte, o să roșesc pentru tine unul, ca să le spargi pe toate.

Într-un coș, deasupra, iacă un ou de patru ori mai mare decît celelalte.

— Ce-i cu ăsta?

Familia e în dreptul ei să fie mișcată. Crezînd că avea un gîscan și căutîndu-i o pereche vrednică de obîrșiile lui occidentale, ginerele s-a dovedit gîscă. Strigîndu-l Costache, și el răspunzînd la numele de Costache bucuros, acum o să-i trebuiască numele schimbat. E tot atît de greu să-l treci dintr-un nume într-altul, ca pe creștin să-l lepezi de legea lui și să-l faci papistaș... La noi în casă nu se taie viețuitoare: gîscanul e om, cîinii sînt oameni, oameni sînt și cotoșmanii.

— Ştiţi ce să facem? Să-i zicem tot Costache! a hotărît Baruţu.

Boghiata e o găină cu pălăria trasă pe ochi, peste un bariş, ca o beretă ciufulită, tricotată mărunt pînă la cioc. Ca să zărească puţin, ea trebuie să caute pieziş, să cerceteze de aproape, cum zice Măicuţa, ca o «nioapă», cu o sfinţenie încremenită a uitării de domnişoară farmacistă... Foarfeca încovoiată îi tunde ea cu băgare de seamă ochii de jurîmprejur, acoperiţi cu barbă, o dată pe săptămînă, dar nu izbuteşte să biruie năvala.

Picuţa neagră dă oul cel mai glumeţ, mărunţică şi de neam pitic. Bărbatul ei, plin de nazuri şi cîrcotaş, e puricile neastîmpărat al cîrdului de găini [...]

Are o pană-n coadă de douăzeci de ori mai lungă decît el întreg, o creastă roşie aprinsă şi harţag. Pune pe fugă corciturile vestite, de viţă nobilă, uriaşe, orpingtoni şi brahma, cocoşi molîi, ventriloci, şi-i de temperament publicitar. După ce şi-a scos duşmanul din ceea ce i se pare circumscripţia lui, piticul se lungeşte din picioare, bate din aripi, se proslăveşte şi face evenimentul cunoscut, aruncînd în văzduh o proclamaţie trîmbiţată. Niţă din Vlaşca, un dulău de cocoş, care ne-a venit de pe la Vîdele, i-ar fi scos ochii şi maţele demult, fără o pază severă. Fanfaronada marsilieză a domnişorului scoate din fire vlăjganul, învăţat cu personagii depline, cu bivolii şi berbecii de-acasă.

«Madam Anescu» e-o găină anemică, palidă, ca o profesoară nemţoaică, iar mahalagioaica durdulie, cu caţaveică şi-n tîrligi, e «Cucoana Sultana».

Sărbătoarea ouălor cotidiană s-a potrivit cu floarea vişinilor, adunate în buchete mari date-n leagăn, înnainte şi-nnapoi, de vînt, cu frînghia de rufe, cu peşchirele, cu năframele şi şervetele, steaguri prinse între catarge de prăjini.

Am vroi să ne deprindem fără emoţii cu prezenţa ouălor în gospodărie, cu fabricarea lor în serie; să nu ne tulbure forma şi substanţa. Am vroi şi noi să cuprindem aceste miracole cu gălbenuş în mărfu-

rile alimentare. Regularitatea predestinată a elipsei, cutia ei rotundă, de piatră transparentă, căptuşeala de mătase şi catifea fragilă, totul lucrat cu meşteşugul secret din întocmirea gingăşei petale, al subtilului polen, al parfumelor, sînt de-o seamă, pentru uimirea şi temerea noastră de nevăzut, cu giuvaerele de lumină ale ochilor tăi, fiică a Maicii Fecioare, pensulaţi cu safir.

Cîteodată, Măicuţa descoperă pe undeva, într-un loc ascuns, o puzderie de ouă. Strigătul imprudent al tăinuitoarei, satisfăcută că-şi adună comoară, o trădează.

— O să rămîie Picuţa, zice Măicuţa, cu gura căscată, mîine, cînd n-o să le mai găsească unde şi le-a pus. De două luni ştiu că mă înşeală şi m-am ţinut după ea. Îşi pusese, hoaţa, de gînd să cadă cloşcă şi să ne întîmpine într-o zi, din buruieni, cu douăzeci şi cinci de pui de aur, ca nişte diaconi. Dar mă răzgîndesc. O să fiu mai şireată decît ea. Mă duc să-i pui ouăle la loc.

Misiunea

Cu conştiinţa că împlinesc o misiune sacră, găinile Boanca şi Boghiata au clocit douăzeci şi una de zile, nicio zi mai mult, niciuna mai puţin. Termenul a fost hotărît din eternitate, pentru toate ţările şi climatele, şi, probabil, şi pentru cel de-al şaselea continent, dispărut în Atlantic. Printre alte multe reguli, poruncite în prima săptămînă a lumii şi uitate din Cartea Facerii, profetul poet, care a romanţat activitatea Demiurgului Făcător-a-toate, a scăpat din vedere şi legea cloştilor gospodăriei. E sensaţional.

Ciclul, cu toate că banal pentru superficialitatea cetăţii, e cît se poate de bizar, situat în sfera esenţială. Găina, spune vorba, cade cloşcă, apucată adică de o halucinare, care pe fecioara din Domrèmy a luat-o din turma de oi şi a dus-o la glorie pînă pe rug. E jertfa ei supremă de creator, trecînd de la opera de artă, care-i oul, la viaţă, care e puiul, prin mucenicie. Vrei să ştii cîte ceva despre Dumnezeu? Uită-te-ncoa.

Într-un ascuns ungher din ogradă, ales după lungi meditaţii, ca să nu fie descoperit de foamea nevăstuicii sau de ochiul nevestei, Boghiata îşi alesese din timp locul viitorului cuibar, pentru douăzeci şi patru de ouă, ouate unul peste altul. Frumuseţile-i rotunde s-au adunat zi cu zi, pînă ce gospodina s-a întors odată din grădină cu bijuteriile de opal într-un coş de răchită, cîntînd. Pe lîngă Boghiata şi Boanca, ea mai are patruzeci de artiste, tot atît de harnice, purtătoare de acelaş har de a construi o capodoperă cotidiană cu viaţă

vie înlăuntrul ei, de-a dreptul, fără dibuirile preliminare ale lui Michel Angelo în argil, şi mai înzestrate ca el, de vreme ce Boanca şi Boghiata dau şi marmora pură de la ele. Pesemne că, totuş, nu se poate artă fără cabotinaj. Artistele bătăturii, îndată ce şi-au pus giuvaerele la loc sigur, îşi dau în petic şi se laudă cu o insistenţă care face pe gospodină atentă. Dacă nu s-ar trăda şi n-ar fi indiscrete, nu s-ar fi adunat însă în cămară, de Paşti, cîteva piramide de ouă.

Boanca se face cloşcă orişicum, că i le laşi, că i le furi: în faza de Bună-Vestire ea nu şi le mai deosibeşte pe ale sale şi le adoptă pe toate, cu un spirit al colectivităţii, pe care insul, raportat la naţie, nu ştie nici să-l presupuie. Prin urmare, în douăzeci şi unà de zile, găinile, resemnate şi ascetice, şi hotărîte să moară la datoria chemării, de foame şi sete, au început să dea la lumină cîte un puf de aur cu cioc.

Îl auzi spărgîndu-şi sfera eliptică, ciocănită de cîteva ori, şi l-ai văzut ieşind în lume pe acest neverosimil lucru admirabil. El a stat în coaja lui pînă şi-a cheltuit toată punga cu aer, de care avea trebuinţă să răsufle, decînd a început să mişte, în chilia lui, sigilată de jurîmprejur. A piuit! Gospodina îl ia cu băgare de seamă şi-l ascunde într-o căciulă, la cald, unde puiul a tăcut. Cum s-au putut face ochii lui vioi, expresia lui naivă şi cutezătoare, nu mai întreba... După o viaţă de întrebări fără de răspuns, gospodina se mulţumeşte să se uite şi să nu se mai sature văzînd că, de sute de ori în zeci de ani, fenomenul se repetă identic. Ajung un cuib, douăzeci de ouă şi o căciulă, ca la panoramă, — şi ai douăzeci de pui.

Către seară, căciula e plină de ei. Au dormit unul lîngă altul, şi cei mai bătrîni cu cîteva ceasuri s-au şi făcut mai mari şi au şi căpătat obiceiuri şi deprinderi. Unul s-a scărpinat după o ceafă de catifea; dacă nu s-a ivit fiinţa parazitară odată cu făptura creată, atunci a preces. Altul îşi ciuguleşte cravata de borangic. Fiecare vrea să fie mai frumos decît frumuseţea lui de dantelă şi de broderie pe mătase, şi s-a rostit şi individualitatea, decum a fost sfărîmată

coaja. Cei negri nu sînt negri la fel, nici galbenii toți galbeni. Numai în faptele mele cască şi somnolează monotonia.

Din douăzeci şi patru de ouă au ieşit douăzeci şi patru de vieți şi de noi sprinteneli. Cel care s-a suit în căciulă pînă sus, ca să vadă peste ea şi mai departe, e un aventurier. A fugit şi a fost adus îndărăt, lîngă blegii de la fund, disciplinați. Domnul gospodăriei e de convingeri pacifiste şi mîngîie o teorie de înfrățire universală...

— Dragă domnule, au început puii să se bată în căciulă!

Furii

ZOOLOGIA MISTERIOASĂ a grădinilor de abia trebuie învățată. Întîi e viața, şi pe urmă sînt hoții, numaidecît, o altă viață. Ceea ce ziua clădeşte, jefuie noaptea, la umbra lunii, a căreia lumină vînătă dă ochiului făcător de rele zare cîtă îi trebuie pentru pradă. Hoțul începe odată cu viața. Iată şoimul, iată uliul, iată eretele, mai vioi şi mai mic: ei vor să ne răpească avutul, pe care l-au ochit din fundurile mari ale bolții, hoți leali, de soare deschis.

Ieşind din pătul, Pătru s-a izbit în piept cu vultùrul negru, pogorît la pradă, şi s-a încins o luptă între ei, omul strîngînd în brațe hultanul cu àripile întinse. O clipită pasărea s-a măsurat cu el, ca să înțeleagă. Întîia oară ochii omului erau atît de apropiați de ochii reci ai vultùrului, şi ciocul acestuia, voind să-i găurească, i-a rupt sprînceana lîngă nas. Pătru s-a prăvălit cu hoțul, s-a tăvălit cu el, şi, cînd s-a ridicat de jos pe un genunchi, mîna lui dreaptă tîra vultùrul de beregată, sugrumat, şi amîndouă ghearele zburătorului, deprinse cu piatra cerului, spînzurau în pulberea de cenuşă.

Mărgelele crunte sau senine din cutiile naturalistului, care a împăiat vultùrul, fabricate după natură, n-au putut să exprime în nicio nuanță căutătura fulgerătoare a tîlharului, izbit în pieptul lui Pătru, iar Pătru a zis, cu înțelesul instinctiv al cioplitorilor de statui din vechime:

— Să-i lăsăm, conaşule, ochii goi...

Ioniță

IONIȚĂ E UN COCOȘ. În toate vremurile gospodăria a trebuit să aibă un cocoș Ioniță; e o tradiție păstrată de la Costîna Bucovinei, unde Burzii și Macaveii din partea femeiască aveau întodeauna un Ioniță cocoș, ca turla castelelor franceze un *coq gaulois*, blazon purtător de noroc în bravură.

Cuțitele noastre nu se întîlnesc niciodată cu gîtul pasărilor din ogradă, și dacă tragediile ei, — dihòrul, ciuma, uliul și holera, — le cruță, ele mor lîngă noi de bătrînețe. Cucoana Zinca, Mademoiselle Flo-flo, Madame Sorel, Țuguiata, Bearca, Franțuzoaica...

Toți Ioniță ai noștri au fost numai albi, singura culoare îndătinată pentru numele de Ioniță, ceilalți cocoși, adeseori mai frumoși, neputînd dispune, după pravila casei, de numele lor împărătesc. Ei se mulțumesc cu poreclele ce vin în gură, potrivite cu penele și cu temperamentul: Verdele, Focosul, Nastratin... Că se amestecă actele de botez, că vine unul în locul celuilalt la firimituri, nu e mare lucru, căci, orișicum i-ai chema, ei vin și nepoftiți cu toții, val-vîrtej [...].

Un Ioniță pitic, de neam exotic, avea în coadă un fulg involt imens, de zece ori mai lung ca el. El venea la geamul meu cel dintîi, acum vreo zece ani, trimițîndu-mi cucurigul lui matinal, răsplătit cu o mînă de orz, păstrată într-o oală zmălțuită, pe masa de lucru a literaturii. Cu gușa plină, el mă mai saluta de două ori, a mulțu-

mire, şi se ducea să-şi vadă de treabă, nesuferind, ca un muşchetar, ca un alt cocoş să-şi rotească elegantele şi arìpile desfăcute împrejurul persoanelor lui feminine particulare. Acest Ioniță a insistat într-o seară să intre în casă cu un entuziasm nemaivăzut, a cîntat neobişnuit de accentuat, a dat cîteva ocoale gospodinei, s-a suit pe un dulap şi a murit acolo numaidecît.

Ultimul Ioniță, actualul, e de-o rasă cu picioroange, cu gîtul ca o jumătate de covrig, dezvelit şi roşu. Două barbete mîndre îi atîrnă decorativ, ca nişte urechi clăpăuge, de ciocul orgolios. Vitejia lui la început ne-a dat de gîndit: ne ataca din faţă şi din spate, după cum i se părea mai prompt. Îl căpătasem de la prietenul nostru Antonie, care ni l-a adus legat, ca pe un bătăuş. Într-o zi, bănuindu-l după penele tocate, l-am căutat de păduchi, şi, tăvălit în praf de piretru, l-am ţinut arestat două zile într-o cutie, cu capul scos prin capac. Tratamentul l-a înviorat şi, la largul lui, Ioniță a rupt din fesele tuturora cîte o fărîmă.

Dar, ajungînd la maturitate alţi cocoşi, Ioniță a mîncat în fiecare zi o bătaie, două, de la ei. Îşi abandonase nevestele, luate de cocoşii mai tineri, se resemna pe după cîte un colţ de casă, de unde ochea în van cîte o găină, şi, în sfîrşit, a intrat în bucătărie, unde s-a simţit mai bine şi mai sigur, dedesubtul maşinii de gătit, şi mai la cald. A făcut pace cu noi, şi o pisică doarme lîngă el, dimpreună cu o bibilică şi un cătel.

Iată-l, bravul şi prudentul Ioniță. S-a făcut bucătar, s-a îngrăşat. E fericit.

Miracole ovale

Aducînd din cotețe coşul cu ovale albe, imaculate, de alabastru şi opal, Floarea zise:

— Patruzeci şi două... Şi mai sînt şapte pe cuiburi.

Pătrunse de o chemare mistică, găinile îşi apără ouăle, făcute pentru Dumnezeu. Mîinile Floarei au de înfruntat pericolul ciocurilor, iritate de necunoscuta destinație a bijuteriilor din coteț, şi găinile de temperament şi de natură independentă, rupînd tradiția aşezămintelor confortabile, se duc să se ouă între bîrne şi surcele, ca să răspundă creației misterios... Ele se socotesc supuse unei puteri căreia noi îi slujim de simpli agenți hrănitori şi curățitori de găinaț. Dar entuziasmul lor de-a fi izbutit să satisfacă legea şi să se realizeze îl trădează publicitatea; Floarea ştie numaidecît, se duce, dă lemnele laoparte, fură oul şi-l pune-n coşul de nuiele. Politica pentru găini consistă în grija femeii cu fote să nu lase niciun ou pribeag în bătătură, prezența lui slujind, în ungherul unde a fost ascuns, de nucleu unui cuibar viitor, şi farsa, puțin onorabilă, dar eficace, a gospodarului, o complectează. Cu cincizeci de ouă de faianță, care țin loc de ouă adevărate, societatea ogradei se organizează după dorință, activitatea găinilor, seduse de suprafețe şi aspecte, e, fără să ştie, util amăgită, şi ritmul ouălor proaspete asigurat. Numai un profet, născut dintr-un ou excepțional, prea bine tăinuit ca să nu fie consumat la pahar înnainte de izbucnirea vocației, ar putea să explice găinilor lamentabila tragedie a oului zilnic făcut, şi zilnic pierdut,

şi reluat zilnic de-a capul. Dar asemenea profet nu se va mai naşte, şi dacă totuş s-ar putea ivi, el este numaidecît mîncat cu orez şi nu-i rămîne răgazul să turbure metrica şi să dea sfincterului găinii preocupări intelectuale.

— Pune, Floare, coşul jos. Ia te uită, Axinte, ai mai văzut aşa ceva?

— Cum să nu, domnule. Ouă! răspunse Axinte, ouă de găină! — Şi se uită nedumerit, voind să mă aducă la realitate din reveria în care mă socotea pierdut. — Le-aduse Floarea, de la cotețe...

Din cuvintele care le designează în vocabular, dau toate lucrurile pe dinafară, şi alcaloidele lor nu pot fi constrînse la încelulare.

— Vreau să spui altceva, Axinte... Şi nu ştiu...

— Dumneata să nu ştii?! se mîră Axinte.

— Cum te văz şi cum mă vezi, Axinte!

— Dumneata ştii toate, zise Axinte, sfiios în superstiția pantofilor cu şireturi, a pardesiului cauciucat şi a cărților necitite din rafturi.

— Afară de ceva esențial...

Cuvîntul «esențial» îi făcu intelectul să se bîlbîie, şi pleoapele lui Axinte clipiră precipitat, ca şi cum i-aş fi trecut peste ochi flacăra unei oglinzi de buzunar.

— Ia, o vorbă, Axinte, ca toate vorbele, fără niciun înțeles... Ca să nu zic «Dumnezeu să-l ierte» sau «Doamne miluieşte»...

Perfecțiunea oului şi facultățile unui intestin orb — te descurajează. Mintea şi cărturarul laolaltă nu sînt în stare să facă de la şaizeci pînă la două sute cincizeci de opere definitive şi egale în douăsprezece luni, ca găina, animate de un embrion de viață interior întreg. Poema e todeauna mai slabă decît năzuința, pagina nu e niciodată bună, şi viața trebuie zilnic remaniată.

Văzînd frunza şi iarba, am pornit şi noi de la frunză şi iarbă, cu visul de a construi măcar un singur mugure deplin, măcar un ou de furnică, douăzeci de cuvinte vrednice de albul hîrtiei, într-o viață de copist.

Şi nu s-a putut...

Ceasul rău

OCOLINDU-SE O VREME, cocoşii s-au găsit faţă-n faţă, brusc, la un colţ de casă. Răfuiala prestigiului ar fi putut desigur să mai întîrzie, dar acum niciunul nu mai este permis să dea îndărăt fără să-şi rişte reputaţia de spadasin. Unul venea pe la dreapta şi celălalt din stînga, fanfaroni, spirituali şi glumeţi, escortaţi de cîte zece cucoane. Dac-ar fi simţit la timp, se schimba toată împrejurarea. Un pretext: cîrdurile şi-ar fi ales un drum mai potrivit, fără să se cunoască nimic, şi cinstea profesională era salvată.

Explicaţia nu mai admite amînare, şi strămoşeasca vrăjmăşie a bărbaţilor trebuie lichidată. O regulă cavalerească porunceşte, într-adevăr, ca doi cocoşi să se măsoare numaidecît... Dar era timp şi de excepţii, mai ales că niciun cocoş nu este garantat, şi slăbiciunea nobilului adversar constituie o problemă. Ah! şi ziua era frumoasă, găinile se arătau drăguţe, primăvara era dulce... Ce-ar fi dacă, cedînd unui sentiment de prudenţă, ne-am face amîndoi nevăzuţi?... Tu te-ai face că te scarpini şi că ai uitat ceva, eu aş închide ochii... De la o distanţă suficientă, ne-am arunca o sfidare binevenită, — tu, de la miazănoapte, eu, de la sud.

Ce ticăloşie le-a putut trece cocoşilor prin cap! Faceţi loc!

Femeile, în scurteici de pene, se deteră deoparte şi, în mijlocul parterului de jupînişte, se desfăcu de la sine arena. [...]

Loc s-a făcut de-ajuns.

Opliţi puternici, împovăraţi de zale, de odăjdii şi pinteni, cocoşii se provocară, ridicînd fruntea şi dîndu-şi coifurile pe ceafă. După

datini, ei puseră ciocul la pămînt, ca doi luptători antici săbiile întîlnite în punctul vulnerant. Aprinseră ochii. Se învîrtoşară. Proptiţi în grinda pămîntului şi răzimaţi pe picioarele crăcănate, pentru păstrarea stabilităţii, orice s-ar întîmpla, ei deteră lupta.

Întîia năvală s-a isprăvit cu eleganţa amatorilor experţi, savanţi în demonstrarea subiectivă a unei figuri dificile, fără angajament personal. Un clăbuc de fulgi, o forfotă de sărituri fără desen, — şi ciocurile s-au aflat încă o dată vîrf în vîrf, precis, ca două stilete. Diamantul plăselei scînteià întunecat. Ura scăpărase.

A doua repriză, fragmentată în trimiteri de săgeţi în creste, nu dete rezultat. Combatanţii căzură în transa contemplării decorative. Numai arìpile, umflate şi desfăcute de subsuori, ca nişte scuturi, atingeau tîrîş, cu marginea, arena. O bravură leală nativă interzice atacul din spate şi lateral, iar cînd adversarul face înconjurul tehnic, cocoşul respectă pregătirea şi permite răgazul recompunerii pozei.

Al treilea act, parcurs într-o secundă, s-a terminat cu sînge. Pe lîngă ochi, se strecura, ca dintr-un baton de peceţi, un fir de mocirlă. Ceara galbenă a picioarelor era pătată cu carmin, şi croiala, cu o intenţie de stilizare florală, a crestei, fusese ştirbită. Pleoapa clipea şi rămînea închisă subt prelingerea de ulei a sîngelui fierbinte. Îndîrjirea jucătorilor nu mai admitea ca mìjloc decent şi unic de viaţă decît exterminarea. Preţul victoriilor definitive este vînătoresc: prin gaura craniului, învingătorul se împărtăşeşte cu creierul proaspăt al antagonistului bătut.

Al patrulea act nu l-am lăsat să fie dus la capăt de cocoşi, intervenind colaborarea prozaicului pahar de apă, în aristocratica dispută. Cocoşii au bătut din àripi, s-au întins, şi s-au depărtat cîntînd, fiecare cu trîmbiţa şi cu femeile lui.

O răzbunare

Am făcut deunăzi o mărturisire, hotărît să devin gazetar liric, şi m-am apucat să încerc. Am citit într-un manual de specialitate că poeţii îşi culeg lirismul ca urzicile, de unde îl găsesc.

Am onoarea să vă prezint astăzi pe Herr Gitzuk von Edelschwein. Nu vă emoţionaţi. Nu e vorba de un nazist, cu toate că la fizic ar părea reacţionar. În ce priveşte intelectul, asta e altăceva. Excelenţa-Sa, ca şi scribul prezentei tablete, nu a făcut nicio politică niciodată. Numai că, dintr-un păcătos de instinct necontrolat, păstrează calea proştilor, dintre cardinale, mijlocia.

La Nüremberg, niciuna din marile puteri nu l-a acuzat; dimpotrivă, el a participat la majoritatea aperitivelor locale. Nu e decorat şi n-are uniformă. N-are caschetă, n-are centiron, n-are teacă şi revolver la brîu. Indecentul umblă în pielea goală: e nudist, ca doamnele la Techirghiol. Nu e măcar un adept al principiului «Drang nach Osten», indiferent la «Kultur». E lipsit şi de concepţii, de idealuri. Cum a putut totuş să ajungă pînă la Bucureşti, arată că expansiunea la răsărit este oarecum în temperamentul lui.

L-am primit cadou. Că poţi primi în dar un nobil personaj, e neobişnuit. Unui gazetar liric i se întîmplă cîte toate. Mi l-a dat un inginer. E adevărat că prinţul, cînd l-am luat în gazdă, era mic.

Căutătura feroce şi energiile lui masive, îmi aduceau aminte pe Arminius, descris de Tacit, marele nostru strămoş prezumat, în *Anale.*

Nu le rezista nicio fruntarie, că le dărîma pe toate. Oricum le-ar fi asaltat, cu ceafa ori cu şoldul.

La ivirea primei zile de vară, cînd se auzeau prin azur cocorii, ne-am pus de gînd să-l scoatem la plimbare şi să-i dăm o iluzie de fericire: însă cu mare frică despre ce ar fi putut să se întîmple la întrezărirea razelor de soare, am operat cu prudenţă.

Era evident că năzdrăvanul se va comporta ca un bolid, că va răsturna toată familia, că va trece prin ziduri şi prin pereţi ca o explozie, şi că ne va prăbuşi gospodăria.

În consecinţă, ne-am armat cu scule contondente, am studiat o strategie de stat-major bine organizată şi i-am dat prinţului drumul pe uşe, atacîndu-l din spate cu hauniri şi stridenţe. Vlăstarul locuia într-un coşar, pe care-l făcuse cum se zice la Urziceni: harcea-parcea. Îl aşteptau reteveiele, ca la jocul de golf, dispuse în careu.

Fulgerat din toate părţile de lumină, Gitzuk a rămas un moment năuc. Nu mai văzuse aşa ceva. I se părea că este la teatru şi că se reprezintă *Electra* tradusă după original.

A sărit brusc, dintr-o bucată, şi a pornit-o ferm.

— După el!

Încolţit, Gitzuk s-a uitat la noi adînc: era fioros.

— Să ştiţi că nu ne mai face nimic! a zis cineva.

Ba ni se părea că se sperie el de noi.

Atunci i-a venit Paraschivei o idee. S-a apropiat pe nevăzute de Gitzuk şi l-a atins, *à tout hasard*, cu o scărpinătură între urechi. Gitzuk a stat. I-a plăcut şi a mai cerut. Mîna Paraschivei dînd de mijlocul spinării, Gitzuk a îngenunchiat, s-a culcat pe o parte, s-a întins voluptuos, cu indicaţia să fie atins şi pe burtă. Ne-am aruncat ciomegele şi i-am aplicat lui Gitzuk un masaj sistematic, rezervîndu-ne fiecare un sector. Eram patru, — Gitzuk a leşinat între delicii. Pe urmă s-a luat el după noi, s-a trîntit, nu ne-a mai lăsat să ne vedem de treabă. Ne aştepta, ne provoca. Simpatia lui totală e consacrată însă Paraschivei, îmbrăcată în capot albastru. Într-o jumătate de oră, el s-a

familiarizat, ca un pictor, cu toate culorile, preferînd, ca un expresionist, albastrul.

Nu e greu de aflat că Gitzuk e un porc. Un porc adevărat, incult, dar un porc distins, artist şi sentimental. La două mii de ani după înfrîngerea lui Varus, Arminius a fost învins, în ipostaza lui actuală, cu două silabe de valah şi cu o frecătură. A fost asimilat. Latinitatea e răzbunată, în punctul de pe planetă Mandravela.

O numărătoare

A NUMĂRA E O FACULTATE superioară simțului de a deosebi? Unele triburi, scria un explorator, nu aveau cuvinte pentru numerele dintre unu și zece, dar numărau unu, unu, unu, grămădind launloc cîte zece sau o sută de nuci de cocos sau de colți de elefant, apreciind, probabil, numărul prin volum. Țăranii noștri au căpița de paie, znopul de coceni, cioacla de lemne.

Pare că a deosebi e un simț de substanță, pecînd a număra, a numerota și a aduna sînt facultăți de mecanică simplă, ca bătutul cuielor cu ciocanul, ca zmulgerea cu cleștele, ca spargerea lemnelor cu toporul. Totuș animalele și pasările pot să deosibească și nu știu să numere. Se pare că «a ști» nu este în funcție de «a fi în stare».

Găina nu știe niciodată cîte ouă se ouă și cîți pui au ieșit după clocit. Numărul celor trei săptămîni și o zi, cîte-i trebuiesc să scoată minuscùlele minuni de borangic, e constant, invariabil și precis, ci se pare că nu-l cunoaște cloșca, doar instinctul, inconștientul, misticismul ei.

Din patru cloști, una a scos douăzeci și doi de pui, și cea din urmă patru, din acelaș număr de ouă. Ca să le repartizăm pedagogic, egal, am trecut, noaptea, la o cloșcă fără pui mulți, puii de prisos de la alta. Dimineața, niciuna din ele n-a simțit că i s-au înmulțit sau împuținat. A fost însă de ajuns ca doi pui albi să-i calce uneia în catran și să se întoarcă negri în cîrd, ca să fie repudiați. Cu ei intrăm într-altă problemă a psihologiei și a milei, niciuna din cloști nemaiprimindu-i în circumscripția personală.

O purcea fătase cinci purcei. Numărătoarea nu era mai dificilă ca la zuluşi, iar numărul de cinci nu se mai socoteşte, fiind uşor de cuprins cu ochii. Purceaua putea să gîndească simetric: am doi la dreapta şi doi la stînga, şi în mijlocul lor unul. Memoria ochiului a slujit tuturor popoarelor primitive să construiască dòlmeni şi bordeie, prin imitaţie. I-a murit scroafei un pui: nici n-a simţit. I-am mai înstrăinat doi din patru: nu a ştiut. Ea îşi oferea plosca ţîţelor cu aceeaş linişte ca tuturor celor cinci.

Căţeaua Fetiţa suferă dacă, după principiile lui Maltus, îi furăm puii. Trebuie să-i lăsăm cel puţin unul, şi nu mai e îndurerată. Îl păzeşte împotriva tuturora: a factorului poştal, a încasatorilor, a vizitatorilor necunoscuţi. Nouă, scîncetul ei, melancolia ei ne face imputarea: «Unde-s copiii mei?» şi ne cere să consolăm cu litanii, repetînd mereu: «Fetiţa, Fetiţa tatii, Fetiţa mamii», şi se răstoarnă să-i punem mîna pe tetinele nesupte.

O experienţă tragică am făcut cu pisica Alba, cea mai fină şi mai aristocratică din cîte am avut în aproape şaptezeci de ani. Socotind-o indiferentă la progenitură, i-am luat puii după naştere îndată. A dispărut zece zile. O credeam sfîşiată de cîini. A unsprezecea zi am găsit-o tîrîndu-se slăbită, să guste apă, lîngă fîntînă. Căutătura ei de aur ajunsese haotică. Am pus-o acasă într-un cuib, în care a murit a doua zi.

Nu ştiuse să numere, dar putea deosebi între «a fi avut» şi «a nu mai avea».

Pisica

A INTRAT ACUM DOUĂ LUNI, în casă, cu tihnă şi simplicitate. Venea întîia oară, şi totuş s-ar fi zis că a mai fost şi că-i aparţinuse ceva din casa noastră, atît de familiară îi era căutătura galbenă, atît de sigur pasul, mut şi lin, cu care îşi ducea catifeaua siluetei prin odăi. Împărăteasa pămîntului întreg nu putea să aibă o gleznă mai fină, o linişte mai princiară, o stăpînire de sine mai liniştită şi un stil mai suav decît pisica noastră streină.

— De unde vii tu, neagră ca bezna tare şi suplă ca o ceaţă din întunecime, şi cum s-a întîmplat să-ţi alegi tocmai căminul nostru sălaş? Ai mai fost vreodată pe la noi, pecînd lipseam, în timpul somnului nostru, sau al călătoriilor noastre pe lacurile dintre trestii? Cum de-ai nimerit aci? Poate că te-a trimis cineva, pe care nu-l cunoaştem şi care se gîndeşte la noi...

— Miau! răspunde pisica, şi luminile de aur ale ochilor ei lunatici se ridică spre noi, cu ştiinţa că ne întîlnesc privirea. [...]

— Fiindcă venişi neaşteptată, fii binevenită, mîţă. Uite sofaua: ţi-o dăruiesc. Uite oglinda, în care ai să te găteşti. În farfuria de porţelană cu două vişine de zmalţ, vei avea un izvor de apă pentru guriţa ta, ca o foaie de garoafă palidă şi roză. Copiii ţi-o vor umple în fiecare zi cu doniţa lor de cristal. Uite şi copiii...

— Miau! răspunde pisica, miau!

Blana-i de lutră se desface de-a lungul şi, începînd cu tîmpla şi sfîrşind cu sfîrcul cozii, trece de cîteva ori şi se întoarce, frecîndu-se caldă de picioarele copiilor, goale pînă la genunchi.

Baruțu, care n-a mai văzut pisică, e mișcat adînc, și Mițura, care a mai văzut pisicile pestrițe, e impresionată de culoarea ei negru-n negru, de mînușile de velur ale labelor, moi ca niște pensule de pictură. Bunica știe mai multe lucruri adevărate ca noi, și tîlmăcește pisica și culoarea ei, purtătoare de noroc.

Pisica nu a mai plecat. Pe o perină ușoară, de mătase, ca o umbră cu broderii de fir, ea doarme zi și noapte, ca și cum trebuie să se odihnească toată viața de grelele corvezi, pe care le-ar fi îndurat din răsputeri într-altă existență. Și pentru că noi muncim fără nici răgaz, ne bucurăm că putem adăposti idolul inefabil al repaosului și al lenei surîzătoare, în gospodăria noastră de unelte. Camera unde doarme pisica ne-am împodobit-o cu moaștele noastre de preț: candela, cărțile, icoanele, amintirile de la bătrîni, ceasornicul cu bătaia rară, de dom, preșurile de lînă tărcată, ca niște drumuri scurte, boite cu soare. Un ciucure de borangic al șervetului mesii gîdîlă urechea pisicii, oprită ca un fluture negru pe tîmpla ei cu mustăți.

— De ce face așa pisica?

— Toarce ca fusul și ca marea, cîntă ca vîntul, șuieră ca grîul. Așa bocește pădurea, așa curge apa, așa geme salcia și bombăne furtuna. În somnul ei, cu auzul la pămînt, mîța ascultă lăuta lumii, care cîntă pretutindeni, în cele de sus și-n cele de jos, în prăpastie și-n piscuri și-n creasta Tăriei, și visul ei se aude ca un ecou al murmùrelor din țărînă și ape...

Duminică

FIECARE MÎȚĂ, cîine și pasăre din ogradă are dreptul la o biografie și la un necrolog. Persoanele necuvîntătoare participă la istoria universală a gospodăriei cuvîntătorului cu slove și la poezia vieții urzită pe un petic de grădină, din bucurii delicate și întristări. A murit un cîine, a murit pisica albă, o vrabie a căzut din streașina casei, încercîndu-și aripa plăpîndă în văzduh, ca înnotătorul hotărît să înfrunte oceanul cu pieptul. Porumbielul șchiop, vindecat cu chirurgia domestică, în zbenghiuri de aur violet, presărate pe fulgi, pribeag, înfrînt, aruncat de o furtună între cotețe, a fost primit de semenii lui samariteni ca un strein bătut de năpastă. E fetiță. Iată cloșca mare, urmată de o caravană de borangicuri și gheme cu cioc: merge la pas, cu un pui în spinare, ca o cămilă mînată de un beduin minùscul, alb, așezat pe cocoașe.

Din pliscul unei zburătoare a căzut miracolul egiptian al unui scarabeu verde-metalic, o bijuterie de zmarald. E cea mai neașteptată frumusețe exotică, adusă poate de un curent din sud, de pe la Memfis, tocmai pînă în grădina noastră. Uneori ți se pare, cînd se încurcă vînturile deasupra caișilor cu portocale imitate, aninate prin frunză, că aroma uscată a pămîntului de Bărăgan se împînzește cu parfumele Arabiei și Smirnei și cu șoaptele de noapte ale marelui Sfinx.

Ghionoaia cu zborul scurt, pestriț, fuge din pom în pom, și, agățată vertical pe trunchiuri, ca o scoabă, ciocăne coaja după gîze, mutîndu-se-n sus ca un atlet de o șchioapă pe prăjină. Dintr-un zarzăr răspunde și întreabă părechea ei, ghionoiul, soțul de toată vara și de toată iarna al căsniciei dintr-o scorbură de undeva.

Un păianjen nu poate să iasă dintr-o apă: trebuie ajutat să scape. A scăpat. I se cade... Confratele își scoate din suflet mătasea, pe care se ridică peste sine, peste făptura lui de pămîntean. Un vîrtej de epistole albe vine din cer: tot porumbieii, — și dedesubtul lor, stîrnite de o legănare, se-apropie de crini, dezlipite, timbrele în stol ale plicurilor trimise mînăstirilor de albine de Cel-de-Sus: fluturii, — ștampilați cu vărgătura neagră. Unul e albastru.

Umbra foilor de nuc aduce a mîros de tămîie, și-n vișinii negri au mai rămas cîțiva cercei atîrnați, cu boaba șlefuită, de rubin.

Îl vezi cum sare ăla? Pune mîna pe bondoc! Te-a păcălit greierele pătrat. Uite-l, te așteaptă mai încolo. Vrea să se joace cu tine.

Da, e-adevărat, e ora de-nserat. Cîte una, ies cucuvăile gingășe din firidele coșurilor de fum. E o familie de cinci, — s-au înmulțit și încep să ne cunoască și copiii lor: niște pisici cu capul turtit, ca niște călugărițe cu comănac, cu ochii galbeni, cu aripi grele de catifea, cu zborul molcom și pitit.

Evenimentul zilei e puiul de găină orfan. Născîndu-se negricios ca un harap, de altă semințe, maică-sa nu a vrut să-l primească. Lui nu i-a fost încuviințat adăpostul aripilor ei calde, ocrotitoare. Încercînd să se cuibărească laolaltă cu frații lui, a fost alungat de cîteva ori din cetate, și sta, singuratec și rătăcit, lîngă o mătură care nu l-a refuzat.

— Nu e nimic! a strigat Paraschiva.

L-a luat de jos și l-a pus în sîn. Nu mai piuie și se simte bine lîngă țîța rotundă, din care au supt altădată și puii ei omenești.

Vorbiți mai încet, că puiul doarme, cu capul culcat pe dantelă...

Lăptăruș

CASA FAMILIEI era clădită, ca un schit, în fundul unei grădini de pomi, cu cîțiva stupi risipiți în livadă. Un drum interior, de crîșmărese, cu floarea de douăsprezece culori, croită din postav vegetal, ducea, printre boancele portocalii și garduri de zăbrele, de la poarta mare pînă la porțile mici. Ca să fie deschise, trebuia tras clopotul din stîlp, așteptat lătratul cîinilor, glasul din pridvor: «Cine-i acolo?» și momîia lui Petre, șchiopătată de lene, cu cazmaua pe umăr și bombănind de un necaz inexplicabil și permanent. Gura lui Petre, născută strîmbă, mesteca toată vremea și rîdea fără socoteală.

Cineva sunase odată la stîlp, acum vreo zece ani, de dimineață, o jumătate de ceas. Petre era în serviciul gospodăriei demult: sta ce sta, cerea dreptul lui și pleca. Se întorcea după un timp, zdrențuros și murdar, afirmînd: «M-am învățat cu dumneavoastră și nu mai am rost nicăieri». — «Bine, Petre», era răspunsul, și numaidecît îi părea și rău că s-a întors. «Dacă te căiești, du-te cu Dumnezeu și te-i mai întoarce altădată», și iarăș nu-i mai părea rău cîteva minute.

Îl ținea pe om la poartă pentru că era cu căciulă.

Sunase un sătean cu o găleată mică, un începător în meseria de lăptar. Săteanul își cumpărase o vacă și căuta, stîngaci, mușterii. Intra întîia oară cu marfă în București și venea de la doisprezece kilometri pe jos, visînd un faeton, un cal vioi și o baterie de găleți licăritoare.

— Faceți-mi safteaua... N-am mai vîndut la nimeni pînă azi...

Sfiiala lui ne-a plăcut, și nu puteam să nu-l ajutăm să calce cu dreptul.

— Dacă ne aduci lapte bun, te faci lăptarul nostru și vii în toate zilele... Zici că ești om sărac și că ai doi copii — să-ți trăiască! Te-ai gîndit bine să-ți faci un venit. Dacă ești om cinstit, ți-ai ales o meserie bănoasă.

Omul își începea negustoria cu un surîs, arătîndu-și de subt mustață un rînd de dinți frumoși, ascunși de buzele fine.

— O să vedeți!

Vedeam întîi un gospodar îngrijit. Cămașa-i albă, cu gulerul prins într-un nasture roșu de sticlă, îmbrăcămintea curată, din țesătură de casă, ciorapii de lînă întinși subt genunchi, bocancii bine încălțați, căciula nouă. Lăptarul nu mai era un om sărac, dacă avea mîinile și deșteptăciunea dibace.

— Cît îți dă vaca pe zi?... Avem și noi o vacă, năzuroasă ca o cucoană. O ținem de patru ani, și nu dă nimic. E prea buiacă...

— Vreo zece chile...

Asta făcea tocmai o sută de lei, pe care îi mînca pe jumătate vaca. Ce mai rămînea pentru osteneală?

— Mi-e destul, spuse lăptarul. Dacă dă Dumnezeu să-l vînd pe tot, sînt mulțumit.

Vedeam și noi un om mulțumit cu puțin, și asta ni l-a făcut și mai simpatic.

— Știi ce? Lasă-ne azi cinci litri, că mai punem și la prins.

Surîsul frumos al lăptarului se mai ivi o dată. Petre, ca să se afle în treabă de-a surda, se uita la el.

— Te învăț și eu ceva, spuse Petre. Să faci dintr-o vadră două. Ai grije să treci pe la fîntînă...

Lăptarul se roși posomorît. I se cuvenea o compensație sufletească.

— Nu te supăra, Lăptăruș, zise gospodina, găsindu-i numele potrivit, care i-a și rămas. Băiatul vrea să glumească... De ce nu-ți

tace gura, Petre? Aş vrea să-ţi umble mai bine mîinile decît ea. Ia să vedem, cînd ai să mai pleci o dată de la noi, o să fii în stare să-ţi cumperi şi tu o vacă şi să te duci şi să te întorci în fiecare zi cincisprezece kilometri, cu noaptea-n cap la tîrg?... Slujeşte de zece ani la noi, are tot ce-i trebuie şi nu şi-a pus deoparte un ban...

Lăptăruş zîmbi, bucuros că se vedea preţuit.

După două săptămîni, a venit cu lapte nevasta lui Lăptăruş, legată la cap cu basmà neagră, în papuci cu nitel toc şi îmbrăcată cu simplicitatea femeii simţite. Toate pînzele şi hainele de pe ea erau ţesute de mîinile ei nervoase. Era o femeie sprintenă, pieptănată cu cărarea pe mijlocul creştetului, şi părul avea luciul spălatului des. Bărbia osoasă, gura strînsă şi chipul tras dovedeau, ca şi trupul, zvelt în fustă, rasa bună. Nevastă-mea s-a uitat la gleznele subţiri...

— Ce neam frumos de oameni sînt sătenii noştri, mi-a şoptit nevasta.

— Repeţi ce ţi-am spus cînd te-am luat pe tine...

Trecuseră peste căsnicia noastră douăzeci de ani, din treizeci şi doi cîţi s-au făcut, şi harnica mea ţărancă de odinioară, din Costîna, subţire pe vremea ceea ca o helge, dedesubtul brîului încins pe şolduri, a mai crescut.

— Lăptăruşii noştri au şi ceva sînge răzleţ. Mi-a spus el că sînt pavlicheni... Nu-ţi zbîrci nasul de atîta lucru... Ai făcut şi tu ce se cheamă o eroare ştiinţifică... Atîta pagubă... Rasa nu-i todeauna pe neam, ci de multe ori după om. Şi pe la voi, răzeşii, e cam aşa. Numai că voi, ai naibii, sînteţi toţi boieri, despicaţi ca dintr-o tulpină, ca florile de liliac. Panaş violet lîngă panaş violet...

— Faci atîta vorbă, zise nevasta, de la o «ocă» de lapte. Pe voi, cărturarii ăştia, cum vă pretindeţi, v-a stricat învăţătura...

Adevărat. Pentru că a crezut că ar fi jignit în mine o diplomă, şi ca şi cum m-aş fi supărat vreodată pe ea, mi-a pus numaidecît o pupătură la ureche... Asta face orişicînd bine, chiar în bucătărie şi chiar după douăzeci, şi mai tîrziu, după treizeci de ani de căsnicie.

Însemnează că ți-a rămas nevasta tînără și voioasă și că te iubește... Copiii aveau numai cinci și patru ani. Erau de față, cîrni amîndoi, au rîs cu poftă și au cerut să fie sărutați și ei.

— În casa asta nu mai poți face nimic, zise nevasta, îmbucînd din obrajii lor, cam de pe subt bărbie.

După cîteva luni, Lăptăruș a mai cumpărat o vacă și i-am dăruit și noi vaca noastră, pe care o căpătasem și noi. Lui Lăptăruș nu i-a venit să creadă, văzînd ieșind din grajd pe Joița. Se mira că nu se mai isprăvește, de lungă ce era.

— Dar te jur pe ce-ai mai drag, să nu o vinzi niciodată, să nu o înstrăinezi. E de la noi de-acasă, zise gospodina cu patriotism regional și parcă Joița noastră ar fi făcut parte, într-adevăr, pentru toată lumea, din familie, ca pentru noi.

Vaca venise de pe la Rădăuți, din vacile unchiului Burdea, care ne-a trimis-o, odată, de Paști, cea mai chipeșă din vitele lui, fără să știe că-i seacă laptele pe drum. Mai avusesem din partea locului și un voinic de taur, pe care nu l-am putut stăpîni multă vreme. Nu putea să sufere cioarecii ardelenești, strînși pe pulpele dindărăt, mai ales cînd pulpele erau prea lătărețe. Pe un ungurean, pe care îl cam ghicise, rumen și bine îndesat, din gospodărie, l-a luat într-o bună zi în brațele coarnelor, cu fruntea, de subt șezut, și l-a mutat peste uluci, la un vecin.

Pe furiș, Bombeș da în taur cu latul lopeții de băligar, și nici Joița nu-i recunoștea autoritatea, încredințată că trebuia disprețuit. Lua în zeflemea tot ce voia să facă, scrutat de căutătura taurului cruntă. Ea se apăra de poruncile lui Bombeș, cu cornul. Cînd îi punea, pe înghesuite, ghiontul în șale, Joița îl zvîrlea cu copita de dindărăt, și l-am găsit pe Bombeș, odată, la un muget de chemare al vacii, luptîndu-se într-o putină, din care nu mai putea să iasă, cu picioarele și brațele afară și zgîit. A fost nevoie de toată familia ca să fie zmuls jerpelit din doage.

— Nu vrea să se lase să o țesăl, se văieta Bombeș, frecîndu-se cam peste tot.

— Ia te uită cum se lasă la mine, răspundea gospodina. — Subt peria de sîrmă, Joița se încovoia ca o pisică, arătînd unde trebuia scărpinată mai mult. — Mai bine primenește ieslea, că pute.

Apropiindu-se cu furca de vacă, Bombeș a mai primit un vîrf de corn în burtă.

— Ce ți-a făcut, Joița mamii? Spune-i mamii ce ți-a făcut.

Vaca și-a ridicat grumazul, a mugit și a spus.

— Asta nu mai e vacă, e dracul, cocoană... Vorbește ca un om. Eu nu mai stau, mă duc, că și-au pus amîndoi de gînd să mă deznoade.

Bombeș se ferea de ochii taurului, care, înțelegînd situația, îl încremenea cu o sumbră căutătură hotărît.

Plin de rotunzimi peste tot, sănătos ca o buturugă și trîntor, pecît îi plezneau bucile, la pleoape, de rumeneală, Bombeș rîvnea la uniforma cătăniei, convins că nu o să aibă de făcut nimic și că o să dea din trîmbiță toată ziua.

Pe taur, botezat Bourul, îl dăruisem, tot cu jurămînt, unui vardist, care s-a retras cu el acasă, prin văile Buzăului, de unde ne-a scris ani de zile că taurul îl procopsește. Se făcuse mirele ținutului, și țăranii se cinsteau să și-l încuscrească.

Cu Lăptăruș, Joița s-a dus parcă l-ar fi cunoscut decînd era vițică. Numai din poartă și-a întors o dată capul, drept urare: «Să vă găsesc sănătoși!», iar noi, familia, i-am trimis cu brațele ridicate, ca după un tren, salutări. În mîinile lui Lăptăruș, Joița s-a hotărît să se și mulgă.

— E simțitoare ca vacile armeanului din Zaharești, spunea Paraschiva.

Un mare proprietar armean, din mulți pripășiți prin Bucovina, ajunsese, an de an, cu moșia lui, răsluind grădinile cu plugul, pînă în casele locuitorilor, datori la el cîte un sac de porumb. Ținea patruzeci de vaci și un văcar din sat. Ce-avea omul ăsta, că vacilor le plăcea. În ciuberele grajdiului laptele curgea ca din izvoare. Armeanul făcea

unt şi brînză şi-i creştea necontenit averea. Prost plătit, văcarul Gavrilă a cerut o simbrie mai mare, şi armeanul l-a dat afară. Gavrilă şi-a mîngîiat vitele, le-a spus ceva de la inimă, vacile l-au simţit că se desparte de ele, şi laptele s-a oprit.

Era pe vremea Austriei, şi armeanul, bucurîndu-se de trecere mare, din prìcina avuţiei, s-a dus la jandarmerie, plîngîndu-se că Gavrilă le-a furat vacilor laptele şi le-a vrăjit. Nemţii au rîs de el, armeanul s-a supărat şi, în cele din urmă, văzîndu-şi cireada zăprită, a trimis să vie Gavrilă şi i-a dat de două ori mai mult decît ceruse. Vacile au dat un muget de bună întoarcere şi s-au pus iarăş pe lapte. A intrat în staul fluierînd, le-a strigat pe nume... Sta de vorbă cu vacile, le cînta legănat şi le zicea, fiecăreia, «dumneata». Le răsfăţa lin cu ţăsala, dormea între ele, le spunea poveşti şi, în schimb, vacile îi dădeau tot avutul lor, de mărgăritar. Dacă stăpînul ori vre un argat se întîmpla să intre în staul «stropşindu-se», numaidecît Gavrilă îi alunga. Nu era voie să strige nimeni. Cu vacile lui Gavrilă trebuia să vorbeşti frumos.

Lăptăruş avea, mai tîrziu, douăzeci de vaci şi trei copii. Venea cu faetonul, cu căldările mari, şi ne aducea, nouă, un lapte într-un bidon deosebit, de la aceleaşi ugere în fiecare zi. A cumpărat pămînt, s-a înstărit şi, bunul de el, a crezut că i-am purtat noi noroc. Pusese şi zarzavat şi ducea legume proaspete pe la case. Cu caii şi cu plugul lui da primăvara o arătură şi peticului nostru de cîmp. Nevasta i se făcea tot mai frumoasă, belşugul intrase darnic în bătătura lor, şi Lăptăruşii începuseră să capete o distincţie şi o ţinută pe care o aveau şi în sînge, dar pe care obişnuinţa cu averea le întreieşte.

Odată, Lăptăruş nu a venit patru zile. Venea de zece ani la noi, şi anii noştri de căsnicie crescuseră la treizeci. A cincea zi a intrat în bucătărie, neras şi cu zăbranic la căciulă. Îi murise nevasta...

— Cum se poate?... Nu părea să aibă nimic!... Sărmana femeie!... O femeie aşa de iscusită!... Ce-a avut?

— Ce să aibă? — Diagnosticul ţăranilor e lapidar. — Păcate muiereşti... S-a înnegrit... A luat-o cu frig... Nu ştiu cum s-a spuzit, că ardea ca focul... A cerut să vie preotul, noaptea, să o-mpărtăşească...

Lăptăruş era ca un stejar prăbuşit. Nevastă-sa îi fixase un ideal de femeie, care nu mai putea să fie repetat. Avea trei copii fără mamă...

— Nu mai există, plîngea Lăptăruş.

O necesitate care vine odată cu averea îl silea să se exprime în limbaj ales.

Cîteva luni l-a ajutat soacra. Nevasta, la patru dimineaţa, curăţa cu argatul grajdiul, da la porci, mulgea vacile, punea laptele în gărniţile spălate şi lustruite ca oglinda, pecînd Lăptăruş pregătea meticulos factonul de plecare, întodeauna curat, spălat cu apă multă, frecat cu unsoare, primenit cu paie noi.

La un an şi-a luat a doua nevastă.

— Mi-a adus-o tot soacră-mea, că o cunoaşte, spunea Lăptăruş, cu ochii în pămînt. N-am avut ce să fac, despre copii: unul de paişce, unul de doişce, altul de cinci...

— S-o aduci să o cunosc şi eu, zise gospodina.

Destul de înţolită, dar greoaie, deşi mai tînără, a doua nevastă a lui Lăptăruş nu putea să semene cu cea dintîia. Gospodina i-a dat cîteva sfaturi.

— Vezi dumneata, e vorba de copii: să-i iubeşti ca pe ai dumitale... Lăptăruş mi-a spus că eşti desfăcută de întîiul bărbat şi că ai şi dumneata un copil, — să-ţi trăiască.

— Era un beţiv... Venea beat şi mă bătea...

— Lăptăruş nu bea. Nu ştie nici să bată. Nu l-am auzit nici iuţindu-se, necum înjurînd. E un om de toată isprava. Îl cunoaştem de zece ani şi îl iubim. Ai mare grije de copii, să nu faci între ei deosebire...

A fost o nenorocire... Fă-l să uite... Pune bunătate în tot ce faci. Fă-i şi pe copii să uite că au avut o mamă, care a murit...

Ea primea poveţele în silă. Nu o interesau prea mult.

După alte cîteva luni, Lăptăruş nu se mai rădea deloc, îi creştea iarăş barba, dăruită amintirii nevestei. Şi-a pus şi zăbranicul din nou la căciulă. Cămaşa nu-i mai era proaspătă. Hainele-i erau cocoloşite, încălţămintele cojite, faetonul stropit, roţile încărcate cu noroi învechit.

— Vezi de Lăptăruş, i-am şoptit gospodinei. Pare demoralizat. Mai stai cu el de vorbă. Mi se pare că a nimerit-o prost. Se gîndeşte din ce în ce mai mult la nevasta lui adevărată, şi asta înseamnă că începe să moară şi el. O femeie divorţată, care mai are şi un copil, înţelegi... Două Betleeme într-un staul... nu merge...

— Cînd vine mîine dimineaţă lăptarul, să-i spui să mă aştepte, Floareo.

A doua zi, Lăptăruş a fost oprit în bucătărie. Cu un tibişir bont şi ajutat de scoaterea vîrfului limbii, se silea să desineze corect pe latura uşii, în alfabetul clasic al lăptarilor, covrigul care contabilizează litrul şi linia jumătăţii.

— Bună-dimineaţa, Lăptăruş...

— Sărut-mîna, cucoană...

— Ia stăi colèa, jos, şi să bei un ceai, să te încălzeşti!... Să nu mai îmi spui «dacă nu vă deranjez». Vorba asta de ciocoi nu le stă nici cioclovinelor bine... Ai ceva pe inimă, Lăptăruş...

Ochii lui Lăptăruş se umplură de lacrimi... Lăptăruş luase încă de mai demult frica Paraschivei. Ea nimerea uneori atît de exact, că ne zăpăcea şi pe noi instinctul ei de vrăjitoare. Ştia, fără să ştie, lucrurile ascunse, şi le spunea cu inocenţa şi sinceritatea cu care îşi cleatină grîul spicul şi şoptesc frunzele revărsate ale popuşoiului înnalt.

— Hai, Lăptăruş, vorbeşte...

Lăptăruş tăcea, uitîndu-se speriat, ca şobolanul încolţit.

— Nu ştiu să fi avut ceva de tăinuit de dumneavoastră, zise în sfîrşit Lăptăruş, dar din ochii lui înghețați, ca din pleoapele oarbe ale unei statui de bronz, curgeau două rîuri de lacrimi.

— Ai nemulţumiri în căsnicie?

— Ce să zic, nemulţumiri nu aş prea avea... Îşi vede de treabă, spală, găteşte... Mi se pare, v-am spus că a mai ţinut un bărbat...

— Şi că are un copil de la el...

— O fetiţă...

— Copiii dumitale ţin la ea... ca la o mamă...

— Nu pot să zic că nu ţin... dar ca la o mamă... nu prea... Cei mai mari îşi aduc aminte de Dumitrana... dar cel mic... are cinci ani... Păcatul meu, că îl răsfăţ mai mult, seamănă cu Dumitrana leit...

— Ce să facem cu copiii, dacă nu să-i răsfăţăm? zise Paraschiva.

— Caut să-i fac pe plac, că este mic... ăl de paişce şi ăl de doişce s-au făcut mari şi acum se înţeleg împreună: n-am atîta grije de ei, că se mîngîie unul pe altul... şi se mai duc şi pe la Dumitrana... la cimitir. Dar ăl mic, vedeţi...

— Te temi de cel mai mic şi nu te temi de cei mari...

— Să vedeţi... Nu o ascultă ăsta micu... Se ceartă cu ea...

— Aşa sînt copiii mici... Lăsaţi-l în pace pînă-i vine minte...

— Cum să nu-l las, mînca-l-ar tata?... Nici vorbă că-l las... Dar are nişte vorbe... că te seacă la ficaţi... Parcă nici n-ar fi copil... Şi, vedeţi, asta o îndîrjeşte...

— Ea nu ştie să-l ia cu binişorul?

— Nu zic... e blîndă... dar, să vă spui drept, nu-i ca Dumitrana...

Lacrimile, ce şi le oprise pe buzele ochilor, nu şi le-a mai putut ţine Lăptăruş. Un geamăt viscoli pe subt lacrimile lui.

— E departe, cucoană, departe...

Paraschiva simţi că inima lui Lăptăruş nu va mai fi bună de nimic toată ziua şi-i păru rău că i-o zgîndărise.

— Ascultă, Lăptăruș, nu e bine să plîngi și să oftezi, că ți se usucă sufletul, și copiii au nevoie de el... Ce-a fost a fost, nu știu de ce a căutat Dumnezeu să vă despărțească, dar bărbatul e bărbat, și gîndește-te înnainte de toate la copii...

— Așa am zis și eu... ce-o vrea Dumnezeu... Dar nu plîng dinaintea lor... mă duc la vite, cînd îmi vine, și-mi dau drumul acolo... Cîte-odată, cucoană, trebuie să plîng, nu se mai poate...

— Ești un om bun, Lăptăruș... să-ți ajute Dumnezeu...

Lăptăruș era preocupat de la început de un gînd, care nu se strecurase încă în vorbirea lui cu Paraschiva și care îi da tîrcoale.

După o tăcere, zise:

— Ce m-ar durea mai mult vă spui dumneavoastră... Dacă aș afla că scoate din casă...

Bănuiala că-l fură nevasta nu mai era o bănuială... și a rămas fără răspuns.

— Bietul Lăptăruș! zise nevastă-mea în pauză, ca să umple un gol de neputință de pardosit cu alte vorbe...

Lăptăruș se apropie, șoväind...

— M-a bătut Dumnezeu, cucoană, dacă vreți să știți... Îndur acum toată pedeapsa.

— Vai de mine, Lăptăruș, dar ce să aibă Dumnezeu cu un om bun ca dumneata? Să-ți iasă asta din cap.

— Tocmai asta îmi intră în cap din ce în ce mai mult... Am jurat... am pus jurămînt... și nu m-am ținut...

— Ce ai jurat? Ce jurămînt ai pus?... I-ai jurat Dumitranei că n-ai să te mai însori? — I se părea Paraschivii că judecata lui Lăptăruș se împleticește.

— Nu...

Lăptăruș se uita în jos și nu-și dezlipea privirea din dalele de piatră ale bucătăriei. Distrat de contrastul regulat al pătratelor negre, împărechiate cu pătratele albe, ca pe o masă de șah, el se ducea cu ochii pe zigzagul geometric pînă la părete și se întorcea pe rîndul următor.

Le număra, fără îndoială, automatic și absurd... Tăcerea se făcuse lungă... Se auzea tictacul ceasornicului de pe dulapul cu vase, ritmat ca și mozaicul de plăci, pe care alunecau ochii lui Lăptăruș. Paraschiva nu mai știa cu ce să o întrerupă.

— Nu aș fi dat-o, zise Lăptăruș, urmînd cu graiul o idee ce-i colinda în gînd. Martor mi-e Dumnezeu...

— Ești ostenit, Lăptăruș, muncești prea mult... zise Paraschiva. Ar trebui să te hodinești...

El își continua gîndul, fără să mai audă:

— Nu murise încă, bunînțeles, Dumitrana... Și poate că nici n-ar fi murit... Nu, n-ar fi murit... De-aia a murit... Știu eu bine...

Nemaiavînd cu ce să potolească dospirea, umflată mereu, a sufletului lăptarului, pe care îl socotea ieșit din drumul bunului-simț și înnămolit, Paraschiva deretica masa, ca să-l facă să înțeleagă să plece.

— Pe viața copiilor mei, cucoană, vă rog să mă iertați și spuneți-i lui Dumnezeu să nu mă mai pedepsească... Sînt vinovat, dar nu așa de mult...

Aplecîndu-se pînă la mîna Paraschivei, Lăptăruș începu să i-o sărute, ca pe o icoană, fără să se atingă cu mîinile lui de ea... Paraschiva voi să se tragă îndărăt.

— N-am avut ce face... zise Lăptăruș.

— Lasă, că-mi spui altădată, Lăptăruș. Du-te, că te așteaptă mușteriii...

— Zău, să nu apuc ziua de mîine...

Paraschiva credea că Lăptăruș n-are altceva de spus decît să se învîrtească în jurul unui gol, în care căzuse mormîntul Dumitranei.

— Nu înțeleg nimic, îi răspunse Paraschiva.

— Vaca! zise tare Lăptăruș.

Se părea că nebunia lui Lăptăruș a izbucnit întreagă.

— Du-te, omule, că întîrziezi...

— Am dat vaca la măcelar... I se rupseseră două picioare.

— Care vacă?

— Vaca pe care mi-ați dat-o dumneavoastră... pe care am luat-o cu jurămînt... De-aia a murit Dumitrana...

— Bată-te norocul, Lăptăruș, zise Paraschiva, că tare m-ai speriat! abia aducîndu-și aminte de Joița. Așa vine vorba, cînd dai un suflet de la casă... Eram sigură că ai vîndut-o demult...

Trăznit de uimire, Lăptăruș ieși de-a-ndaratele...

Cuvînt boieresc: Te jură, și nu-și mai aduce aminte...

Motive caprine

POATE CĂ V-AR INTERESA să vă dau veşti de la Vasilică.

Locuitorii cu patru picioare ai bătăturii, cîini şi pisici, au sporit cu un strein, cel mai fantastic personaj şi cel mai plin de vervă. Vasilică e numai de cîteva luni, dar are barbişon şi coarnele de-o palmă, şi a mai crescut... Vine, pleacă, îşi aduce nu ştiu ce aminte şi se întoarce, şi sare pe neaşteptate peste curcan, peste masă, peste o găleată. Îl apucă oarece şi, din serios, zvîcneşte brusc într-o parte şi lateral; şi iarăş dă în seriozitate. Apoi, îl interesează o mătură şi se bate cu ea, o greblă.

Cînd s-a întîlnit întîia oară cu Baciu, dulăul mare şi copilăros, a fost pentru amîndoi o secundă de consternare... Iedul nu mai văzuse cîine şi cîinele nu mai văzuse ţap. S-au întîlnit în bot. Au clipit din ochi, ca şi cum descifrau nişte chirilice schimonosite. Şi-au pierdut vocea amîndoi şi s-au examinat cu o curiozitate adîncă şi imobilă. «Cine naiba mai e şi ăsta?», se gîndeau amîndoi. Ţapul s-a eschivat şi a dat buzna în porumbiei.

I-am explicat lui Baciu:

— Mă, Baciule, ăsta vine tocmai din mitologie, auzi? Satirul Pan a dansat cu el, sculat în două picioare bisulcate, la sunetul naiului cu şapte ţevi. El ştie multe şi a văzut multe. Fetele pădurilor, ieşite goale din apele agitate, i-au pus flori în coarne şi au învîrtit horele împrejurul lui. L-au tras de ţăcălie. E cam năuc de atunci şi i se năzare.

Ar vrea să alerge şi să gîdîle fetele frumoase de altădată — cu cornul. Zărindu-le într-un abur de amintire, dă cu ochii cînd de tine, cînd de curcă, şi cade pe gînduri. Ia înşfacă-mi-l nițel de după coarne, şi să vezi cum se aruncă-n sus şi de-a-ndaratele, ca un diavol. Dar bagă de seamă să nu-l deteriorezi, că are rude în Olimp.

Baciu e cuviincios cu Vasilică românizat. Originile lui divine sînt evidente şi mărgelele aruncate prin ogradă: cîte un şir de metanii negre, rupte şi risipite. Şi, vezi, el nu face din gîtlej nici ca găinile, nici ca gîştele, nici nu latră.

Toată vorba lui, o vocală, un *e* repetat după virgule şi cîteva puncte, îl face pe Baciu să presupuie, în incultura lui, că întrebuințează o limbă cu o singură silabă, că vorbeşte, poate, greceşte, ca Anacreon. În orice caz, analizează Baciu, glasul lui întrerupt urmează estetica perlată a hapurilor din coadă. Ca observație de fiziologie generală, Baciu are dreptul să se mire cum a făcut Dumnezeu principiul ca toate făpturile să se exprime prin extremități opuse şi ca între cele două puncte de manifestare, între nas şi punctul al doilea, să încapă o rezonabilă distanță decentă. Regretatul meu dascăl de ştiințele naturale, — «*naturalia non sunt turpia*», — Fană Constantinescu, l-ar fi lămurit mai bine şi i-ar fi închis gura cu maxima lui: «Minunile naturii, domnule!».

Vasilică era adineaori pe bancă. Pe urmă, numaidecît, făcea un salt strîmb peste butoiul cu varză. La jumătatea cercului descris s-a răzgîndit şi s-a răsucit în aer, şi oricum ar face, după geometria lui anapoda şi alandala, Vasilică ajunge tot în patru picioare pe pămînt, fără să-şi scrîntească niciun mădular.

Acum a deschis uşa cu fruntea şi e în mijlocul tipografiei, citind inscripțiile nemțeşti de pe maşini. Şi nu mai vrea să iasă nici de coarne, nici de cotorul din spate. Puneți mîna pe el, că se interesează de motor!

Pe naiba! Vasilică a plecat pe fereastră.

Papagalul şi rîndunica

DIN COLIVIA LUI, Cocò se uită pe fereastră la slobodele rîndunele. Lui, libertatea nu i-ar folosi nicidecum, şi-i pare rău. Ca să se bucure de aer şi zare, el ar trebui să fie în ţara lui de rodii şi banane, unde văzduhul, mai pictural decît în exilul european, şi-n penele pasărilor pune culori de floare vie; într-alte continente, întunecate.

Pămîntul lui, cu adevărat de aur şi de rubin, în care pădurile cu ramuri şi frunze sînt în întregime de cristal, se găseşte la sfîrşitul cîmpiilor semănate cu floarea-soarelui şi grîu, în apropierea basmelor şi vecin cu parcurile fermecate, cu moşiile şi proprietăţile lui Dumnezeu. Ca să zboare atît de mult, arîpa lui, adormită de umbra ceţurilor şi degerată în avînturi de lungile nopţi mohorîte ale unui emisfer pizmaş, s-a dezvăţat. Aţipirile fără sfîrşit şi leac în colivia de fier, construită în colivia mare a lumii, i-au îngreuiat încheieturile şi l-au îngrăşat, — şi pînă-n patria visurilor, care acolo nu se mai visează, ci se trăiesc obişnuit, ca pe aci, la noi, suferinţele şi amăgirile, vulpile şi pisicile aşteaptă căderea unui papagal luminos obosit, ca să-l desfacă repede ca un ciorap de catifea.

— Rămîi, mai bine, Cocò, în colivia ta cu zăbrele, în care ţi-am spînzurat de un cîrlig o jucărie şi o minciună mobilă, făcută dintr-un colac de os, pentru a te consola legănat. Prins cu ghearele sau cu ciocul de încovrigarea lui, închide ochii, fă-ţi vînt, încet, între seminţe şi apa din ulcică, şi mulţumeşte-te să semeni cu o cheie galbenă atîrnată de o verigă sau cu o lampă de dormitor de prunci.

Rîndunelele s-au adunat pe şoseaua mare, din toate streaşinile împrejurimii, din bisericile boltite, din turlele ascuţite, cu cruce sau cu stea, din clopotniţi, din gospodării şi pătule, din grajduri şi din şcoli. Nu ştiu dacă sînt cîteva mii, cîteva zeci de mii, cîteva sute de mii, cîteva milioane, căci ochiul se deprinde să numere numai pîlcurile, stolurile, roiurile. Sforile telegrafului, de-a lungul drumului, sînt ca nişte metanii de negru chihlimbar, atîrnate între stîlpi, şi, rînduite treptat, par un gherghef de socotit cu mărgele şi boabe, înşirate pe un grătar.

O cale încă nestrăbătută de copiii lor începe din cătun şi duce dincolo de Cartagina şi Piramide, ale cărora şi întemeietori şi prădători, amestecaţi de sute de veacuri cu pulberea umflată de crivăţul fierbinte al pustietăţilor de nisip, le-au văzut venind şi plecînd şi tricotîndu-şi din lînă de lut, cuiburi, ca nişte pungi, pe şoldurii Sfinxului încremenit.

După cît se poate cunoaşte, zburătorii au organizat rîndurile şi au hotărît plecarea. Ascultătorii stau locului, întorşi cu ciocul într-o singură parte. Apusul pune zăbranic de ploaie cernit, şi numai cîteva ceasuri au rămas pînă ce fulgerele îşi vor arunca săbiile ţăndări din negura Tăriilor în rîpele trăznite. E o plecare nobilă, de îngeri, şi tristă, de heruvimi săraci, fără merinde, fără bagaje, înveştmîntaţi în singura cămaşă de fulgi. Totul e pregătit, şi ora exodului trebuie să se fi rostit pînă la secundă. De cîteva ori, stolurile s-au ridicat, au voit să plece şi s-au întors, prinse pe firele telegrafului şoselii, ca nişte cravate şi funţi. O întîrziere, o îndoială...

Mirarea lui Cocò deveni atentă. Zburătorii erau agitaţi de o preocupare. Cîte un stol pleca din rînduri şi ocolea de cîteva ori o streaşină de şindrilă, în subsuoara căreia atîrna, ca un urcior, un cuib de pămînt, şi, desfăcîndu-se din stoluri, cîte două-trei călătoare se opreau, grăbite, pe cuib, vorbeau din gura cuibului cu cineva dinlăuntru şi se întorceau să comunice stolului ştiri. O gospodină mică a întîrziat să-şi deretice, pesemne, odaia pentru anul viitor, şi surorile o dojenesc

şi o ceartă, — şi o mai aşteaptă cinci minute, ca să puie totul la loc. A treia oară stolurile s-au ridicat şi, prin lumină, trecură laolaltă, dese, ca o velință lungă, — şi nu s-au mai întors. Pe acoperişuri se iviră, cenuşii, vrăbioii, bucuroşi să puie stăpînire pe chiliile goale.

Am luat o scară şi am pus-o în dreptul cuibului de subt şindrile, la care s-au oprit rîndunelele nerăbdătoare. A rămas o rîndunică, singură, cu ochii închişi, în agonie...

— Şşşt! daţi-vă jos încet. A murit...

Cocorii

*M*OINĂ, VÎNT ŞI FRIG în miezul nopţii. Prevăzătoarele rîndunele şi-au luat rămas-bun de la cuiburi demult. De patruzeci de zile, decînd au plecat, arìpa lor de fluture a trecut peste Partenon, peste Fenicia şi Cartagina, — clasice în zbor şi în ideal şi ataşate culturilor mediterane, încă de pecînd Pitagora zgîria pe treptele de piatră, cu nouă cifre, o sută de rezultate.

Plîng în cer cocorii, sau alte pasări drumeţe? A trecut de şase ori zvonul lor peste somnul copiilor, adormiţi în cearşafuri, — şi încă nu a cîntat cocoşul, supărat pe răscolirea frămîntată a vişinilor, care se zmuncesc din pămînt, ca să ajungă cocorii. Îi ţine rădăcina...

E bună casa noastră, pisică. Putem dormi la cald, într-o canapea de reps şi în perini de mătase, şi şoarecile mic, inteligent, ne poate trece pe la nas. Fabula ta rămîne încă o dată mincinoasă, iar gustul şoarecilor ţi-a trecut, ca şi mie gustul de citit. De ce nu cauţi o excepţie, ca să te văd sărind ageră de pe sofa şi urmărindu-ţi fostul adversar printre picioarele scaunelor clătinate. Uite-l la raftul cu cărţi, oprit la cotorul roşu al lui Michel de Montaigne, care miroase a cocă de scrobeală şi ar fi bun de mîncat. Pune gheara pe el! Să te văd!

Mai bine întoarce-te aşa, cu blana dulce a pîntecului în sus, încovoiată a lene neisprăvită: faci estetică aplicată, şi oricum te-ai încolăci îţi şade bine, cu ochii de-abia deschişi, subţiri, ca nişte crăpături de aur lungi.

Au trecut toți cocorii, nu te supăra. Ți-a miunat în vis piuitul lor din negura mare. S-au dus către Egipet, unde doarme Pisoiul vostru cel de piatră, pe salteaua lui de nisip.

Ai auzit ce a spus adineaori Roma, cu vocea sensual guturală a fetei care a salutat Europa:

— *Buona notte a tutti.*

Bietule cocor, îmi vine urît să te plîng, după ce zeci de ani m-am uimit de tine. Te urmăream venind şi plecînd cu ai tăi, departe de noi, prin văzduhul de mai sus, de două ori pe an, pe întuneric. Graiul cîrdului vostru mi-e cunoscut din copilărie şi nu pot să mă înşel cînd treceți peste casa şi livada mea. «Vin cocorii!», am strigat, primăvara, înviorat. «Pleacă şi cocorii», mă întristam în lunile de umezeală şi frig ale toamnei întîrziate, după ce plecaseră, rînd pe rînd, speranțele, iluziile, florile, prieteniile zadarnic aşteptate.

Şi nu era între mine şi voi nicio legătură ca să fi zis că mă despărțesc de nişte zburătoare cu care am trăit laolaltă, ca porumbiei rotiți împrejurul meu, ca găinile moțate, ca pisicile şi cîinii grămădiți pe lîngă vorba desfătătoare, ca să ne mîngîiem împreună de viață şi de suferința că sîntem. Noi ne-am întîlnit numai în fundul lumii, numai cum se întîlnesc pămîntul şi cerul, şi numai în scris. Neavînd arîpi ca voi, rămîneam toamna la aceeaş masă de lucru, la care mă mai găseați, după şase luni, cu cîntecul meu, cu cîrîitul meu încă neisprăvit, risipit pe hîrtie. Zborul meu se ducea numai cu gîndul şi cu închipuirea. Omul e un cocor care zboară pe dinlăuntru.

Socoteam că voi ştiți, frumoase cocoare, începuturile adevărate ale lucrurilor mari din lumea aceasta şi poate că şi de peste ea şi de peste ceasloavele din rafturile mele, înghesuite între pereți; mai mult decît condeiul şi cartea. De aceea am pizmuit pasările cerului şi crinii țărînii, pentru că toate cîte cresc şi rodesc, cîte dau rod şi

parfum, ştiu ceva pe care cărţile n-au de unde să-l afle. Socoteam că ştiinţele voastre nu pot să dea greş niciodată.

M-aţi dezamăgit, iubiţii mei cocori. Anul v-a înşelat. Aţi plecat, în septembrie, spre ţările calde, şi în noiembrie v-aţi întors acasă. «Uite că vin îndărăt», spunea mirată stăpîna casei. Într-adevăr, voi veneaţi de către miazăzi, pe drumul pe care plecaserăţi, cînd începea să tremure livada, drumul vostru de april.

Dacă se întorc aşa devreme cocorii, e de crezut că iarna o să fie scurtă şi dulce, ne-am zis. Dar, de Sfîntul Niculae, v-aţi îmbulzit într-acolo şi aţi mai plecat o dată, fără rînduială. A plouat pe voi cîteva zile şi nopţi, şi era frig. Cum ţi-aş fi încălzit, cocorule, picioarele reci, în pătura mea, dacă binevoiai să scobori în chilia deslușitorului de presupuneri.

Dar am căpătat din greşeala voastră o ştiinţă: că voi sînteţi ai noştri, nu ai Cartaginei. Patria e aceea în care te grăbeşti să ajungi în viscol şi furtună, şi cu icoana căreia îţi place să te înşeli şi să te minţi.

Florile din urmă

EXISTĂ O LIMBĂ MOARTĂ, a numelor de flori. Vocabularul botanic e tot atît de plin ca şi cîmpul, dar între dicţionar şi cîmpie corespondenţele nu vor fi făcute niciodată. Silabe fără imagini şi flori anonime, fetele bastarde ale luminii, logodite cu pămîntul. Cauţi porecla petalelor delicate, croite din ştofa inexplicabilă, repede veştedă, urzită din materiale sufleteşti, cu adaosul fenomenal al unui parfum negăsit nicăieri afară de floare şi cu luminile de candelă, în care doarme mireasma. Trebuie să colinzi hectarele şi judeţele, ca bivolii care le pasc, şi să răsfoieşti paginile unei ştiinţe greoaie. Şi toată această ştiinţă nu face cît un ochi galben, deschis rotund într-o roată de gene albe, pe marginea drumului, de muşeţel. Pe firul tulpinii, cerul pune un mir impalpabil, şi învăţatul copita şi potcoava. Pînă să le rosteşti numele latine, fabricate la lampă, în arhivă, frunzele s-au scuturat şi plantele au fugit din conţinutul lor. Cine calcă asudat prin lanuri? Botanistul, herborizînd în tolbă, scrutînd anatomia cu o lentilă. Ca să înţeleagă florile, el le usucă.

Un znop de flori din sălbătecia ţărînei bucură casa, aşezat pe aşternutul proaspăt al velînţei de in, spălată de curînd. Gospodina s-a pieptănat cu o garoafă. Farfuriile albe împresoară masa cinei, paharele sticlesc, tacîmurile sînt înstelate, pîinea cu miezul mare s-a împărţit felii, sprijinită subt bărbie ca o vioară. Minuscula grădină e vie într-o oală cu apă.

Lunile din april încoace au adus belşugurile florilor fierbinţi, coapte de arşiţă, femei uriaşe, cu şoldul puternic, cu gleznele fine,

sprîncenate, spătoase şi mari în sîni. Florile au venit în coşuri de papură, amestecate cu fructele dulci, vişine şi cireşi, caise, piersici; cu strugurii de chihlimbar şi cu prunele grase, tăvălite în umbră şi catifea. Au năvălit biruitorii, timp de cîteva luni, bujorii, trandafirii, şi dragostele, ca şi mormintele, au fost acoperite cu podoabele lor de amintire şi de uitare.

Florile cele din urmă s-au cernut fărîme, de Sfîntul Dumitru. Singure vrăbiile şi singuri copiii mărturisesc ivirea lor, după ce şi cartofii au trecut în care şi pe tărgi. Cum le cheamă? Dar cine le cheamă? Se întîlneşte cu ele pisica bălţată, cu capul mascat, negru şi alb, ieşită să pipăie pămîntul cu laba, în vreme ce botanistul, acasă, scuturat de guturai, soarbe ceai de surcele. Iată florile fără nume, scăpate de starea civilă şi de clasificări. Rădăcina lor puţină şi aţa verde, scrobită, care le-a legat-o cu stelele din vîrf, sosesc după bilanţ şi inventar. De culcare, ochii cîmpului s-au făcut mici şi şovăielnici. Ilicul roşu şi mărgeaua albăstruie se sfiiesc să crească peste măsura gămăliilor de ac, despicate. Roşul atîrnă între două feluri de roşu, albul e palid. Desenul cu cinci petale îndoite se adună la strict. O floare violetă, ca un colţ de batistă şi ca un fluture strîns, aduce o reminiscenţă de liliac. O ramură de-o şchioapă, cu douăzeci de boboci şi nasturi, e un policandru portativ la cheotoare. Frunza îngustă măsoară îngustimea zilei. Ziua sare ca o minge prin noapte, în zigzag, o dată mai sus, o dată pînă la streaşini sau de-abia pînă la buchetul de pe masă...

Picuțe

Am avut un neam de «puici», la care a trebuit să renunțăm. Sufletul le era lesne trist și puțin ca un oftat.

Copiii le-au numit «picuțe», pentru că întîia din neamul lor, aproape artificial de pitic, și-a dat singură numele ce i s-a păstrat, iuțindu-și toate mișcările de murmurul silabei. Și ca să nu le zică găini acestor soiuri de porumbiei, mierle și țărci, exprimate într-o corcitură gingășă, părinții au trebuit să le cheme «picuțe» și ei.

Cea dintîi, neagră, avea moțul negru, ciorapii, care o încălțau pînă la genunchi, negri, și toată era cît o mînușă despărechiată. Ne-a dat-o un grădinar, odată cu un znop de dălii albe, așezată între flori.

— Asta e tot o floare, l-am întrebat, de-i tot atît de blîndă?

— Luați-o pe deasupra, o dete grădinarul. De patruzeci de ani caut să fac o dalie neagră, și am nimerit-o cu pene...

Picuța ne-a venit în brațe cu florile odată. S-a scoborît din buchet pe mîna care îl ținea, s-a urcat înnapoi pînă la umăr, a făcut înconjurul grumazului gospodinei, i-a numărat mărgăritarele din șirag, s-a uitat la gura și la ochii ei, și trebuie să-i fi plăcut totul, și capotul, că s-a culcat la încheietura cotului, în dantelă, ca într-un cuib.

Și n-a mai lipsit Picuța de lîngă noi un an, decît atunci cînd știa că trebuie să se ceară. Ciugulea pe masa noastră la cină și prînz,

trecea de la unul la altul şi — pic-pic! — ne ţinea de vorbă un ceas întreg la mîncare şi toată ziua prin toată casa şi ograda, pizmuită de mîţe, certată de cîini. Noaptea, dormea în bibliotecă, pe o coadă de perie lungă, pusă între două scaune, şi, dacă întîrzia suirea bătului la locul obişnuit, Picuţa ţipa la noi ca o gaiţă, ne urmărea prin odăi.

În ziua cînd n-a mai fost bună mătura şi i-a trebuit coada înlocuită, Picuţa a fost dusă la magazie şi, nemaiauzindu-ne în apropierea somnului trezit de vocile noastre, şi într-un decor urît, Picuţa a murit de inimă rea.

Am găsit o păreche roşie pestriţă şi am dăruit-o unor prieteni care aveau la munte un conac cu un balcon, potrivit cu două pasări ca nişte papagali. Ne-am despărţit de ele cu părere de rău. Uliul le-a furat pe amîndouă.

Am făcut o altă păreche. Cocoşul, — alb, cu o pană lungă, fluturată în coadă ca o banieră, — declarase război gospodăriei întregi. Punea pe fugă cocoşii mari, sculà cu ciocul dulăii din bătătură, învrăjbea motanii, ciupea picioarele goale ale oamenilor, şi venea todeauna din faţă, onest, ager şi hotărît. Cu o singură persoană ştia să se facă disciplinat şi curtenitor: cu gospodina. Se înfoia într-un rotogol şi se pitea jos, ca să fie ridicat, pus în palmă ca un puf de pudră şi purtat ca pe disc. Atunci puteau şi copiii să se folosească de concesiile lui. Cînd se socotea satisfăcut, trebuia să se laude. Da o trîmbiţă victorioasă.

Cuconiţa lui era galbenă şi spălăcită, dar simţitoare şi susceptibilă ca o domnişoară anemiată de cloroză. Ea vorbea ceasuri întregi numai cu Paraschiva şi gătea cu ea în bucătărie toată mîncarea. Ca să-i arate cît o iubeşte, într-o zi a dat un strigăt entuziast, uitîndu-se la ea. A înconjurat-o de trei ori, bătîndu-şi aripele vesele cu precipitare, şi, cîntînd o cantilenă curioasă, s-a răsucit şi a murit.

Moarte de sentiment şi de bucurie.

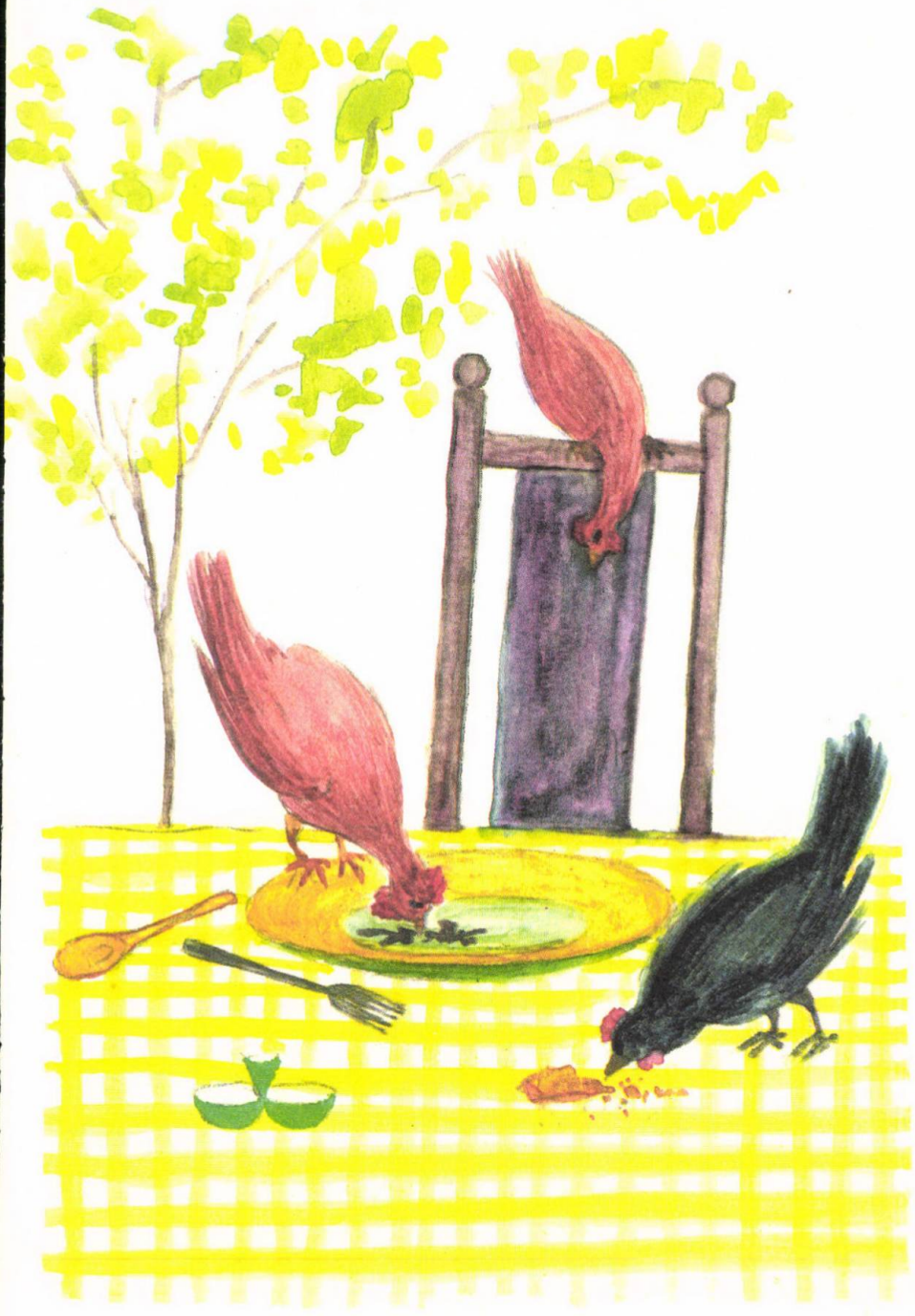

Drama de lîngă puț

DECOR ANUAL și totuș parcă instalat în cîmp acum întîia oară. Știți cum e compus și cîte sînt elementele și culorile, bătînd în roș-covan; toți pictorii și-au frecat pensula de ceața lui și au strămutat-o pe un petic de pînză; toți poeții au suspinat că se scutură frunza și îngălbenește. Îl cîntă viorile, îl geme pianul și-l zvonește harpa. A venit toamna, cum se zice fără literatură. Ursuză și întunecată.

Patru zile și patru nopți s-a războit vîntul cu codrul și cîmpia. Cățeaua noastră neagră, încă nu s-a învățat să-l cunoască, și timp de nopți întregi l-a lătrat, ca pe o fiară nevăzută. Și otrava ploii mărunte a intoxicat cu melancolii de lingoare tot ce se vede, pămînt și varză, flori și copaci. Ochii cățelei caută o mîngîiere morală, în ochii noștri, posomorîți de prezența în geamuri a peizajului catastrofal, — și tot ce le putem făgădui e un coteț mai bine închis decît cotețul iernii precedente, cu paie mai multe și acoperit cu carton asfaltat. O discuție argumentată cu cățeaua, pare, după toate autoritățile culturale, exclusă, cîinii fiind lipsiți de cantitatea utilă sufletească și de acel geniu caracteristic omului, care i-a inspirat pluviometrul, călindarul și încălzirea centrală.

Mai nefericite decît cîinii, par găinile, jerpelite de umezeală, ca niște mături de pene, care ar fi adunat, mușuroaie, frunzele palide, ude, surcelele și rumegușurile din toată grădina. Constrînse cu toate acestea să creeze, și pe timp și pe netimp, ele își întîrzie facerea

oului, pînă în ultima secundă, cînd oul pleacă singur, fără să aleagă nici locul, nici distanța. Înțeleapta natură dă cîinilor să lingă, subt pătul, cîte un gălbenuș. A! reconfortanta vrabie s-a întors de pe drumuri la vatră și, ca o subretă în absența stăpînei, plecată în streinătate, ea cochetează, pieptoasă și grasă, pe jgheaburile de unde se ridica rîndunica. Și iată și amicalele ciori, apropiindu-se de oameni, — și iată și binefăcătoarea momîie, cu pălărie de vară și cu barbă, mișcîndu-se retoric și parlamentar pe bățul unde a fost crucificată, ca să le alunge.

E singurul actor interpretativ al sezonului de mizerie și suferință, acest bărbat umplut cu paie și fîn și încheiat la toți nasturii redingotei. În latura grădinii, el ia toate atitudinile din teatrul lui Ibsen și se dovedește artist mai substanțial și mai divers decît actorii vii, celebri, ai cronicii dramatice și revistelor ilustrate. Dacă mimează hazul și satira, momîia dintre crizanteme e neîntrecută, și accentul ei de viață pasională e atît de exact și de veridic pe tiparul instinctului, încît animalele ogrăzii, în pauzele de ploaie, — curcile, puicile, adunate admirativ să o contempleze, ca un parter de spectatori de premieră, — izbucnesc în aplauze, marcate de hohotul de rîs al rațelor hilare.

Un actor de asemenea talent se fabrică repede, din cîrpe și, vasăzică, din paie. Copiii caută hainele nemaiumblate, de prin poduri, ca să organizeze, în vederea iernii, o trupă complectă de dramaturgi și comediani, pentru animarea cîmpului întristat. Jocul de scenă se ivește singur, în colaborarea diversă a vîntului și pe măsura perspectivei. Și piesa e sinceră și adevărată, pentru că se naște în raport cu momentul și paralel cu împrejurarea, spontană, nescrisă și necugetată.

Am pus în scenă deocamdată o pereche: Momîia și Momîiul. Ea evoluează din fuste umflate cu crețuri multe și ține în brațe un măturoi de nuiele. Un simț autocritic redus a făcut-o să fie încălțată la un singur picior, păstrîndu-și, în legănare, o labă într-un

ciorap cu dungi violete și albe. Partenera excelează în rolul Ofeliei, înviată într-un temperament de polkă mazurcă.

Folosul rolului de momîie în natură consistă în indiferența vîrstei și a cheltuielilor de garderobă. Se suprimă salariul, recuzita, croitorul, peruchierul, directorul, — mai mult sau mai puțin general, — și chiria localului. O! mai ales nu există regizor, regizor cu studii în streinătate și cu valoare determinată. Orchestra, ca totul, este gratuită. Și efectele în public sînt aceleași, ba întrecute, cu o tendință permanentă, și în zeflemea, ba mai ales în zeflemea, către amărăciune.

La orele șase dimineața, spectacolul a început într-un lan roșiatic, de crăițe. A venit o mîță și s-a suit pe împărat, pînă la barba lui, — și împăratul, care dormea de-a-n-picioarele, înconjurat de adîncuri, s-a deșteptat și a început să joace, pe nemîncate, fără un ceai în stomac. Și lîngă el, din parul ei, s-a trezit și împărăteasa, care dormea cu brațele în jos. Din Australia, intervine, pe undele scurte ale aparatului nostru, o vijelie de dans de jazz. Și, găinile, momîile, cîinii, participă lîngă movila de cartofi de la puț, la muzica din Melburn.

Dar soarele refuză și azi să-și facă loc prin durerile noastre vegetale...

Împărăţiile albe

DE ASTĂ DATĂ farmecul a izbutit şi văzduhul s-a putut cerne întreg prin ciurul nopţii, găurit cu stele. În zori, am găsit bordeiele acoperite cu măcinişul alb al morilor, pe care le mişcă luna şi curelele vîntului de sus. Ca să ştii ce este timpul şi cît a durat secunda, ieşi în cîmp, încins cu holdele de diamant la brîu. De aseară, înnainte ca buşteanul din vatră să se fi stins, cîmpia crescu în sus cît se ridică popuşoiul. Şi coşurile bordeielor fumegă din pămînt. Şi e duminică. Şi din chivăra unei clopotniţi, gătită cu horbote, cu bărbi şi zulufi de bumbac, bate clopotul, — un clopoţel de sticlă şi un clopoţel de hîrtie, ca-ntr-un ceasornic.

Astă-noapte au bombănit pe dinaintea obloanelor noastre oamenii de zăpadă, care sînt oameni adevăraţi, mai groşi decît noi şi mai greoi şi cu sîngele rece. Ca să fugă, ei se lasă în patru labe, îmblăniţi în oaie de chiciură şi în ciucuri de zibelină, şi se apropie ca urşii. Moartea lor e asemenea morţii gîndurilor ivite în şesul sufletului cu zările tăcute: se ciocnesc cîte doi şi se sparg amîndoi în funingine albă. Còlo, departe, o salcie, în văluri de Tanagra, s-a oprit, încremenită, din dans, în ultima ei mişcare: e Sarah, aceea, ştii, pe care a împietrit-o de vie Scriptura, pentru că şi-a întors capul şi s-a uitat îndărăt.

Ca să-ţi zugrăvesc minunile de cleştar şi argint, aş avea nevoie de scule necunoscute, mici, asemenea uneltelor de scris genele, pleoapele şi unghiile, cu cristalul sădit în căpşuna degetului car-

miniu. Mi-ar trebui cuțitașe de lungimea unui ac, pentru săpat broderia fulgului și punerea fragilităților lui suave pe colțul unei batiste de păpuși, țesută din păinjenișuri fugare de mătase astrală. Mi-ar trebui crîmpeiul țepos al unui țurțure și un ghem de fir de lumină fină ca să-l prind peloc. Aș putea, înnădind fulg la fulg, să ajung să fac o ștofă pentru hlamida ta, palidă fantomă a unui vis veșnic fragil. Dar mi-ar mai trebui și o foarfecă, pe care nu o pot purta degetele mele, mari și groase, pentru croit pînza vrăjită, și linguriță, de un model uitat, din civilizația țînțarilor, pentru luat sare albastră din cer, de strecurat printre cusături. O pensulă cît ața mustății pisicii și o paletă cît petala rozei, cu puncte de cîrmîz, de aur, de zmarald și mărgăritar, dizolvate și frecate în ulei de rășină tămîioasă. Substanțe din ce în ce mai divizate și scule tot mai inexistente vor permite, poate, înjghebarea unei imitații în stihia închipuirii, a iernii și a zăpezii. Iar după ce am isprăvit, am nevoie de un evantaliu frigorifer pentru păstrarea ciudatelor mele mici minuni.

Pasul iepurelui, în așternutul dintre bordeie și iaz, ca o foaie de trifoi, urcă dealul cu o înseilătură egală. Și au trecut pe lîngă staulul nostru și lupii cu ochii lunateci: iată poteca lor. Și a trecut și țapul negru cu copita despicată, care înjunghie fiarele cu două cîrlige drepte, oprite-n creștetul lui împietrit. Și a mai trecut cineva, a căruia urmă nu se vede, dar se cunoaște. Hoțul cugetului meu, Furul gingăș al tăcerilor mele, Neliniștitorul; acela care se ivește fără sosire și pleacă fără să șadă.

Mama

Pe şantierul pustiu, pregătit pentru o clădire de primăvară, a pus stăpînire un suflet mic din metempsihoză. Dintre scînduri, varniţe şi betoniere, el a ieşit pe ploaie şi a cerşit printre zăbrele. E o căţea flocoasă ciobănească, tăcută şi tristă. Botul ei pestriţ are nara fină, şi capul, zmălţuit cu arabescuri şi simbole, prezintă un caninism heraldic, de blazon. A mai fost văzut pe scuturi domneşti, pe steaguri şi însoţind pe Diana în scînteia de lună a unei nopţi de vînătoare. Frumuseţea înfăţişării poartă accentul aristocratic al ochilor, încheiaţi în cheotorile prelungi ale pleoapei, ca doi nasturi de sidef cu tonul de aur. Podoaba de mătase a urechilor cu scîrlionţul negru, e pusă din creştetul frunţii şi strîmbată puţin, ca să-i stea mai bine, ca o funtă alsaciană, cu vîrfurile atîrnate. Gura ei puerilă păstrează nuanţa de surîs a mîinilor unei ghitariste, care zîmbesc printre degete şi din inele, la comisură. Laba, desinată cu detalii echilibrate, dă un sprijin just pieptului curbat ca la berze, — iar coada, ca o pană de struţ, cu ondulări de salcie adiată, pare să fi fost la o pălărie medievală un panaş.

Totul e ales şi gîndit, fir cu fir, mădular cu mădular, şi exprimat în linia cea mai exactă, din cele douăzeci de conture în care se cuprinde un animal prins de pămînt cu patru picioare mutate de umblet. Blana întreagă, vînătă şi albă, pare să-i fi fost aruncată în spinare dintr-o căldare cu cocă de marmură topită, şi căţeaua cerşetoare pare, în mersu-i cu ciucuri, învelită într-o broboadă spaniolă, tîrîtă peste grinzi.

Pe o zi de ger cumplit, străina ieşi pe sticla pămîntului împietrit, însoţită de şase perini de puf cu coadă, care se clătinau pe nişte

crîmpeie mobile. Fiind încă naiv depărtate unul de altul, ca picioarele scurte ale unui taburet, şi necoincidente, căţeii se răsturnau ca nişte tampoane, pe-o singură parte, dintrodată, unul cu burta trandafirie-n sus, altul pe un şold, instabili ca nişte mingi şi greoi ca nişte hipopotami. Înnaintînd pe buşi, grupul se dărîma întreg şi se reconstituia cu greu.

Apariţia sensaţională a precizat starea de maternitate a blîndei cătele, şi cei dintîi vizitatori ai menajeriei fură copiii, care aplaudară familia ca un număr de circ. Fiecare fetiţă şi fiecare băiat avură cîteva zile taina lor fericită, dragostea lor ascunsă. În secret, bunătăţile casei fură discret jefuite, învelite în hîrtii colorate, şi duse cu nerăbdare la zăbrele şi desfăcute. Miţu a furat o bucată de zahăr şi oase. Am prins-o făcînd ca o persoană mare, surîzînd şi aşezînd într-o batistă o tartină cu unt, două bomboane şi un ou, pentru familia ei de pe şantier. Însă am păstrat cu strictete marele secret. Baruţu, într-un colţ al lui, mai stîngaci şi mai mic, se silea să adune într-un jurnal tot soiul de merinde, pe care le pierdea pe măsură ce le ridica de jos. Nu le mai era copiilor frig, şi toată lumea îşi dete seama, după însufleţirea ochilor şi şoaptele confidenţiale, că se petrecea un lucru suspect. Într-un pachet era un săpun mic de toaletă şi un ciorap. Descopeream fetiţa contemplînd tablourile şi cărţile, preocupată de obiectele noi pe care trebuia să le mai ducă şi să le dea căţeilor ei.

Copiii din toată mahalaua procedaseră la fel. În momentul cînd am dovedit complotul, ne-am întîlnit în dreptul zăbrelelor vreo douăzeci de părinţi, spionînd actele fiicelor şi ale fiilor, absorbiţi în opera lor de ajutorare. Miţu s-a gîndit să le aducă şi o păpuşă, iar Baruţu s-a lipsit de unealta lui cea mai activă, de biciul cu fluier.

Notabilităţi ale sectorului, ne-am salutat, ne-am prezintat, am făcut un schimb de intenţii şi am plecat acasă şase inşi cu cîte un cătel în braţe, şi unul din noi duse acasă şi căţeaua, ca să nu rămîie singură şi întristată.

Cîntec pe ghitară

VÎNTUL NE-A BĂTUT cu bolovani cetatea o noapte, muncindu-se să ne-o dărîme. Îl vedeam prin întuneric ca pe un om pornit să facă rău, înnalt cît lumea, cu spinarea lată cît orizontul, cu un picior în mare şi cu un picior pe munte. Îmbătat de valuri şi de beznă, el ridica fundurile văzduhului şi le împingea înnainte, scotea lespezile din adîncimile apelor încremenite, dezrădăcina obeliscuri şi piramide şi le arunca în noi răcnind.

Doamne! ce are Omul ăsta cu noi, să ne sperie şi să ne ostenească sufletele peste toate puterile de răbdare? Pînă la ziuă el poate să ne piardă. Mîna lui a încercat de cîteva ori turnul, dacă se mişcă în gingia lui, şi o aud scormonind în temelii. Mi s-a părut că zece mii de oşteni au descălecat ca să ne asalteze cu topoare şi suliţi. Ei nu ţin socoteală şi vor să intre de-a dreptul prin păreţi.

Cuceritori viteji de ziduri fără apărare, staţi puţin!

Vreţi să plecăm? Copiii dorm, nu-i înfricoşaţi.

Un hohot de rîs deznădăjduit răspunse. Vîntului îi era frig, armatele lui furioase erau desculţe, săcurile şi lăncile crăpau de ger.

Vino, vîntule, şi te încălzeşte şi fă-te pisica noastră lîngă vatră. Fă-te unchiaşul căminului şi povesteşte-ne viaţa ta neastîmpărată de răzbunări şi răscoală, mutată din cuiburile tale din ceruri şi din pămînturi.

Un mìros de lavă şi de pustietate trece prin geamurile şi uşile mele încercate cu săbii pe dedesubt.

Tu trebuie să fii de departe şi iute: încă nu s-au stins gemetele ţărilor îngropate, din răsunetul tău. Ai luat din gura oamenilor în agonie cuvîntul şi ultimul oftat şi-l duci cu tine repetat şi nemistuit. Vocea vîslaşilor cărora le-ai rupt lopeţile şi barca, zbierătul zimbrilor fugăriţi cu stînci, ţipătul gazelelor, amestecate cu glasul slăbit al caravanei. Toate războaiele au rămas întipărite în tropotul haosului tău.

Te-am mai auzit, te-am ascultat: ce vrei?

Nu este de ajuns zilnica îndoială şi spaimă? Sînt prea puţin chinuit de zădărnicia cumplită a vieţii, ca să mă chinuieşti şi tu? Trebuie să fiu mucenicul şi al soarelui şi al furtunii şi al zilei albastre şi al nopţii negre şi al fiecărei ore, trăită fără alt rost decît pentru că m-am pomenit făcînd parte cu voi din timp? Cum să te farmec şi să te liniştesc? Cuvîntul nu mi se zăreşte cu auzul, şi cîntecul nu pot să-l înjgheb.

Unde s-au ascuns pasările ca să nu le ajungi, bufniţa şi cucuvaia, care-mi mîngîie de obicei singurătatea? Vrăbiile din streaşini au simţit scuturîndu-se bîrnele şi căpriorii, şi n-ar cuteza să iasă şi să caute, bîjbîind cu aripi, un adăpost mai bun.

Ce să fac atunci? Mi-am deşteptat vînătorii şi cîinii, am întins arcurile, am încărcat puştile şi am pornit după tine, ca să te prindem înlănţuit sau să te ucidem. Şi te-am urmărit, te-am înghesuit în îngustimi şi trecători, şi, pe măsură ce te ajungeam cu focurile şi cu săgeţile, întunericul se făcea mai mare şi fuga ta mai cutremurată. Am doborît peste tine codrii şi stîncile şi nu te-am strivit, sîngele tău n-a făcut cheag şi mocirlă nicăieri. Urîtule!

Stupii tac. Ce fac albinele mele îngrămădite pe fagurii închişi? Am pus urechea şi am ascultat păretele dacă mùrmură. Am înconjurat ştiubeiele cu stoguri de papură şi le-am legat ca să ţie pînă la întoarcerea soarelui fierbinte. Cetăţile lor nu se cunosc: moarte sînt, sau vii?

Nea și puzderii

ZĂPADA, bineînțeles, e zăpada întinsă, cum e scris, ca un giulgiu, care acoperă, după starea sufletească a redactorilor de articole hibernale, sau ca un linţoliu mortuar cîmpia, sau ca o blană de zibelină. Comparativul linţoliului e oarecum exagerat, — natura în niciuna din lunile anului nu-i prea macabră, — iar asemuirea cu blana și zibelina e niţel cam bombastică. Cîți strămutători în cuvinte ai fenomenului meteorologic au dezvelit corpul cu piele de lotus al adoratei, dintr-o mantie de hermină? Ca să îmbraci o singură cucoană, trebuiesc măcar două sute de piei de ale șoaricelui alb ca zăpada, cu sfîrcul cozii negru, — și dacă n-ar fi existat bunul iepure-de-casă, darnic și risipitor cu blana lui, mai pură în alb decît chiar a zibelinei, nici Curţile de Casaţie nu și-ar putea complecta detot atributele rangului și prestigiului de solemnitate.

Dar mai e o zăpadă, mai sus de nămete și peste troian, zăpada dintre cer și pămînt, fulgul nepipăit fără să piară, puful transparent de cristal, inspirat, în broderiile lui ridicule și splendide, de la păinjeniș. Aceeaș geometrie îl urzește, care cristalizează mineralele, înflorește mușețelul, circumscrie frunza, variază țesutul inferior al copacului și îngroașă laba cu trei lăbuțe a ramurii de brad. Și sînt mai multe zăpezi într-o singură zăpadă, dacă le analizează din geam ochiul de fulgere stagnante al pisicii.

Mîța naibii se uită de un ceas întreg pe fereastră, simpatizînd cu ninsoarea. Și-a curățat unghiile, ca o mare prințesă, care nu știe să se spele, dar iubește contactul îndelungat cu persoana ei minù-

sculă a cosmeticelor, destinate să-i catifeleze căutătura, să-i sîngere gura şi să-i îndulcească grumazul, sînul şi şoldul. Oglindită într-o peliculă reflexă de aer, pe care numai mîţele o zăresc, ea şi-a spălat capul, de la urechi la bărbie, şi-a pieptănat toată coada şi, proaspătă ca o fetişcană cu barişul portocaliu, se joacă prin sticla lucarnei cu muştele albe. Zăpadă microscopică, ninsoare de pilituri de marmură şi pulberi, o ediţie pentru pisicile de serai, amatoare de mătăsuri cu ciucuri, de şaluri moi, de bibelouri şi cărţi cartonate.

Ascultă. Nu e adevărat că zăpada vine din ceruri şi nori. Nu se poate. N-ar avea nici vreme, nici putinţă să cadă de-atît de sus. Ştiinţele dumitale de pisică nu se vor putea împăca uşor cu meteorologia. Trebuie să fie altceva şi-aci, o vrajă, o ameţeală, o beţie. Ia te uită cum vin cu miile, cu sutele de mii, cu milioanele, din toate părţile, încrucişate unele cu altele, unele încete şi plutitoare, altele rapide scîntei înghemţate, depănate din sute de mosoare, învîrtite, în parte fiecare, într-un sens. Rîjneşte, vîntule, rîjneşte! Şi tu, Marine, fă pîrtie cu lopata de lemn prin dantelă şi zibelină.

Bursuc

A VENIT ŞI EL să mă latre, zdrenţuros şi încîlcit în paie. Caricatură corcită, din zece dulăi, aduşi din zece părţi, de miròs. În căpăţîna lui de cretin clipesc ochii mici ai unui cîine cîrn. Labele din faţă, de patru ori mai groase ca finele picioare dindărăt, aparţin unui tată care n-a dat nimic din fiinţa lui cozii, tăiată de natură scurt. Pieptul lupului se cîntăreşte cu şoldul ogarului. Are şi patru voci deosebite în lătratul lui împrumutat, şi a cincea şopteşte: vocea inimii lui, adevărată, cu care mă recunoaşte, după ce m-a lătrat.

Îi pare rău, oftează şi se încurcă prin ciubotele mele, ca să mă întîrzieze şi să se poată explica mai pe-ndelete. Era să-l calc: stîngaci şi greoi, s-a răsturnat pe spate şi era să rămîie aşa, ca să-l mîngîi pe singura întindere de piele curată din zeghea lui flocoasă. Dar a băgat de seamă că nu e vreme de glume şi, cocoloşit ca o perină, s-a sculat de jos, şoldiu şi diagonal, ca şi cum ar porni cu două singure picioare.

M-a prins şi mă ţine cu dinţii de geamantan. Şi se uită la căciula mea. Îmi dă drumul şi o latră. L-a păcălit căciula de oaie, cu care nu m-a mai văzut niciodată. Pe trecători îi latră întîi după căciulă. Îl supără moţul. Înţeleg şi turtesc căciula. E mulţumit.

Cine ştie ce fel de cîine ai să ieşi! Te-am păstrat cînd îţi era părul creţ şi făptura ca o tărtacă. Acum, te-ai lungit şi te faci. Spinarea anapoda, grumazul strîmb, botul mic, încheieturile cotonoage, o ureche îndărăt, o ureche înnainte, ochii nişte mărgele caraghioase. Fugi, monstrule, şi ascunde-te în paiele de unde ai venit!

Socotind că-i stă bine să cînte, el a scos a şasea voce din beregată şi a dat un chiot nou; Bursuc experimentează, ca un fabricant de trompete de mucava, sonorităţile gîtlejului, contradictorii şi hibride, cu o notă mai sus decît trebuieşte.

Şi după ce m-am scăpat de el cum am putut, Bursuc îşi caută de lucru. Se gîndeşte la ceva şi mùşcă de jos. Şi mănîncă zăpadă.

O să-i răcească toate coardele vocale şi o să răguşească.

O pasăre nouă

FIECARE GRĂDINĂ are pasările ei, şi se cunosc, pasările cu pomii, cu sentimentul patriotismului de patrie mică. Monumente: stîlpii cablului de lumină, coteţul porumbieilor, unde pasările minuscule, vrăbiile limbute, sticleţii şi scatiii gălbiori se întîlnesc la orz şi porumb, cafeneaua lor matinală. Intrarea: pe gaură, — şi tot pe acolo ieşirea cu guşa plină.

Vara şi iarna, raţele rîd în hohote mari. Au şi de ce. Marţial, curcanul se desface pe dinaintea lor arătos, şi, umflat peste măsură, cînd crede că atinge apogeul formei de tambur-major, face pasul rigid şi trece ritmic pe subt frînghia de rufe, înfăşurat în eghileţi.

«Ce caraghios!», trebuie să zică vrăbiile din vişinul degerat, în care au crescut mii de cartofi, mutaţi dintr-un vişin într-altul. «Dar e băiat bun!», a răspuns găina pe lîngă el, confidenta lui. «Ceea ce-mi place la oamenii ăştia, vorbeşte ograda cu o aluzie la noi, este că nu ne mănîncă.» Într-adevăr, noi ne hrănim, ca şi ea, cu orz şi porumb, şi tovărăşia s-a închegat.

«Fetele mamii!», strigă Paraschiva. Vrăbiile vin de pretutindeni, porumbieii, găinile, raţele, curcile, şi ea nu se mai vede din ele. Paraschiva e pentru ele «cucoana cu capotul roşu». Ea ştie să vorbească păsăreşte, şi-i sînt orăteniile atît de supuse, încît însuş curcanul clocește, primăvara, pentru ea, treizeci şi cinci de ouă, numai ca să-i facă plăcere.

Grădina de zăpadă, gîştele şi gospodina sînt stupefiate. S-a ivit o pasăre nouă în pomi, o pasăre nemaivăzută, mare, corsetată elegant şi prietenoasă. Se fudulește prin crăcile apropiate de casă, ca în oglindă. Îşi face unghiile, ciocul, îşi drege cravata, jartiera, îşi strînge fustele, joacă un pas de polcă şi unul de vals.

— Mînca-o-ar mama, e fată!

Nu te mănîncă nimeni, fii liniştită, pasăre din cer. Aşa vine vorba inimii, pe la noi. Mama vrea să te pupe.

De profundis

Sînt silit să întorc velînța sentimentală și să-ți arăt, acum, povestea mea de mătase și catifea, pe dedesubt, în căptușeală. Îți amintești de mama cățeaua, cu puii frizați, pribegi, născuți în ulița noastră? Între lemnăriile schelei pentru o clădire viitoare, sălășluise un trib de cîini, și copiii noștri le duceau de mîncare. Fiecare cățel fusese adoptat de cîte o familie vecină, și cățeaua fusese luată de către un proprietar. A doua zi, i-am văzut din nou adunați între lemne. Nedeprinși cu covoarele și parchetul, puii s-au purtat prost, iar muma își cînta în urlete dorul și deznădejdea. Tiptil, părinții adoptivi aduseră puii înnapoi, cîte unul, și le deteră drumul pe subt poartă, și cățeaua, scăpată supravegherii stăpînului de peste noapte, veni de-a fuga în mijlocul lor. Ei și-au povestit cu toții, într-un grai de chiote, bucuria reîntîlnirii, și muma își puse darurile pline dinaintea lacomelor cîrtițe albe.

Au mai trecut cîteva zile peste bordeiul lor, și noaptea de ieri fu încremenită de îngheț. Ne-am gîndit pe tăcute la ei; pe tăcute, din prîcina rușinii oamenilor mari de-a vorbi tare de niște căței, și ne-am auzit unii pe alții oftînd încet.

— Ce ai, Tătuțule? întrebară copiii. Mi se pare că te-ai gîndit la *ceva*, zise fetița.

Și Tătuțu, mincinos și grav, pentru că se simțea ghicit, răspunse Măicuții:

— Mi se pare că nu se mai face împrumutul... E o criză!... Dar mi se pare că voi ați oftat cu adevărat: vă e somn?... adaose Tătuțu, pentru copii.

Copiii se uitară în ochii Tătuțului, și tremure de lacrimi nestăpînite s-au ivit în luminile lor.

— Mergem mîine și-i luăm pe toți la noi, hotărî Tătuțu, covîrșit. O să-i ținem întîi în bucătărie...

Copiii săriră pe el și-l pupară cu poftă.

— Ai văzut?... zise fetița. Tu te gîndeai la ei... Spune drept!

— Nu vream să știți că mă gîndesc și eu acolo... Sînt om cu mustăți, și oamenii cu mustăți nu se gîndesc la căței... O să vedeți voi mai tîrziu, că ei se gîndesc la datoriile cetățeanului față de Stat...

— Spui prostii, zise Măicuța.

Copiii, ca și mine, fură de aceeaș părere cu Măicuța.

— Nu vrei să mergem acum? întrebară vioi și nerăbdători copiii.

— Viscolește: ascultați. Vîjîie vîntul și trozнește piatra. E întuneric și nu putem intra la *ei*. Poarta lor e încuiată.

— Sărim peste zăbrele, propuse băiatul, stropșind consunele tari.

— Nu se vede nimic... Dar mîine, dis-de-dimineață, mă duc și vi-i aduc pe toți.

— Te duci tu singur? întrebă fetița.

— Nu-i totuna, dacă vi-i aduc vouă pe toți? Îi așteptați în casă, la cald, și vă jucați cu ei lîngă sobă.

O speranță atît de repede împlinită îi făcu să bată din palme, sfădindu-se cum au să-și împartă cățeii a doua zi. Le plăcuse ambilor copii cu deosebire cățelul cu o pată neagră la rădăcina frunții, care da iluzia că preferatul avea trei ochi, așezați la rînd.

M-am sculat, foarte de dimineață, ca să aduc cățeii și cățeaua. M-am dus în dreptul zăbrelelor închise și am fluierat ca să vie muma, și nu a venit; am fluierat de cîteva ori, și nu a venit. M-am aplecat și am chemat, cum se cheamă cățeii, bobocii de rață și purceii, prin imitații și onomatopee, și familia nevăzută nu a venit! Și m-am

uitat mai bine. Cățelul cu trei ochi murise chiar lîngă locul de unde-l chemam. Și toți frații lui căzuseră care încotro, în zăpadă. I-am numărat, împrăștiați, culcați pe o parte, scuturați, ca niște miei cu bomboane înnăuntru, dintr-un pom de Crăciun. Unde era cățeaua? Am stat și am cercetat un ceas.

Învață-mă ce să le povestesc copiilor noștri; căci nu le pot spune că puii au murit. Și nu pot nici chema profetic puterile vechi din cer, din soare și din pustietăți, ca să învieze cățeii...

Basmul

Cîteodată viața seamănă de-a binelea cu basmul. Dacă ar semăna todeauna cu el, nu ne-ar mai fi grije de nimic și am trăi plutind ca pasările cerului și ațipiți în lumină ca floarea de crin. Cuvintele evanghelistului ar fi adevărate și pentru oameni, nu numai pentru pasări și plante.

De la muncă m-am întrebat: De ce m-aș osteni atît; întîi cu plugul, apoi cu brazda, sfărîmîndu-i cu călcîiul sapei bolovanii uscați? Mă bate un gînd, le-am spus boilor mei: ia să ne mai odihnim și noi, că n-o fi foc. Uite, să-i tragem un pui de somn în rariștea asta, la umbră, și dacă ne-o apuca amurgul, bine; dacă ne-o apuca noaptea, și mai bine, că dormim pînă mîine, o zi și-o noapte. Să o mai închinăm naibii de strădanie, că tot nu ne înnavuțim. Și dacă ne-om îmbogăți, ce folos! Ne opintim mai mult și atîta tot.

Am dejugat vitele și le-am lăsat să pască fire de mătase și fire de soare și să bea apă albastră din izvorul dintre stejari. Și m-am apucat să cînt, și am cîntat din fluier pînă ce veni luceafărul colò, deasupra mea, spînzurat într-o frunză. Și am scos din sîn tot felul de jucării, pietricele și scoici, care erau slovele mele de socotit și gîndit, că de cîte ori sare din plug cîte o fărîmă de piatră frumoasă, — am roșii, albastre, galbene și verzui, — o iau, o spăl și-o bag în sîn, unde mi se zbate inima și se sfiiește.

Și iată că pe înnoptate a ieșit venind încoa, din zare, fata mea cea zveltă, cu de-ale mîncării într-un coș petrecut pe cot și învelit cu ștergarul tărcat. Ea venea jucîndu-i mersul în fota lungă și măr-

gelele la grumaz, şi cînta şi ea. Dar de jurîmprejurul ei, ce de lume! Ce de lume de gîze mişunate, care, în loc să zboare, o însoţeau umblînd ca porumbieii după mei, pe la picioare şi pe de lături, ca nişte cer de stele, pogorît pe cîmpie şi mergînd cu fata mea odată, unde le-o duce ea.

Erau cărăbuşi dolofani, cu cîte unul şi două coarne, stoluri de viespi încondeiate cu o dungă de praf de muşeţel şi cu alta neagră, fluturi de toate feţele şi cu o faţă, fiecare arîpă, albicioasă, şi alta cărămizie sau castanie; ochii le erau de jar de argint. Ei singuri nu puteau să meargă, ca să nu li se înnoade mustăţile cu spinii, şi zburau jos, ca o ceaţă palidă de rotunjimi de păpădie. Erau şi àripi, erau şi şopîrle şi şerpi încovoiaţi, zorindu-se să ajungă mai iute, ca nişte pîraie. Lipsea vre una din jivinele şi zburătoarele grădinilor? Niciuna, nici helgea, nici vulturul, împăcate toate sălbăteciunile, de parcă ar fi sunat înfrăţirea tuturora celor ce se gonesc unele pe altele şi se sfîşie. Greierii negri săreau cîte cinzeci deodată, izbucnind ca din cuiburi, şi, pe viori nevăzute, murmurau din coarde dulce şi ţînţarii, care nu mai ciupeau. Am auzit dintr-un cîrd de pe undeva şi cimpoaiele.

Cîinele mi s-a ascuns dedesubtul căruţii, gloatele s-au apropiat de mine şi i-am spus copilei mele:

— Nu ştiu: visez, ori povestesc un basm?

— Nu e nici vis, nici basm. Au venit să-ţi mulţumească şi să te sărute, că vorbeşti de ele frumos...

Un an

DESPLETIT DE PĂINJENIŞUL DIMPREJURUL LUI, condeiul dă trei sute şaizeci de fire spirale, zi după zi, adunate pe lungime, ca pe fus, şi, de Paşti, îţi cureţi penița şi tocul pentru o altă nouă depănare de caier.

A trecut un an fără să-l bagi de seamă. Iată din nou liliacul legănîndu-şi, înflorit, panaşele violete, şi paharele galbene şi roşii pe tulpina verticală a tulipei. Ne descîntă zborul şovăitor al unei albine, nehotărîtă în care să intre.

Cele două ciocănitoare ale grădinii s-au făcut şase pestriţe. Iată familia întreagă tăbărîtă cu ciocul ca un stilet pe coaja unui copac, ţipînd de foame. Ele nu vor să mănînce de-a gata, printre găini, firimiturile gospodăriei, şi refuză să se domesticească, dar gerul cumplit al iernii trecute a stîrpit furnicile şi omizile cuibărite în subsuorile arborilor cocoşaţi.

Un ied alb necăjeşte capra roşie din drumul către casă. Îi sare pe dinainte, dansează, o zbugheşte, se întoarce. E personajul vesel, şoltic şi naiv al peizajului dintre grădini.

— Putem sta niţel de vorbă pe şoptite? că sîntem singuri. Ce-ai făcut un an de zile? Ţi-ai împlinit oare toată datoria între o Răstignire şi alta?

— Ce datorie ar putea să aibă un zmîngălitor de hîrtie? Foaia e albă, cerneala e neagră, gîndul e cenuşiu şi de multe ori pana scrie cu ţărînă.

— Ai scris în fiecare zi...

— E adevărat, cîte puțin.

— De cîte ori ai mințit în trei sute șaizeci de zile? De cîte ori te-ai prefăcut?

— Eu? Niciodată! Aș admite că poate m-aș fi înșelat.

— N-ai avut invidie, dușmănie, lăcomie?

— Nu cunosc. Le sufăr de la alții.

— Ai ajutat pe nevoiașul de suflet, rămas fără nădejde?

— După puterile mele puține. Încerc în toată ziua să scot din hîrtie un ghiocel, dar el nu încolțește întodeauna. Răsare și cîte o urzică...

— Îți cercetezi cugetul din timp în timp?

— În fiecare seară, îngere, înnainte de culcare, trebuie să mă împac cu mine, cu oamenii și cu steaua de deasupra casei. Ca să merit odihna și ziua de mîine. Dacă am căzut fără voie în păcatul mîndriei și al desfătării de sine, mă pedepsesc. Nu mai desfac așternutul o săptămînă, și priveghez.

April

O ZI DE PRIMĂVARĂ face o cronică, notată pe-o foaie de calendar, dacă un urcior cu flori de Luchian face o monografie.

După străbaterea unui tunel de o sută optzeci de zile, e aci, la noi, întreagă, imobilă şi albastră, în fereastra spoită cu bidineaua de aur. Francamente, fără niciun semn de reticenţă, Arhanghelul cu coiful de foc a trecut de partea noastră, a celor ce l-am aşteptat la toate întîlnirile pierdute, şi care, acum, cînd spintecă văzduhul, nu ne putem uita în ochii lui de fulger, fără să ne fugă lumina ochilor noştri.

Toate tablourile şi pinacotecile din toată lumea ni s-au adunat la ferestre, pe toate zările trezite departe. M-aş scula pe nişte picioare lungi şi sînt sigur că aş zări toate cerurile frămîntate de ape şi talazele jucîndu-se cu ciucurii hlamidei lui Dumnezeu, spînzurată în mare.

Mă găsesc obligat de o politeţe idilică să-ţi prezint, sire Păianjene din prapurul de pe geam, pe domnii Pomii mei, care se plimbă cu mîinile la spate prin livadă. S-au oprit să asculte o şoaptă, o şoaptă cu o muzică mută, cîntată cu gura închisă, din pămînt, — şi morţii vor să se zmulgă din giulgii şi nu mai pot, — cîntată şi din tremurul aerului, bătut de aripi de porumbiei. A trecut şi Duhul Sfînt pe deasupra casei şi s-a rotit de două ori.

Poftiți... Majestatea-Sa Nucul, Voievozii Cireşi, scutarii Vişini, Alteța şi Luminăția-Sa Plopul. Şi Domnițele mici. S-au pregătit să le poarte, Doamnelor încă nesosite cu caleaşca, mantalele tîrîte cu broderiile pe iarbă nouă, Domnițele de liliac violet şi alb. Bărbații au poposit aznoapte, descălecați din herghelia de armăsari, de-a fuga, venită cu vîntul în alai de nechezuri.

Dar Domnii Pomi s-au şi schimbat. Şi-au ales, la o distanță de cîțiva paşi, locul de liturghisire. La iarnă vor pleca din nou, nu ştiu pe unde, în zdrențele sărăciei. Ca să-şi puie toate veştmintele arhiereşti, care se îmbracă pe rînd, cu cîte o rugăciune de fiece strai şi cu o sărutare pe stihare, pe zvite, pe omofoare, ei îşi încearcă mînicerele, cusute cu mărgele de mărgăritar şi strînse la călcîiul pălmii cu şiret. Li se văd, în nuielele de mărgean, mărgăritarele, ieşite tiptil din țîțîni şi muguri, crăpați ca boabele de porumb aruncate-n jar, ca o floare. În zece ore, au îmbobocit toate crăcile şi s-au desfăcut.

Domnii Pomi şi-au pierdut iute bărbăția, între două priviri pe fereastră. Acum sînt niște mirese... Cine ştie ce se mai poate face şi desface de-acù peste alte zece ore! Evoluțiile trec prin epoci cu o grabă de o lună pe ceas. Iată, o clipă caişii au fost ca niște candelabre cu mii de lumini. Basmul transformărilor nentrerupte a trăit, şi se suprapun icoanele şi se confundă.

Copilăria lui april, credulă şi lesne de amăgit, se iveşte pretutindeni cu un scîrlionț pe sprînceană, cu un surîs şi-n ghimpi. Au dat şi subsuorile spinilor o încolțire, într-un vîrf de pensulă miniaturală, verde. Şi pintenii roşcovului sălbatec, îmbrăcat în țăpoaie, surîd. Şi rîd în hohote şi rațele, nevestele late, pornite la drum pe o linie strîmbă, de tot ce văd că se petrece într-un Paradis în desfăşurare, la care ele nu sînt în stare să contribuie cu nimic. Ouăle şi le leapădă în neştire, cu conştiința neroadă că le defecă, şi de bobocii de mătase, pe care-i scoate pentru ele găina, sînt numai a treia parte răspunzătoare.

Ai mai trăit un an, Cocò! Cui să-i mulțumești că fereastra ți se împodobește iarăș cu orizonturi inefabile și cu grădini?

Tudor Arghezi

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BUCUREȘTI BIBLIOTECA

CUPRINS

CÎNTARE BUCOVINEI
5

PE O PALMĂ DE ȚĂRÎNĂ
12

ACASĂ, LA NOI
14

PORUMBIEII
16

BUNA-VESTIRE
20

CUIBUL
24

ZBOR ÎN SUS
26

ȚESTOASA
29

UN CIOB DE PRIMĂVARĂ
31

LĂSTUNII
33

ŞOPÎRLA
35

VIŞINII NOŞTRI
36

LĂCUSTA
38

OCTAVA
39

AH! FLUTURII ĂŞTIA...
40

UN GIUVAER
42

HAŞCHIA CARE CÎNTĂ
43

O VĂPAIE
44

UN ZMALŢ
46

FURNICILE
48

CUPRINS

CRI-CRI
52

OLOAGA
55

LIGHIOANA
56

GROAPA DE MĂTASE
58

MURGUL
60

IREVERSIBILITATE
63

BAIA VRĂBIILOR
64

SUBIECTIVUL
67

CANICULARĂ
68

ZDREANȚĂ
71

SCRISOARE DE PRIETEN
75

SPECTACOLUL
78

HAIDUC
80

GIONI
82

BOB
85

MADONA NEAGRĂ
87

BĂBUŢA
91

PEŞTELE ROŞU
93

PUSSY
99

CÎINELE
101

HOŢU
105

O DESPĂRŢIRE
107

ALBA
113

LUNA-PARK
116

OUĂLE
118

MISIUNEA
121

FURII
124

IONIŢĂ
125

MIRACOLE OVALE
128

CEASUL RĂU
130

O RĂZBUNARE
133

O NUMĂRĂTOARE
136

PISICA
138

DUMINICĂ
140

LĂPTĂRUŞ
143

MOTIVE CAPRINE
155

PAPAGALUL ŞI RÎNDUNICA
158

COCORII
162

FLORILE DIN URMĂ
165

PICUŢE
167

DRAMA DE LÎNGĂ PUŢ
170

ÎMPĂRĂŢIILE ALBE
173

MAMA
175

CÎNTEC PE GHITARĂ
178

NEA ŞI PUZDERII
180

BURSUC
182

O PASĂRE NOUĂ
184

DE PROFUNDIS
187

BASMUL

190

UN AN

192

APRIL

194

Lector: IOANA RICUS
Tehnoredactor: VALERIA POSTELNICU

Apărut 1972. Comanda 7969.
Coli de tipar 12,75

ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ ARTA GRAFICĂ